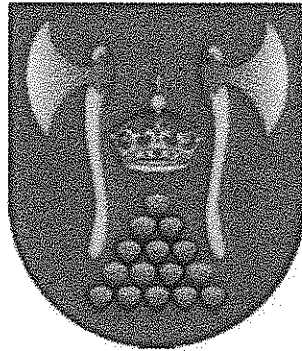

Powiat Bartoszycki

**Program ochrony środowiska
dla powiatu bartoszyckiego
na lata 2012-2015
z perspektywą na lata 2016-2019**

Olsztyn, maj 2012 r.

SPIS TREŚCI

1. Wstęp	4
1.1. Podstawa opracowania programu	4
1.2. Cel i zakres programu	4
1.3. Metoda opracowania programu	5
2. Ogólna charakterystyka powiatu bartoszyckiego	7
2.1. Dane ogólne powiatu bartoszyckiego	7
2.1.1. Położenie, fizjo- i hydrografia, klimat	7
2.1.2. Demografia	11
2.1.3. Użytkowanie powierzchni	11
2.1.4. Zagadnienia gospodarcze	12
2.1.5. Rolnictwo	14
3. Stan środowiska w powiecie bartoszyckim	15
3.1. Zasoby naturalne i ich ochrona	15
3.1.1. Przyroda i różnorodność biologiczna	15
3.1.2. Zasoby leśne i ich ochrona	21
3.1.3. Zasoby wodne i ich ochrona	25
3.1.3.1. Wody podziemne	25
3.1.3.2. Wody powierzchniowe	29
3.1.4. Powierzchnia ziemi – stan i ochrona	32
3.1.5. Zasoby geologiczne i ich ochrona	33
3.2. Jakość środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne – stan aktualny	35
3.2.1. Środowisko a zdrowie	35
3.2.2. Powietrze	36
3.2.2.1. Jakość powietrza	36
3.2.2.2. Źródła i wielkości emisji	37
3.2.2.3. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	40
3.2.2.4. Przeciwdziałanie zmianom klimatu	41
3.2.3. Wody	42
3.2.3.1. Jakość wód powierzchniowych	42
3.2.3.2. Źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych	44
3.2.3.3. Kanalizacja i oczyszczalnie ścieków	45
3.2.3.4. Ścieki przemysłowe	50
3.2.3.5. Aglomeracje z terenu powiatu bartoszyckiego umieszczone w KPOŚK	51
3.2.4. Gospodarka odpadami	53
3.2.4.1. Odpady komunalne	53
3.2.4.2. Odpady zawierające azbest	55
3.2.4.3. Pozostałe odpady	56
3.2.5. Hałas i pola elektromagnetyczne	57
3.2.5.1. Hałas	57
3.2.5.2. Pola elektromagnetyczne	59
3.2.6. Substancje chemiczne w środowisku	61
3.3. Dotychczasowe działania w ochronie środowiska	61
3.3.1. Działania systemowe	61
3.3.1.1. Uwzględnianie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych	61
3.3.1.2. Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska	62

3.3.1.3	Zarządzanie środowiskowe	64
3.3.1.4	Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska	65
3.3.1.5	Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym	66
3.3.2.	Działania w zakresie infrastruktury ochrony środowiska.....	67
4.	Narzędzia i instrumenty realizacji	71
4.1.	Instrumenty prawne	71
4.2.	Uwarunkowania zewnętrzne	73
4.2.1.	Dokumenty szczebla krajowego	73
4.2.2.	Dokumenty szczebla wojewódzkiego	74
4.2.2.1	„Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015-2018”	74
4.2.2.2	Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020	82
4.3.	Uwarunkowania wewnętrzne	83
4.3.1.	Strategia rozwoju powiatu	83
4.4.	Instrumenty finansowe	84
4.5.	Współpraca przygraniczna	85
4.6.	Dostęp do informacji i udział społeczeństwa	85
4.7.	Rola powiatu jako koordynatora działań w zakresie ochrony środowiska	86
5.	Cele programu	87
5.1.	Cel nadrzędny - dalekosiężny	87
5.2.	Cele główne, szczegółowe i kierunki działań	87
5.3.	Zadania do realizacji	90
5.3.1.	Priorytet: działania systemowe	90
5.3.2.	Priorytet: ochrona zasobów naturalnych	92
5.3.3.	Priorytet: poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego	95
6.	Harmonogram realizacji i nakłady	99
6.1.	Harmonogram realizacji	99
6.2.	Nakłady	106
7.	Kontrola realizacji programu	110
7.1.	Procedury kontroli	110
7.2.	Wskaźniki realizacji programu	110
7.3.	Procedury weryfikacji programu	112
8.	Wytyczne do sporządzenia Gminnych Programów Ochrony Środowiska	112

1. WSTĘP

1.1. Podstawa opracowania programu

Powiatowy program ochrony środowiska jest instrumentem służącym realizacji polityki ekologicznej państwa poprzez wytyczenie i zaplanowanie działań w zakresie ochrony środowiska, które będą realizowane na terenie powiatu. Sporządzenie powiatowego programu ochrony środowiska jest obowiązkiem powiatu w myśl art. 17 i 18 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. Nr 62 poz. 627 z późn. zmianami). Powiatowy program ochrony środowiska jest przyjmowany do realizacji poprzez przyjęcie przez radę powiatu stosownej uchwały. Realizacja programu jest monitorowana, a zarząd powiatu co dwa lata przedstawia radzie powiatu sprawozdanie z jego realizacji.

Pierwszy „Program ochrony środowiska dla powiatu bartoszyckiego” Rada Powiatu przyjęła do realizacji w 2004 r. Obejmował on okres 2004-2007 z perspektywą na lata 2008-2011.

Przy konstruowaniu niniejszego programu, który stanowi aktualizację poprzedniego dokumentu, opierano się na „Wytycznych sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym”, opracowanych przez Ministerstwo Środowiska w grudniu 2002 r., dostosowanych do układu zagadnień prezentowanych w aktualnej polityce ekologicznej państwa, opracowanej w 2008 r.

1.2. Cel i zakres programu

Celem niniejszego opracowania jest wytyczenie kierunków i zaplanowanie działań w zakresie ochrony środowiska, które będą realizowane w powiecie bartoszyckim w latach 2012-2015. Realizacja działań przyczyni się do osiągnięcia celów „Programu ochrony środowiska województwa warmińsko-mazurskiego”, jak również „Polityki ekologicznej państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”.

W programie ochrony środowiska dla powiatu bartoszyckiego zawarto w szczególności:

- charakterystykę powiatu oraz obecnego stanu środowiska w powiecie (zasobów, jakości, działań systemowych),
- opis narzędzi i instrumentów realizacji programu wraz z opisem uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych,
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawnoekonomiczne i środki finansowe.
- cele ekologiczne;
- priorytety ekologiczne;
- poziomy celów długoterminowych;
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych;
- opis metod kontroli wdrażania programu.

W części zasadniczej programu ochrony środowiska dla powiatu bartoszyckiego – zgodnie z „Wytycznymi sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i

lokalnym”, (opracowanymi przez Ministerstwo Środowiska w 2002 r., które autorzy niniejszego opracowania dostosowali do aktualnej polityki ekologicznej państwa, opracowanej w 2008 r.) – zawarto następujące rozdziały:

- Narzędzia i instrumenty realizacji programu (wzmocnienie instytucjonalne, ramy prawa – w zakresie prawa lokalnego i decyzji organów samorządowych, planowanie przestrzenne, powiązania formalne i merytoryczne z analogicznym programem niższego i wyższego szczebla administracyjnego, mechanizmy finansowania ochrony środowiska, dostęp do informacji i udział społeczeństwa, współpraca przygraniczna);
- Kierunki działań systemowych (uwzględnianie zasad ochrony środowiska w dokumentach strategicznych, aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska, zarządzanie środowiskowe, udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska, aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym);
- Ochrona zasobów naturalnych (ochrona przyrody, w tym różnorodności biologicznej, ochrona zasobów leśnych, racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi, ochrona powierzchni ziemi, racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi);
- Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego (ochrona powietrza przed zanieczyszczeniem oraz przeciwdziałanie zmianom klimatu, ochrona wód przed zanieczyszczeniem, gospodarka odpadami, ochrona przed hałasem i polami elektromagnetycznymi, gospodarka substancjami chemicznymi);
- Harmonogram realizacji i nakłady na realizację programu (terminy realizacji, wielkość nakładów i źródła finansowania, jednostki odpowiedzialne za ich wykonanie);
- Kontrola realizacji programu (procedury kontroli, mierniki realizacji programu, procedury weryfikacji programu).

Program ochrony środowiska dla powiatu bartoszyckiego w pełni respektuje zasady polityki ekologicznej Polski, Unii Europejskiej i cele 6. Wspólnotowego programu działań w zakresie środowiska naturalnego, takie jak:

- zasada zrównoważonego rozwoju opisana w odnowionej strategii Unii Europejskiej dotyczącej trwałego rozwoju,
- zasada przezroczności,
- zasada równego dostępu do środowiska przyrodniczego,
- zasada uspołecznienia,
- zasada „zanieczyszczający płaci”,
- zasada prewencji,
- zasada stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT),
- zasada skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej.

1.3. Metoda opracowania programu

Program ochrony środowiska opracowywano w dwóch etapach:

- I. W pierwszym etapie zgromadzono i przeanalizowano dane dotyczące obecnego stanu środowiska oraz zagadnień ochrony środowiska w powiecie bartoszyckim, z uwzględnieniem zrealizowanych działań. Następnie zweryfikowano: problemy zidentyfikowane w poprzednim okresie programowania oraz cele i priorytety na następny okres programowania.

II. W drugim etapie zaplanowano zadania, których realizacja doprowadzi do osiągnięcia założonych celów. Przy planowaniu zadań uwzględniono uwarunkowania zewnętrzne (programy ochrony środowiska wyższego szczebla, strategię i inne dokumenty planistyczne). Sporządzono szczegółowy harmonogram realizacji, zaplanowano metody realizacji oraz sposoby kontroli wdrażania programu.

We wszystkich etapach przygotowania programu, a szczególnie w gromadzeniu danych, weryfikacji listy problemów, a następnie formułowaniu celów, aktywnie uczestniczyli przedstawiciele wszystkich gmin wchodzących w skład powiatu bartoszyckiego.

Inwentaryzację danych prowadzono w oparciu o następujące źródła danych:

1. Starostwo Powiatowe w Bartoszacach,
2. Urząd Gminy Bartoszyce, Urząd Miasta Bartoszyce, Urząd Gminy i Miasta Bisztynek, Urząd Gminy Górowo Iławeckie, Urząd Miasta Górowo Iławeckie, Urząd Miasta i Gminy Sępól,
3. wizja lokalna powiatu bartoszyckiego,
4. dane z dostępnych opracowań dotyczących zarówno terenu gmin wchodzących w skład powiatu, terenu powiatu, jak i terenu całego województwa.

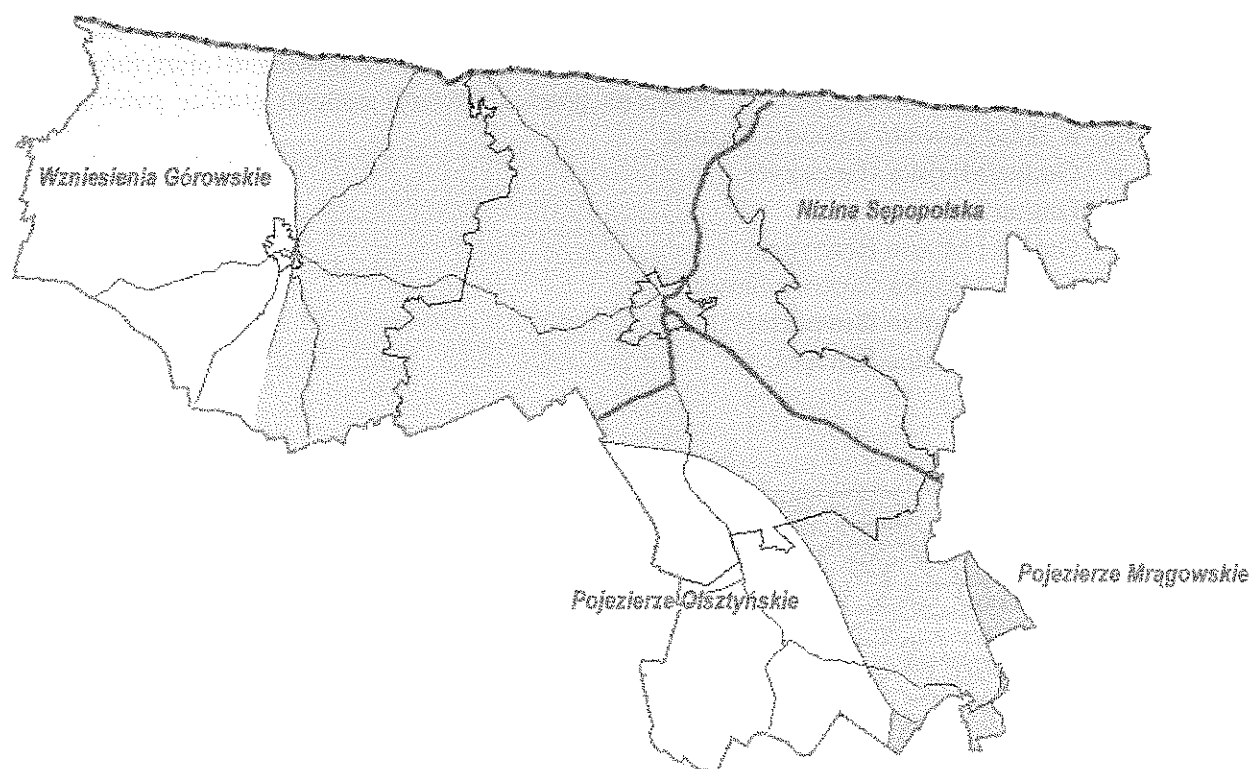
Dane pochodzące z poszczególnych Urzędów Gmin i Miast oraz Starostwa Powiatowego w Bartoszacach inwentaryzowano w oparciu o materiały i dokumenty (analizy) dostępne w Urzędach, ankietę opracowaną przez Biuro Doradcze EkoINFRA oraz spotkania i kontakty telefoniczne z pracownikami Urzędów. Ponadto korzystano z danych zamieszczonych w następujących opracowaniach:

- Raporty o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego za lata 2004-2010, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie zamieszczone na stronie: www.wios.olsztyn.pl
- Dane ze strony internetowej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Olsztynie: www.olsztyn.rdos.gov.pl
- Dane ze strony internetowej Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Olsztynie: www.olsztyn.lasy.gov.pl
- Dane ze strony internetowej GDOŚ: www.natura2000.gdos.gov.pl/natura2000/pl
- Dane ze strony internetowej Głównego Urzędu Statystycznego: www.stat.gov.pl

Po zgromadzeniu wszystkich dostępnych danych umieszczono je w bazie elektronicznej (arkusza kalkulacyjnym) w celu wyznaczenia parametrów ilościowych dotyczących wpływu działalności człowieka na środowisko oraz zbadania występujących prawidłowości i trendów. Na podstawie wyników obliczeń oraz pozostałych, nieprzetworzonych danych zidentyfikowano podstawowe problemy związane z ochroną środowiska w powiecie bartoszyckim. Problemy te uszeregowano w zależności przyczynowo-skutkowej. Następnie, poprzez przeformułowanie problemów, wyodrębniono cele programu ochrony środowiska i wyznaczono obszary priorytetowe.

Po sformułowaniu celów wyznaczono zadania, których realizacja doprowadzi do osiągnięcia zaplanowanych celów programu ochrony środowiska. Następnie opracowano harmonogram realizacji i oszacowano koszty realizacji poszczególnych zadań.

Pod względem fizjograficznym największa część powiatu bartoszyckiego (środkowa i wschodnia część powiatu) leży w Pasie Pobrzeży Bałtyckich, w regionie Niziny Staropruskiej, mezoregionie Niziny Sępopolskiej. Zachodnia część powiatu leży w mezoregionie Wzniesień Górowskich. Południowo-zachodnia część powiatu (południowy kraniec gminy Bartoszyce oraz zachodnia część gminy Bisztynek) leży w Pasie Pojezierzy Bałtyckich, w regionie Pojezierza Mazurskiego, mezoregionie Pojezierza Olsztyńskiego. Natomiast krańce południowe i wschodnie (południowe i wschodnie krańce gminy Bisztynek) leżą w mezoregionie Pojezierza Mrągowskiego.

Opracowanie: Biuro Doradcze EkoNFRA

Rys. 2. Położenie powiatu bartoszyckiego na tle krain fizycznogeograficznych

Nizina Sępopolska stanowi rozległą nieckę, która wznosi się na obrzeżu do 80-100 mnpm i obniża ku środkowi do 40-50 mnpm. Mezoregion ten jest pozostałością po rozległym jeziorze zastoiskowym, który utworzył się przed cofającym się ostatnim zlodowaceniem plejstoceńskim. Konsekwencją tego jest urodzajna pokrywa glebowa i stosunkowo słaby rozwój lodowcowych form marginalnych, zwłaszcza w środkowej części regionu i prawie

zupełny brak jezior (J. Kondracki 2001 r.). Na obszarze Niziny Sępopolskiej przeważa krajobraz równinny, który urozmaicają doliny rzeczne i niewielkie spadki terenu.

W części powiatu położonej w obszarze Wzniesień Górowskich dominuje ukształtowanie pagórkowate. Urozmaicony jest również krajobraz pojezierzy z licznymi pagórkami i dolinami.

Osią hydrograficzną terenu jest rzeka Łyna – największa rzeka województwa. Przecina ona teren powiatu płynąc z kierunku południowo-zachodniego na północno-wschodni. Łyna płynie przez miasta Bartoszyce i Sępopol.

Wg „Hydrologii regionalnej Polski” (pod redakcją Bronisława Paczyńskiego i Andrzeja Sadurskiego, Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 2007) powiat bartoszycki leży w granicach dwóch regionów hydrogeologicznych (w Prowincji Wisły):

- w przeważającej części w regionie Narwi, Pregoty i Niemna.
- zachodnie krańce powiatu (południowo-zachodnia część gminy Górowo Iławeckie) w regionie Dolnej Wisły, subregionie Zalewu Wiślanego wyznaczonego w granicach zlewni rzek Elbląg i Pasłęka.

Powiat bartoszycki leży w mazurskim regionie klimatycznym, we wschodniobałtyckiej dzielnicy klimatycznej, która jest chłodniejsza od sąsiadującej od zachodu dzielnicy zachodniobałtyckiej, lecz cieplejsza niż przyległa od południa dzielnica mazurska. Charakteryzuje się ona następującymi wartościami elementów i zjawisk atmosferycznych:

- liczba dni mroźnych wynosi 38-43,
- liczba dni z przymrozkami 110-125,
- liczba dni z pokrywą śnieżną 60-65 dni.

Opad atmosferyczny wynosi średnio około 600 mm w roku. Okres wegetacyjny trwa około 200 dni. W powiecie bartoszyckim przeważają wiatry z kierunku południowo-zachodniego (18,9% udziału w ciągu roku) i wiatry zachodnie (15,2 %). Udział wiatrów południowo-zachodnich jest szczególnie wysoki jesienią i zimą.

Mapę topograficzną powiatu bartoszyckiego przedstawia Rys. 3.

Rys. 3. Mapa topograficzna powiatu bartoszyckiego

2.1.2. Demografia

Wg danych GUS w powiecie bartoszyckim mieszka 59 873 osób (stan na 31-12-2010). Powiat liczy 256 miejscowości. Największą miejscowością jest miasto Bartoszyce. Pozostałe miasta to: Górowo Iławeckie, Bisztynek i Sępól. W miastach mieszka 33 589 mieszkańców (56,1% populacji powiatu). Zestawienie liczby mieszkańców oraz liczby miejscowości w poszczególnych gminach przedstawia Tabela 1.

Tabela 1 Dane demograficzne powiatu bartoszyckiego

Jednostka terytorialna	Liczba ludności	Liczba miejscowości	Gęstość zaludnienia (osoby/km ²)	
			ogółem	tereny wiejskie
Gmina Miejska Bartoszyce	24 721	1	2 247	-
Gmina Bartoszyce	10 732	110	-	25
Gmina i Miasto Bisztynek	6 456	31	32	20
w tym miasto	2 436	1	1128	-
Gmina Miejska Górowo Iławeckie	4 419	1	1331	-
Gmina Górowo Iławeckie	7 021	65	-	17
Miasto i Gmina Sępól	6 524	48	26	19
w tym miasto	2 013	1	435	-
Powiat razem	59 873	256	46	-

źródło: dane GUS, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

2.1.3. Użytkowanie powierzchni

Użytkowanie powierzchni w powiecie bartoszyckim w rozbięciu na poszczególne gminy przedstawia Tabela 2.

Tabela 2 Struktura użytkowania powierzchni w powiecie bartoszyckim

Jednostka terytorialna	Powierzchnia	Lasy i grunty leśne	Wody	Użytki rolne ogółem	Grunty orne	Sady	Łąki	Pastwiska
[ha]								
Miasto Bartoszyce	1 100	58,7	28	310	250	5	6	49
Gmina Bartoszyce	42 800	8026,1	247	31 276	22 986	67	2 645	5 578
Gmina i Miasto Bisztynek	20 288	2182,5	437	16 089	12 468	17	1 457	2 147
miasto	216	0,0	-	123	118	0	1	4
tereny wiejskie	20 072	2182,5	-	15 966	12 350	17	1 456	2 143
Miasto Górowo Iławeckie	332	23,6	10	148	79	0	4	65
Gmina Górowo Iławeckie	41 591	15883,2	266	22 991	14 023	10	3 324	5 634
Miasto i Gmina Sępól	24 638	4777,9	160	18 120	14 990	23	1 633	1 474
miasto	463	2,3	-	297	236	9	8	44
tereny wiejskie	24 175	4775,6	-	17 823	14 754	14	1 625	1 430
Razem	130 749	30 952	1 148	88 934	64 796	122	9 069	14 947

Jednostka terytorialna	Powierzchnia	Lasy i grunty leśne	Wody	Użytki rolne ogółem	Grunty orne	Sady	Łąki	Pastwiska
[%]								
Miasto Bartoszyce	100	5,3	2,55	28,2	22,7	0,45	0,55	4,45
Gmina Bartoszyce	100	18,8	0,58	73,1	53,7	0,16	6,18	13,03
Gmina i Miasto Bisztynek	100	10,8	2,15	79,3	61,5	0,08	7,18	10,58
miasto	100	0,0	-	56,9	54,6	0,00	0,46	1,85
tereny wiejskie	100	10,9	-	79,5	61,5	0,08	7,25	10,68
Miasto Górowo Iławeckie	100	7,1	3,01	44,6	23,8	0,00	1,20	19,58
Gmina Górowo Iławeckie	100	38,2	0,64	55,3	33,7	0,02	7,99	13,55
Miasto i Gmina Sępólno	100	19,4	0,65	73,5	60,8	0,09	6,63	5,98
miasto	100	0,5	-	64,1	51,0	1,94	1,73	9,50
tereny wiejskie	100	19,8	-	73,7	61,0	0,06	6,72	5,92
Razem	100	23,7	0,88	68,0	49,6	0,09	6,94	11,43

źródło: dane GUS, opracowanie: Biuro Doradztwa EkoINFRA

2.1.4. Zagadnienia gospodarcze

Położenie na głównym szlaku komunikacyjnym – drodze krajowej nr 51 w kierunku przejścia granicznego w Bezledach, do Kaliningradu i dalej na Litwę, Łotwę, Estonię oraz kraje skandynawskie – warunkuje profil gospodarczy powiatu (szczególnie miasta i gminy Bartoszyce). Na terenie powiatu, w ramach Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, powołano filię zlokalizowaną w mieście Bartoszyce i okolicach przejścia granicznego w Bezledach. W związku z tym, najważniejszym ośrodkiem przemysłowym w powiecie jest miasto Bartoszyce.

Liczba podmiotów gospodarki narodowej w powiecie bartoszyckim wynosi 3 922, z czego aż 2 784 to podmioty należące do osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. 198 podmiotów należy do sfery publicznej. Największe zakłady produkcyjne należą do branży meblarskiej i odzieżowej. Pod względem liczby zatrudnionych osób, do największych zakładów należą:

- „Mazur-Look International” Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej, w Bartoszczycach (produkcja mebli tapicerowanych),
- FM Bravo Sp. z o.o., Zakład Produkcyjny w Bartoszczycach (produkcja mebli),
- PAGED Sklejka SA, Zakład Drzewny w Bartoszczycach (produkcja surowca do produkcji sklejek),
- PPH El-Corn sp. z o.o. w Bartoszczycach,
- „Stalmot” SA, Zakład nr 2 w Bartoszczycach (produkcja okuć meblowych),
- Przedsiębiorstwo Produkcyjne „Infinity Group” sp. z o.o. w Bartoszczycach (produkcja odzieży),
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe „Morena” sp. z o.o. w Bartoszczycach (produkcja odzieży),
- WM Glass Sp. z o.o. w Bartoszczycach (produkcja szkła meblowego),
- „Bartko” sp. z o.o. (gospodarka odpadami),

- Bart-Druk Sp. z o.o. (produkcja opakowań, drukarnia),
- COWIK Sp. z o.o. (usługi komunalne),
- Zakłady Mięsne „Pek-Bart” sp. z o.o. (przetwórstwo mięsne).
- Przedsiębiorstwo „Romanowski” (produkcja rolna, handel maszynami rolniczymi i paliwami, turystyka) w Sędławkach (gmina Bartoszyce),
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe Agropasz Spółka z o.o. (produkcja pasz) w Bezledach (gmina Bartoszyce),
- Zakład Odlewniczy w Dąbrowie (gmina Bartoszyce),
- Zakład Produkcyjno-Handlowy Sofa s.c. (produkcja mebli) w Górowie Iławeckim,
- Nova Mazur Design (produkcja mebli) w Górowie Iławeckim,
- Gorex sp. z o.o. w Górowie Iławeckim (ciepłownictwo, gospodarka komunalna),
- Cegielnia Sagnity w Sagnitach (gmina Górowo Iławeckie),
- PPHU ROL-PIEK Piekarnia w Sępólnu.

Tabela 3 przedstawia zestawienie liczby podmiotów gospodarczych w poszczególnych gminach w 2010 r.

Tabela 3 Podmioty gospodarcze

Jednostka terytorialna	Podmioty gospodarki narodowej									
	Razem	Sektor publiczny			Sektor prywatny					
		ogółem	spółki handlowe	pozostałe	ogółem	osoby fizyczne	spółki handlowe	spółdzielnie	stowarzyszenia i organizacje społeczne	pozostałe
Gmina Miejska Bartoszyce	2 242	101	7	94	2 141	1 652	78	9	62	340
Gmina Bartoszyce	500	18	1	17	482	373	35	6	13	55
Gmina i Miasto Bisztynek	314	13	1	12	301	235	17	4	16	29
Miasto Górowo Iławeckie	370	32	2	30	338	183	8	1	12	134
Gmina Górowo Iławeckie	202	9	0	9	193	134	8	1	15	35
Miasto i Gmina Sępólno	294	25	1	24	269	207	10	4	11	37
Powiat razem	3 922	198	12	186	3 724	2 784	156	25	129	630

źródło: dane GUS, opracowanie: Biuro Doradczce EkoINFRA

Blisko 95% podmiotów działa w sferze prywatnej, z czego największą liczbę stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (74,8%). Najwięcej podmiotów gospodarczych działa w branży usług (75,4%), następnie w przemyśle i budownictwie (19,2%) oraz rolnictwie (5,4%). W usługach najwięcej podmiotów zarejestrowano w sekcji G – handel hurtowy i detaliczny (1004 podmioty) oraz w sekcji F – budownictwo (444 podmioty).

Turystyka nie odgrywa w powiecie bartoszyckim znaczącej roli. W związku z tym baza noclegowa jest skierowana głównie do osób przejeżdżających przez teren powiatu w drodze do przejścia granicznego oraz do osób przebywających na terenie powiatu służbowo (kooperanci firm, handlowcy, itp.).

Ogółem na terenie powiatu znajduje się 6 obiektów noclegowych (w tym 5 całorocznych) znajdujących się w ewidencji GUS (z czego 3 w Bartoszczach) z łączną liczbą miejsc noclegowych równą 193.

Stopa bezrobocia w powiecie bartoszyckim jest wysoka – wynosi aż 28,6% (dane za listopad 2011 r.).

2.1.5. Rolnictwo

Ważną gałęzią gospodarki w powiecie bartoszyckim jest rolnictwo. W tym dziale gospodarki, oprócz indywidualnych gospodarstw rolnych, działa 210 podmiotów gospodarczych). Wskaźnik bonitacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej jest wysoki i wynosi 74,1 pkt (podczas gdy średnia dla województwa wynosi 65 pkt). Wg danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 r. w powiecie znajduje 3 276 gospodarstw rolnych, z czego 2 365 (72%) o powierzchni powyżej 1 ha i 983 (30%) o powierzchni powyżej 15 ha. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego wynosi 26,12 ha. Wg danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2002 r. ponad 84% gospodarstw powyżej 1 ha prowadzi produkcję rolniczą, jednak zaledwie 65,8% produkuje głównie na rynek – reszta nie prowadzi produkcji rolnej lub produkuje na potrzeby własne.

Użytki rolne w dobrej kulturze zajmują ponad 74 tys. ha. Ponad 69% użytków rolnych stanowią zasiewy (53,9 tys. ha). W hodowli ważną gałęzią jest hodowla bydła.

Szczegółowe dane dotyczące rolnictwa przedstawia Tabela 4.

Tabela 4 Rolnictwo wg Powszechnego Spisu Rolnego 2010

Jednostka terytorialna	Gospodarstwa rolne			Użytki rolne					
	ogółem	powyżej 1 ha użytków rolnych	powyżej 15 ha użytków rolnych	użytki rolne w dobrej kulturze	pod zasiewami	grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi	uprawy trwałe	łąki trwałe	pastwiska trwałe
	[szt]	[szt]	[szt]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]
Gmina Miejska Bartoszyce	52	33	0	409,33	341,25	4,58	0,00	48,04	9,34
Gmina Bartoszyce	990	857	348	24 968,55	19 404,29	302,12	384,43	3 200,31	1 659,93
Gmina i Miasto Bisztynek	562	376	180	17 949,39	15 110,93	213,72	29,23	1 308,67	1 282,96
Miasto Górowo Iławeckie	50	15	0	222,47	68,47	11,95	0,00	55,92	52,40
Gmina Górowo Iławeckie	941	662	265	16 892,00	7 832,29	704,27	387,01	4 777,19	3 129,94
Miasto i Gmina Sępólno	681	422	178	13 611,12	11 142,06	211,77	43,19	1 527,35	651,79
Powiat razem	3 276	2 365	971	74 052,86	53 899,29	1 448,41	880,30	10 917,48	6 786,36

źródło: dane GUS, opracowanie: Biuro Doradcze EkoNFRA

Największe gospodarstwa rolne prowadzą działalność jako przedsiębiorstwa (często spółki z ograniczoną odpowiedzialnością) lub grupy producenckie.

3. STAN ŚRODOWISKA W POWIECIE BARTOSZYCKIM

3.1. Zasoby naturalne i ich ochrona

3.1.1. Przyroda i różnorodność biologiczna

Wg podziału geobotaniczno-regionalnego, powiat bartoszycki leży w Dziale Pomorskim, który charakteryzuje się znacznym udziałem zbiorowisk o subatlantyckim typie zasięgu. Dla tego regionu charakterystyczne jest występowanie grądów, lasów liściastych, acidofilnych lasów dębowych, kontynentalnych borów sosnowych oraz niżowych buczyn.

Ze względu na synantropizację (całość przemian zachodzących w szacie roślinnej pod wpływem działalności człowieka), powiat bartoszycki leży w regionie IV stopnia (skala od I do VII), gdzie przeważa roślinność antropogeniczna (wprowadzona przez człowieka), a roślinność naturalna zachowała się fragmentarycznie w siedliskach skrajnie ubogich lub niedostępnych do wykorzystania przez człowieka.

Znacznie większe zróżnicowanie gatunkowe roślin i zwierząt występuje zatem na tych terenach powiatu, które nie są silnie przekształcone przez działalność człowieka, w przypadku powiatu bartoszyckiego – głównie działalność rolniczą.

Zgodnie z tym, największe bogactwo roślin w powiecie bartoszyckim występuje na obszarach podmokłych, mało dostępnych i leśnych. Spotyka się tu wiele gatunków pospolitych, takich jak trzcina pospolita, pałka wąskolistna i szerokolistna, rdestnica, moczarka kanadyjska, grzybień biały, grązel żółty, ale także gatunki rzadkie i chronione jak: malina moroszka (*Rubus chamaemore*), wawrzynek wilczczyko (*Daphne mezereum*), podrzeń żebrowiec (*Rotundifolia*), pełnik europejski (*Trollius europaeus*), lepnica litewska (*Silene lithuanica*).

Ponadto, można też spotkać torfowiska niskie (eutroficzne) zasiedlone przez wiele gatunków (m.in. turzyce i kosańce).

W powiecie bartoszyckim można spotkać kilka gatunków dużych ssaków, jak:

- Łoś – na terenie Nadleśnictwa Górowo Iławeckie liczebność wynosiła 30 szt., na terenie Nadleśnictwa Bartoszyce – również 30 szt. (stan na 10-03-2011).
- Jeleń – na terenie Nadleśnictwa Górowo Iławeckie liczebność wynosiła 520 szt., na terenie Nadleśnictwa Bartoszyce – 340 szt. (stan na 10-03-2011).
- Daniel – na terenie Nadleśnictwa Górowo Iławeckie liczebność wynosiła 70 szt., na terenie Nadleśnictwa Bartoszyce – 280 szt. (stan na 10-03-2011).
- Sarna – na terenie Nadleśnictwa Górowo Iławeckie liczebność wynosiła 2170 szt., na terenie Nadleśnictwa Bartoszyce – 1810 szt. (stan na 10-03-2011).
- Dzik – na terenie Nadleśnictwa Górowo Iławeckie liczebność wynosiła 1055 szt., na terenie Nadleśnictwa Bartoszyce – 1170 szt. (stan na 10-03-2011).

- Wilk (umieszczony w Załączniku IV Dyrektywy 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory z 1992 r. – jako gatunek wymagający ścisłej ochrony oraz w Czerwonej Księdze Zwierząt). Występowanie wilków odnotowano na północnym krańcu Nadleśnictwa Górowo Iławeckie, w gminie Górowo Iławeckie (najprawdopodobniej 3 osobniki).

Z mniejszych ssaków występuje: borsuk, lis, wiewiórka, jeż europejski, kuna, wydra (również umieszczona w Załączniku IV Dyrektywy Siedliskowej), tchórz, norka amerykańska. Ponadto, często spotyka się siedliska bobra (umieszczony w Załączniku IV Dyrektywy Siedliskowej). Z danych Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Olsztynie (stan na 31-03-2011) wynika, że na terenie Nadleśnictwa Górowo Iławeckie liczebność stanowisk bobrów wynosiła 428 z ogólną liczbą osobników 1198, a na terenie Nadleśnictwa Bartoszyce – 233 stanowiska z ogólną liczbą osobników 915.

Ptaki są najliczniejszą grupą zwierząt występującą w powiecie bartoszyckim. Często występują miejsca gniazdowania bociana białego (umieszczonego w Załączniku I Dyrektywy 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikich ptaków – jako gatunek objęty szczególną ochroną) – najliczniej na północy powiatu – „Bociania Wieś Żywkowo”. Spotyka się także inne gatunki ptaków gniazdujących, wymienione w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej jak: kania czarna, kania ruda, orlik krzykliwy, orzeł bielik, dzięcioł średni, puchacz, bąk, czapla siwa, błotniak zbożowy, bocian czarny i żuraw. Ponadto, licznie występują inne gatunki pospolitych ptaków.

Z płazów i gadów w powiecie bartoszyckim występują: żmija zygzakowata, padalec zwyczajny, traszka grzebieniasta, traszka zwyczajna, kumak nizinny, grzebiuszka ziemna, ropucha szara, ropucha paskówka, ropucha zielona, rzekotka drzewna, żaba trawna, żaba moczarowa, żaba wodna, żaba jeziorkowa, zaskroniec zwyczajny, jaszczurka zwinka, jaszczurka żyworodna.

Zadania ochrony przyrody i różnorodności biologicznej są realizowane przede wszystkim poprzez ustanawianie różnych prawnych form ochrony: rezerwatów, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, pomników przyrody.

Tereny chronione na obszarze powiatu bartoszyckiego zajmują 25 786,9 ha (19,7%), w tym:

- rezerваты przyrody 351,0 ha,
- obszary chronionego krajobrazu 25 778,5 ha,
- pozostałe formy ochrony przyrody 461,8 ha,
- użytki ekologiczne 119,1 ha.

Tabela 5 przedstawia szczegółowe dane.

Tabela 5 Ochrona przyrody w powiecie bartoszyckim

Jednostka terytorialna	Obszary prawnie chronione ogółem	Rezerwaty przyrody	Obszary chronionego krajobrazu	Użytki ekologiczne	Pomniki przyrody ogółem
	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[szt]
Miasto Bartoszyce	41,4	0,0	41,4	0,0	1
Gmina Bartoszyce	4 571,1	0,0	4 562,8	8,3	62
Gmina i Miasto Bisztynek	1 594,9	333,3	1 594,9	0,0	2
Miasto Górowo Iławeckie	0,0	0,0	0,0	0,0	4
Gmina Górowo Iławeckie	16 810,1	17,7	16 810,1	110,8	71
Miasto i Gmina Sępól	2 769,3	0,0	2 769,3	0,0	23
Powiat bartoszycki razem	25 786,8	351,0	25 778,5	119,1	163

źródło: dane GUS, dane UG Górowo Iławeckie i UM w Bartoszycach, opracowanie: Biuro Doradczę EkoINFRA

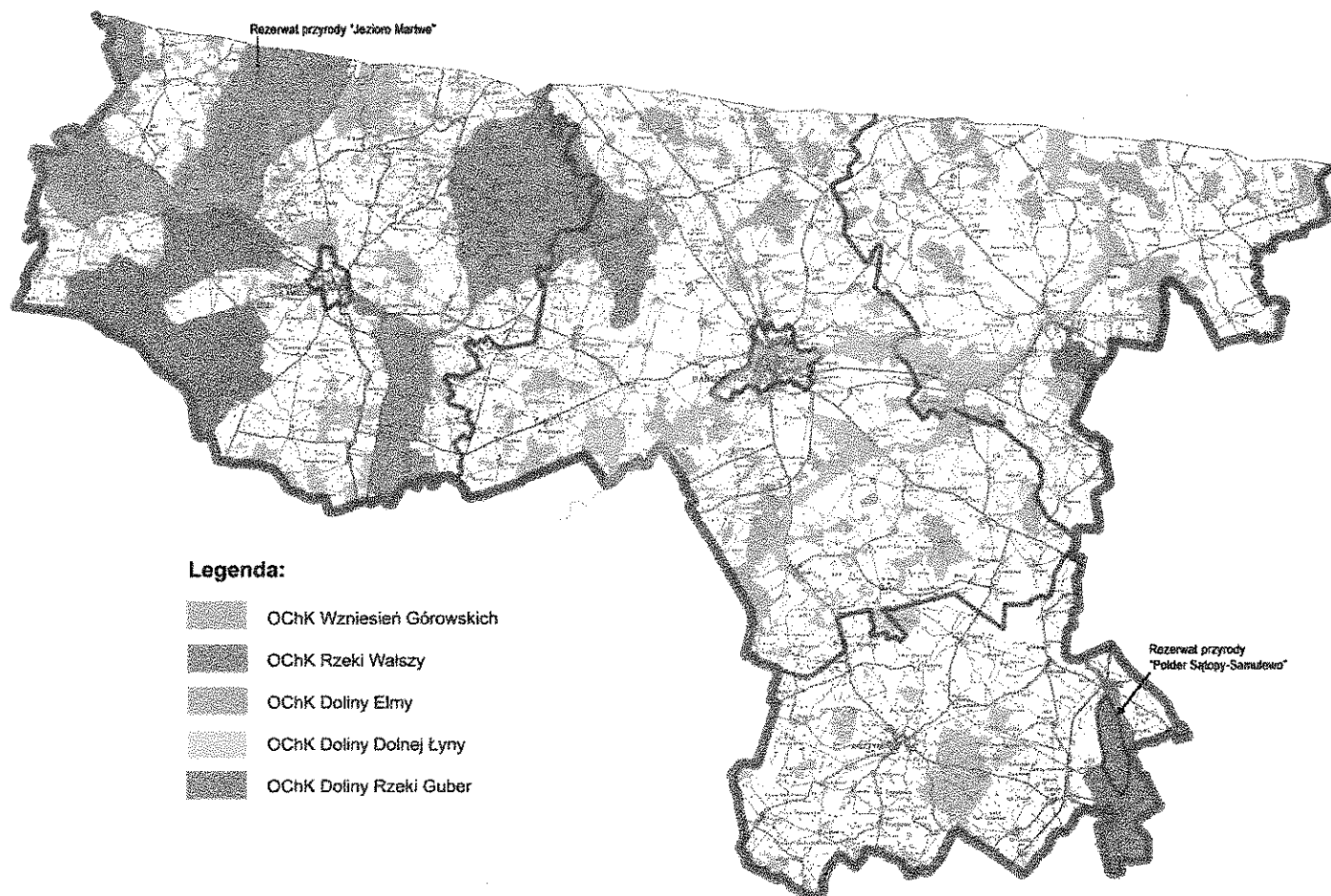
Na terenie powiatu bartoszyckiego występują 2 rezerwaty przyrody (lokalizację rezerwatów w odniesieniu do terenu powiatu bartoszyckiego przedstawia Rys. 4):

1. Rezerwat przyrody „Jezioro Martwe” w gminie Górowo Iławeckie, o powierzchni 17,30 ha, ustanowiony w 1970 r. dla ochrony stanowiska maliny moroszki (rzadkiego reliktu glacialnego) – rezerwat florystyczny.
2. Rezerwat przyrody „Polder Sątopy-Samulewo” w gminie Bisztynek, o powierzchni 333,3 ha (wokół granic rezerwatu ustanowiono otulinę o pow. 793,00 ha), ustanowiony w 2009 r. dla zachowanie rozlewiska stanowiącego lęgownisko licznych gatunków ptaków wodno-błotnych oraz miejsce koncentracji ptaków w czasie jesiennych i wiosennych migracji, rezerwat faunistyczny.

Obszary chronionego krajobrazu wyznaczono przede wszystkim w dolinach głównych cieków wodnych powiatu i na obszarze węzła hydrograficznego:

- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Elmy (powierzchnia ogółem 8 923,2 ha), na terenie powiatu w gminach Górowo Iławeckie (wiejska) i Bartoszyce,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Walszy (powierzchnia ogółem 9 834,8 ha), na terenie powiatu w gminie Górowo Iławeckie (wiejska),
- Obszar Chronionego Krajobrazu Wzniesień Górowskich (powierzchnia ogółem 11 067,4 ha), na terenie powiatu w gminie Górowo Iławeckie (wiejska),
- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Łyny (powierzchnia ogółem 16 429,9 ha), na terenie powiatu w mieście Bartoszyce, gminach Bartoszyce i Sępól,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Guber (powierzchnia ogółem 14 363,8 ha), na terenie powiatu niewielka część OChK w gminach Bisztynek i Sępól.

Granice OChK przedstawiono na Rys. 4.

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Rys. 4. Rozmieszczenie obszarów chronionego krajobrazu i rezerwatów

Na terenie powiatu bartoszyckiego występuje 8 użytków ekologicznych. Tabela 6 przedstawia ich spis.

Tabela 6 Użytki ekologiczne w powiecie bartoszyckim

	Nazwa	Gmina	Powierzchnia [ha]	Typ	Akt ustanawiający
1.	Rosiczka koło Węgoryt	Gmina Bartoszyce	0,38	torfowiskowy	Rozporządzenie Nr 86 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Rosiczka koło Węgoryt"
2.	Rosiczka koło Żydowa	Gmina Bartoszyce	0,95	torfowiskowy	Rozporządzenie Nr 84 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Rosiczka koło Żydowa"
3.	Torfowisko źródłiskowe Sokolica	Gmina Bartoszyce	3,33	torfowiskowy	Rozporządzenie Nr 58 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Torfowisko źródłiskowe Sokolica"

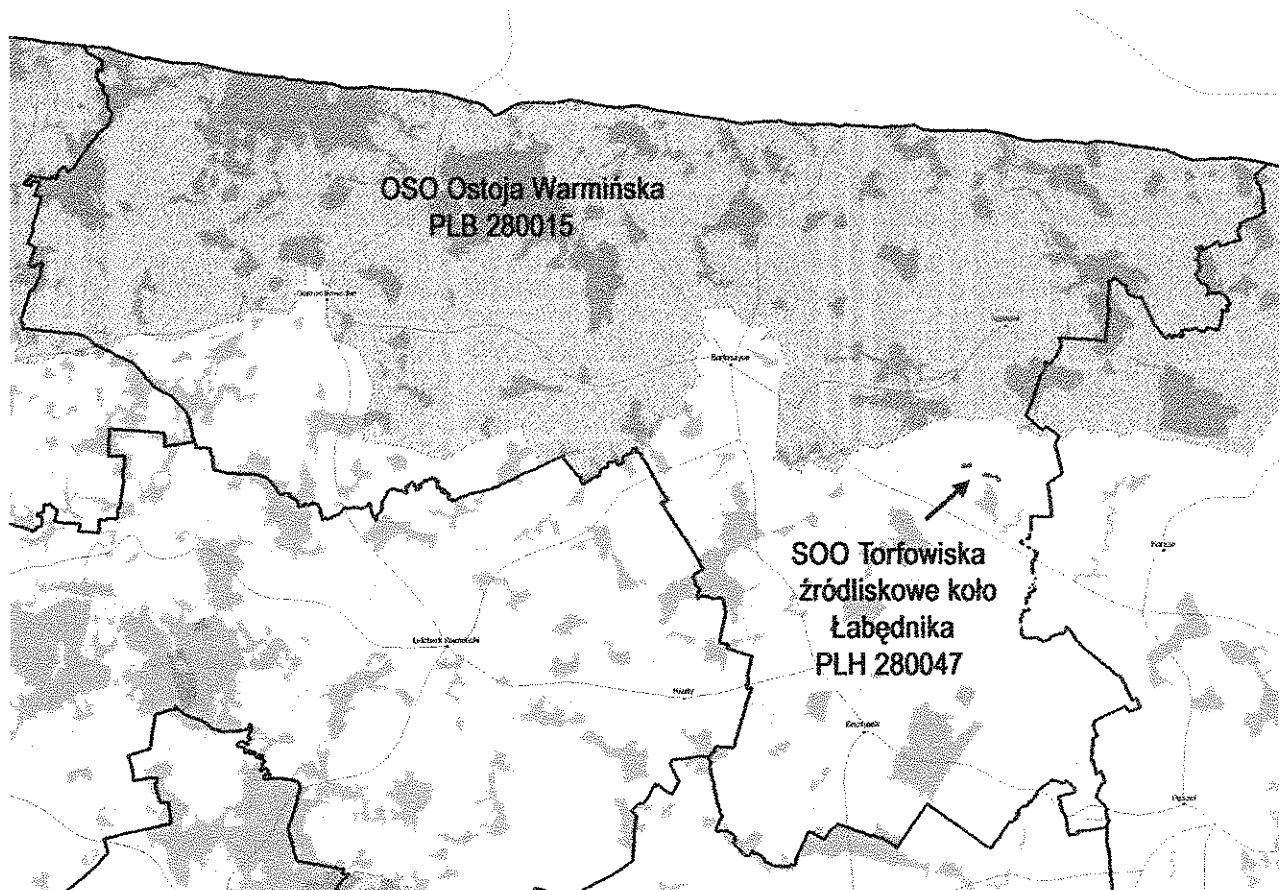
Nazwa		Gmina	Powierzchnia [ha]	Typ	Akt ustanawiający
4.	Torfowisko źródłiskowe Spurgle	Gmina Bartoszyce	3,63	torfowiskowy	Rozporządzenie Nr 44 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Torfowisko źródłiskowe Spurgle"
5.	Polder Sątopy-Samulewo	Gmina i Miasto Bisztynek (na terenie wiejskim)	408,0	ochrona ptactwa wodno-błotnego	Rozporządzenie Nr 43 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Polder Sątopy Samulewo"
6.	Malina Moroszka (Warszkajty)	Gmina Górowo Iławeckie	11,83	florystyczny, ochrona stanowiska maliny moroszkowej	Rozporządzenie Nr 80 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Malina Moroszka"
7.	Moroszka na Toprznach	Gmina Górowo Iławeckie	12,00	florystyczny, ochrona stanowiska maliny moroszkowej	Rozporządzenie Nr 79 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Moroszka na Toprznach"
8.	Grądzik	Gmina Górowo Iławeckie	87,02	ochrona bazy pokarmowej bociana białego	Rozporządzenie Nr 49 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Grądzik"

źródło: dane RDOŚ, opracowanie: Biuro Doradze EkoINFRA

Na obszarze powiatu bartoszyckiego znajdują się dwa obszary chronione w ramach sieci Natura 2000 (Rys. 5):

- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Ostoja Warmińska” PLB280015, powierzchnia 142 016,2 ha. „Ostoja Warmińska” została ustanowiona jako obszar Natura 2000 przede wszystkim dla ochrony jednego gatunku – bociana białego, który osiąga tu największą liczebność i największe zagęszczenie w kraju. Jest to jednak również bardzo ważna ostoja dla wielu innych gatunków ptaków, występują tu bowiem aż 93 gatunki ptaków waloryzujące obszary Natura 2000 (w tym 81 gatunków lęgowych i prawdopodobnie lęgowych). Jest wśród nich 38 gatunków z załącznika I Dyrektywy Ptasiej i 15 gatunków z Polskiej czerwonej księgi zwierząt. Ostoja Warmińska rozciąga się na obszarze gmin: Gmina Górowo Iławeckie, Miasto Górowo Iławeckie, Gmina Bartoszyce, Miasto i Gmina Sępólno (na terenach wiejskich i miejskich).
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Torfowiska źródłiskowe koło Łabędnika” PLH280047, powierzchnia 27 ha. Obszar jest położony na Równinie Sępoleńskiej. W skład obszaru wchodzi dwa osobne torfowiska źródłiskowe otoczone użytkami zielonymi. Jedno znajduje się ok. 1,5 km na wschód od wsi Sokolica i reprezentuje dobrze wykształcony kopułowy typ torfowiska źródłiskowego. Na obrzeżach kopuły licznie rosną drzewa i krzewy: olsza szara i czarna, jesion wyniosły, dziki bez czarny i wierzba szara. Na dzikim bzie czarnym występuje grzyb – ucho bżowe, po raz pierwszy znaleziony w północnej Polsce na tym właśnie obiekcie. Na kopule występuje źródłiskowy zbiornik wodny - miejsce wypływu wody gruntowej otoczony kępami turzycy prosowej przechodzącej dalej w szuwar turzycy błotnej i szuwar trzcinowy. W źródłiskowym zbiorniku wodnym występuje rzeżucha gorzka typowa oraz mech żebrowiec paprociowy – gatunki charakterystyczne dla źródłiskowych fitocenoz. Drugie torfowisko znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie osady Spurgle, na południowy wschód od zabudowań. Zajmuje ono pow. 15,39 ha, z czego większość to torfowisko źródłiskowe wiszące, a reszta to łąki zmiennowilgotne. Przylega ono do wzniesienia i reprezentuje głównie typ wiszący. Deniwelacja dochodzi do 15 m, a na grząskim zboczu występują liczne źródła. Na torfowisku tym występuje siedlisko:

źródłiskowe lasy olszowe na niżu oraz punktowo petryfikujące źródła z utworami tufowymi. W źródłiskowym olesie licznie występują: porzeczek czarna, sitowie leśne i chmiel zwyczajny. Występują też płyty szuwaru trzcinowego, turzycowiska turzycy prosowej oraz źródłiskowe zbiorowisko. Z rzadszych gatunków roślin występują m.in.: kruszczyk błotny, listera jajowata, jaskier wielki, bniec czerwony, trędownik skrzydlaty, rzeżucha gorzka typowa oraz mech żebrowiec paprociowy. „Torfowiska źródłiskowe koło Łabędnika” rozciągają się na obszarze gmin: Gmina Bartoszyce, Miasto i Gmina Sępólno (na terenach wiejskich).

Źródło: www.natura2000.gdos.gov.pl/natura2000/pl, opracowanie: Biuro Doradze EkoINFRA

Rys. 5. Rozmieszczenie obszarów chronionych w ramach sieci Natura 2000

Z pozostałych form ochrony przyrody na terenie powiatu bartoszyckiego znajdują się 163 pomniki przyrody (ożywionej i nieożywionej). Ochroną objęto przede wszystkim wiekowe okazy dębów, buków, lip.

Ważną rolę w zachowaniu różnorodności biologicznej w miastach i na terenach zurbanizowanych pełnią tereny zielone. Parki, zieleńce, tereny zieleni osiedlowej i ulicznej zajmują na obszarze powiatu bartoszyckiego powierzchnię ponad 140 ha. Tabela 7 przedstawia szczegółowe dane (za 2010 r.)

Tabela 7 Tereny zielone w powiecie bartoszyckim

Jednostka terytorialna	Parki spacerowo-wypoczynkowe	Zieleńce	Zieleń uliczna	Zieleń osiedlowa	Zywopłaty	Nasadzenia		Ubytki	
						drzewa	krzewy	drzewa	krzewy
	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[m]	[szt]	[szt]	[szt]	[szt]
Gmina Miejska Bartoszyce	12,9	26,2	5,6	34,0	6 725	162	242	31	12
Gmina Bartoszyce	0,0	2,0	0,0	2,5	0	0	0	0	0
Gmina i Miasto Bisztynek	0,0	1,5	0,5	0,8	1 005	0	0	0	0
Miasto Górowo Iławeckie	4,7	17,5	12,0	12,8	2 859	283	1 650	178	200
Gmina Górowo Iławeckie	0,0	0,0	0,0	2,9	11	0	0	0	0
Miasto i Gmina Sępól	0,0	2,3	2,6	0,4	180	25	50	5	5
Powiat razem	17,6	49,5	20,7	53,4	10 780	470	1 942	214	217

źródło: dane GUS, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

3.1.2. Zasoby leśne i ich ochrona

Duże kompleksy leśne w powiecie bartoszyckim są skupione głównie w północnej części gminy Górowo Iławeckie. Mniejsze kompleksy są porozrzucane po całym terenie powiatu. Tabela 8 przedstawia powierzchnie gruntów leśnych i lasów w poszczególnych gminach powiatu bartoszyckiego z podziałem na lasy stanowiące i niestanowiące własności skarbu państwa. We władaniu skarbu państwa znajduje się 90,3% gruntów leśnych. Zarządzającym lasami będącymi we władaniu skarbu państwa jest przedsiębiorstwo Lasy Państwowe, nadleśnictwa Bartoszyce, Górowo Iławeckie i – w niewielkiej części północno-wschodniego krańca gminy Sępól – nadleśnictwo Srokowo.

Tabela 8 Lasy w powiecie bartoszyckim

Jednostka terytorialna	Grunty leśne ogółem	Lasy ogółem	Lasy publiczne	Lesistość	Lasy niestanowiące własności skarbu państwa				
					grunty leśne ogółem	las ogółem	grunty leśne prywatne ogółem	grunty leśne gminne ogółem	las gminne ogółem
	[ha]	[ha]	[ha]	[%]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]
Gmina Miejska Bartoszyce	58,7	58,7	57,7	5,30	58,70	58,70	1,00	57,70	57,70
Gmina Bartoszyce	8 026,1	7 852,6	6 493,6	18,30	1 388,20	1 388,20	1 359,00	29,20	29,20
Gmina i Miasto Bisztynek	2 182,5	2 142,8	1 907,8	10,60	236,00	236,00	235,00	1,00	1,00
Miasto Górowo Iławeckie	23,6	23,0	23,0	6,90	7,00	7,00	0,00	7,00	7,00
Gmina Górowo Iławeckie	15 883,2	15 475,5	14 611,5	37,20	873,20	873,20	864,00	9,20	9,20
Miasto i Gmina Sępól	4 777,9	4 648,3	4 212,3	18,90	440,60	440,60	436,00	4,60	4,60
Powiat razem	30 952,0	30 200,9	27 305,9	23,10	3 003,70	3 003,70	2 895,00	108,70	108,70

źródło: dane GUS, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Biorąc pod uwagę regionalizację przyrodniczo-leśną, lasy należą do dwóch krain: Krainy Bałtyckiej (zachodnia część gminy Górowo Iławeckie) i Krainy Mazursko-Podlaskiej (pozostała część powiatu). Ze względu na bardzo wysoką żyzność charakteryzują się stosunkowo dużą różnorodnością siedliskową oraz gatunkową drzewostanów. Wśród typów siedliskowych przeważają:

- las świeży – charakterystyczne gatunki to: brzoza z domieszką świerku,
- las mieszany świeży – charakterystyczne gatunki to: brzoza z domieszką dębu, sosny i olchy,
- las wilgotny – charakterystyczne gatunki to: brzoza, dąb, buk,
- ols – charakterystyczne gatunki to: olsza, dąb oraz brzoza.
- las mieszany bagienny.

Dominujące gatunki drzew to: brzoza brodawkowata, dąb szypułkowy, świerk, sosna zwyczajna, olsza czarna, modrzew i buk. Drzewostany dębowe na terenie powiatu bartoszyckiego charakteryzują się dobrą jakością techniczną. Najbardziej wartościowe drzewostany występują na siedliskach lasu świeżego i lasu mieszanego świeżego, często tworząc strukturę dwupiętrową, wielogatunkową, z bogatym podszytem. Duży udział w powierzchni zalesionej ma brzoza, którą charakteryzuje się na terenach powiatu znaczną ekspansywnością i dobrą jakością. Również świerk charakteryzuje się dobrą jakością techniczną. Bonitacja i jakość techniczna modrzewia i jesionu odznaczają się wysokimi parametrami. Dobra jakość na tym obszarze cechuje również lipę drobnolistną. Wszystkie lasy w powiecie bartoszyckim wchodzą w skład mikroregionu matecznego dla lipy drobnolistnej (w takim regionie nie wolno wprowadzać lipy drobnolistnej innego pochodzenia niż z tego regionu).

Lasy w powiecie bartoszyckim są w dobrej kondycji. Oceny kondycji lasów dokonuje się w ramach monitoringu lasu, funkcjonującego w systemie Krajowego Monitoringu Środowiska. W ramach monitoringu bada się drzewostany skupione na tzw. stałych powierzchniach obserwacyjnych. W powiecie bartoszyckim zlokalizowane są 4 stałe powierzchnie obserwacyjne: 3 na terenie Nadleśnictwa Bartoszyce (wszystkie w gminie Sępólno, obręb Sępólno) oraz 1 na terenie Nadleśnictwa Górowo Iławeckie (gmina Bartoszyce, obręb Borki). Na podstawie prowadzonych obserwacji można stwierdzić, że lasy na terenie powiatu bartoszyckiego są w dobrej kondycji.

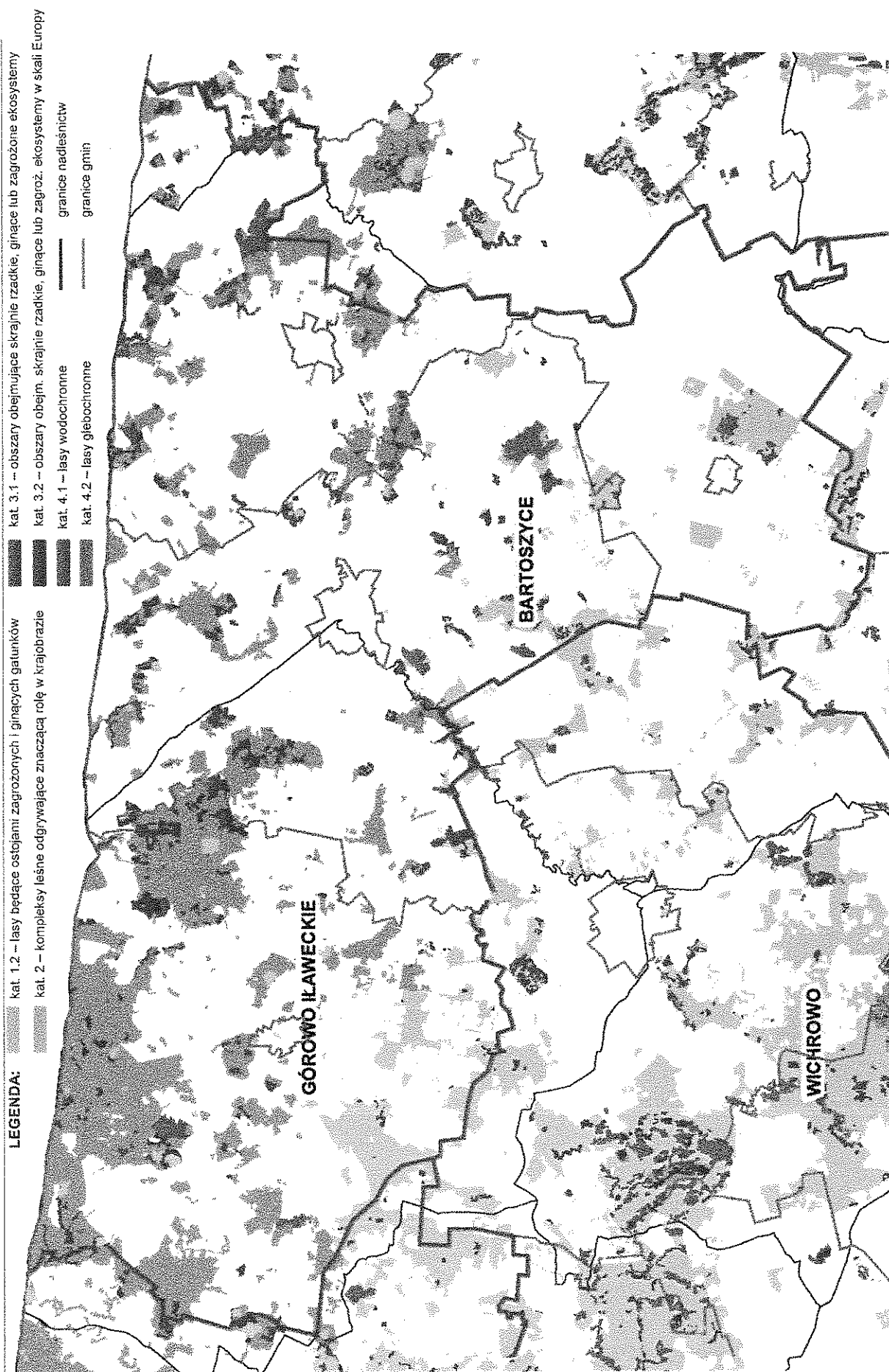
Ponadto, w powiecie bartoszyckim ustanowiono kompleksy lasów o szczególnych walorach przyrodniczych:

- kategoria 1.1.a – lasy w rezerwatach (na terenie gminy Górowo Iławeckie – rezerwat „Jezioro Martwe”),
- kategoria 1.2 – lasy będące ostojami zagrożonych i ginących gatunków (na terenie gmin: Gmina Górowo Iławeckie, Gmina Bartoszyce, tereny wiejskie Miasta i Gminy Sępólno, tereny wiejskie Gminy i Miasta Bisztynek) – strefy ochrony ścisłej ptaków: orlika krzykliwego, bielika, kani czarnej, bociana czarnego, innych chronionych zwierząt, użytki ekologiczne: użytek ekologiczny „Malina Moroszka”, użytek ekologiczny „Moroszka na Toprznach”;

- kategoria 2 – kompleksy leśne odgrywające znaczącą rolę w krajobrazie (na terenie gmin: Gmina Górowo Iławeckie, Miasto Górowo Iławeckie, Gmina Bartoszyce, tereny wiejskie Miasta i Gminy Sępól, tereny wiejskie Gminy i Miasta Bisztynek);
- kategoria 3.1 – obszary obejmujące skrajnie rzadkie, ginące lub zagrożone ekosystemy (na terenie gmin: Gmina Górowo Iławeckie, Gmina Bartoszyce, tereny wiejskie Miasta i Gminy Sępól, tereny wiejskie Gminy i Miasta Bisztynek): bór bagienny sosnowy, brzezina bagienna, borealna świerczyna na torfie;
- kategoria 3.2 – obszary obejmujące skrajnie rzadkie, ginące lub zagrożone ekosystemy w skali Europy (na terenie gmin: Gmina Górowo Iławeckie, Gmina Bartoszyce, tereny wiejskie Miasta i Gminy Sępól, tereny wiejskie Gminy i Miasta Bisztynek): żyzna buczyna, grąd subatlantycki, grąd subkontynentalny, łęgi.
- kategoria 4.1 – lasy wodochronne (na terenie gmin: Gmina Górowo Iławeckie, Gmina Bartoszyce, tereny wiejskie Miasta i Gminy Sępól, tereny wiejskie Gminy i Miasta Bisztynek), utworzone w celu ochrony siedlisk wilgotnych i zachowania ich zdolności retencyjnych;
- kategoria 4.2 – lasy glebochronne (na terenie gmin: Gmina Górowo Iławeckie, Gmina Bartoszyce, tereny wiejskie Miasta i Gminy Sępól, tereny wiejskie Gminy i Miasta Bisztynek), utworzone w celu zabezpieczenia przed erozją terenów leśnych położonych na skarpach;
- kategoria 6 – lasy kluczowe dla tożsamości kulturowej lokalnych społeczności (na terenie gmin: Gmina Górowo Iławeckie, Gmina Bartoszyce, tereny wiejskie Miasta i Gminy Sępól): grodziska wczesnośredniowieczne, kurhany, mogiły, cmentarze, miejsca pamięci śmierci.

Rozmieszczenie kompleksów lasów o szczególnych walorach przyrodniczych przedstawia Rys. 6.

Program ochrony środowiska dla powiatu bartoszyckiego.

Źródło: www.olszyn.lasy.gov.pl, opracowanie: Biuro Doradcze EkoNFRd

Rys. 6. Rozmieszczenie kompleksów lasów o szczególnych walorach przyrodniczych.

3.1.3. Zasoby wodne i ich ochrona

3.1.3.1 Wody podziemne

Wg „Hydrologii regionalnej Polski” (pod redakcją Bronisława Paczyńskiego i Andrzeja Sadurskiego, Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 2007) powiat bartoszycki leży w granicach dwóch regionów hydrogeologicznych (w Prowincji Wisły) (Rys. 7):

- w przeważającej części w regionie Narwi, Pregoly i Niemna.
- zachodnie krańce powiatu (południowo-zachodnia część gminy Górowo Iławeckie) w regionie Dolnej Wisły, subregionie Zalewu Wiślanego wyznaczonego w granicach zlewni rzek Elbląg i Pasłęka.

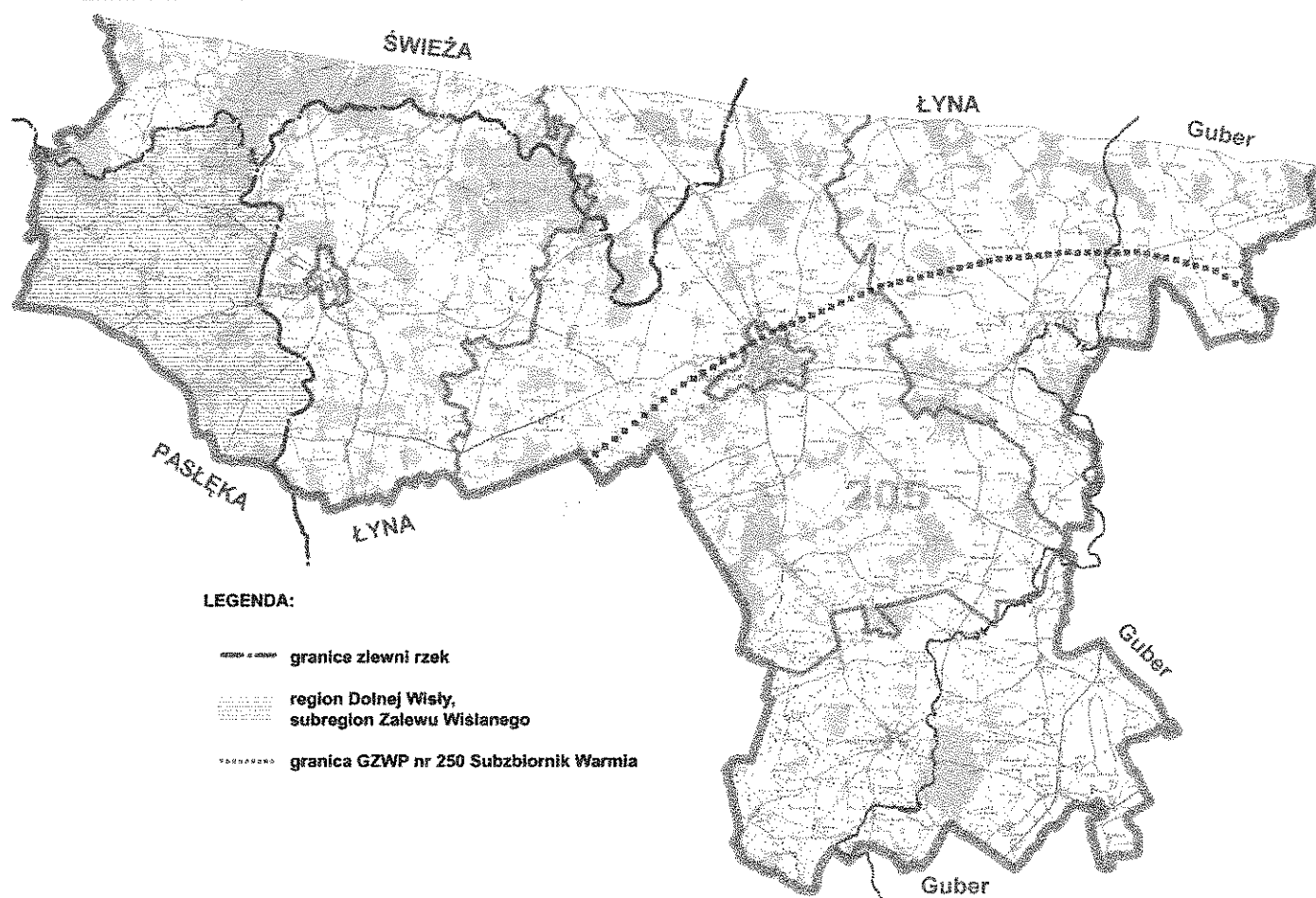
Region Narwi, Pregoly i Niemna stanowi częściowo sztucznie wydzielony obszar, którego granice od południa i zachodu wyznaczają wododziały: Narwi i Bugu, Orzyca i Wkry oraz Łyny i Pasłęki, natomiast od północy i wschodu obszar ten zamyka granica państwa. Powierzchnia całego regionu wynosi 37 481,3 km².

Region Narwi, Pregoly i Niemna został podzielony na 7 obszarów bilansowych (zlewni bilansowych). Dla zlewni tych oszacowano zasoby perspektywiczne, rozumiane jako zasoby użytkowych pięter/poziomów wodonośnych możliwych do zagospodarowania z uwzględnieniem potrzeby zachowania określonego stanu ekosystemów od nich zależnych. Równocześnie, zgodnie z wymogami Ramowej Dyrektywy Wodnej, w obrębie regionu wydzielono 10 jednolitych części wód podziemnych. Część dorzecza Pregoly w granicach Polski zajmuje powierzchnię 8 417,7 km² i obejmuje trzy jednolite części wód podziemnych (JCWPd): m. in. nr 20 zlewnia Łyny, w granicach której znajduje się powiat bartoszycki. Teren JCWPd nr 20 znajduje się w zarządzie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie. Zasoby perspektywiczne JCWPd nr 20 są szacowane na 1 048 tys. m³/d, a zasoby odnawialne na 1 879 tys. m³/d.

Subregion Zalewu Wiślanego obejmuje północno-wschodnią część regionu dolnej Wisły. Został on wyznaczony w granicach zlewni rzek Elbląg i Pasłęka. Warunki hydrogeologiczne występujące na Wzniesieniach Górowskich są skomplikowane, chociaż pobór wód podziemnych jest niewielki i nie przekracza kilku procent wartości zasobów eksploatacyjnych. Użytkowe poziomy wodonośne są związane przeważnie z wodnolodowcowymi osadami piaszczystymi plejstocenu, o zmiennym rozprzestrzenieniu pionowym i poziomym. Miąższość warstw wodonośnych najczęściej wynosi 10–20 m, a wydajność potencjalna typowej studni na ogół nie przekracza 30–50 m³/h.

Subregion ten znajduje się w granicach jednolitej części wód podziemnych nr 19 w jednostce bilansowej rzeki Pasłęki. Teren JCWPd nr 19 znajduje się w zarządzie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku. Zasoby perspektywiczne jednostki bilansowej rzeki Pasłęki są szacowane na 23 125 m³/h z rezerwami w wysokości ok. 90%.

(źródło wszystkich powyższych informacji tego rozdziału: „Hydrologia regionalna Polski” pod redakcją Bronisława Paczyńskiego i Andrzeja Sadurskiego, Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 2007).

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Rys. 7. Zlewnie i regiony hydrogeologiczne na terenie powiatu bartoszyckiego.

Na całym terenie powiatu występują poziomy wodonośne czwartorzędowe i trzeciorzędowe. Zróznicowana jest głębokość występowania warstw wodonośnych (od kilkunastu do ponad 170 m) i ich miąższość (kilka – kilkanaście metrów). Teren powiatu jest objęty zasięgiem Głównego Zbiornika Wód Podziemnych oznaczonego numerem 205 (Subzbiornik Warmia), o powierzchni ogólnej 2095 km² i szacunkowych zasobach dyspozycyjnych wynoszących 60 tys. m³/d. Wody tego zbiornika są w naturalny sposób chronione od powierzchni terenu.

Należy podkreślić, że na terenie powiatu warstwy wodonośne są stosunkowo dobrze izolowane osadami o słabej przepuszczalności i jakość wód wglębnych nie jest zagrożona (zagrożenie średnie i niskie). Jedynym wyjątkiem jest poziom położony w okolicy byłego PGR Paustry, który jest słabo izolowany (poziom obecnie niewykorzystywany).

Poszczególne ujęcia (jednak nie wszystkie) są chronione przed zanieczyszczeniem poprzez ustanowienie stref ochronnych. Zagrożone zanieczyszczeniem mogą być natomiast indywidualne ujęcia wody (studnie wiercone i kopane), poprzez prowadzenie niewłaściwej gospodarki ściekowej. Niewłaściwa gospodarka ściekowa stanowi też zagrożenie dla wód gruntowych. Wg „Raportu o stanie sanitarno-higienicznym powiatu bartoszyckiego za 2011 rok” sporządzonego przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Bartoszycach, żadnego wodociągu nie oceniono jako zły ze względu na stan sanitarno-techniczny lub jakość

wody. Na koniec roku jedynie w 2 małych wodociągach woda nie odpowiadała obowiązującym wymaganiom ze względu na ponadnormatywną jonów amonowych, są to wodociągi Masuny, gm. Sępól i wodociąg Worszyny, gm. Górowo Iławeckie. W obu wypadkach wydano decyzje o warunkowej przydatności wody do spożycia na okres do 31.12.2012 r. W 2011 r. wystawiono następujące decyzje administracyjne:

- 2 decyzje dopuszczające warunkowo wodę do spożycia (wodociąg Masuny, wodociąg Worszyny),
- 2 decyzje na doprowadzenie wody do odpowiednich wymagań (wodociąg Wojciechy, wygegzekwowano poprawę, wodociąg Bartoszyce – postępowanie trwa),
- 1 decyzję na brak aktualnego pozwolenia wodnoprawnego (wodociąg Sątopy) – postępowanie zakończone,
- 4 decyzje na stan sanitarno – techniczny SUW.

W powiecie bartoszyckim w 2010 r. pobrano ok. 7,83 mln m³ wody z 67 ujęć wód głębinowych. Woda jest poddawana uzdatnianiu, jednak w przypadku kilkunastu ujęć nie spełnia norm dla wody pitnej nawet po uzdatnieniu (przede wszystkim ze względu na zawartość żelaza i manganu).

Zakładanie wodociągów sprzyja ochronie wód podziemnych, ponieważ prowadzi do likwidacji indywidualnych studni i ujęć wody, które są bardziej narażone na zanieczyszczenie. Powiat bartoszycki jest w znacznym stopniu zwodociągowany. Sieć wodociągowa ma długość 787,3 km, co daje gęstość sieci 60,2 km / 100 km². Z wodociągów korzysta 53 506 mieszkańców powiatu, czyli 89,4% mieszkańców.

W przypadku terenów wiejskich (z wyłączeniem miast: Bartoszyce, Górowo Iławeckie, Bisztynek i Sępól) odsetek mieszkańców korzystających z wodociągów jest także wysoki i wynosi 78,3%.

Zestawienie danych dotyczących zwodociągowania poszczególnych gmin powiatu bartoszyckiego przedstawia Tabela 9 (dane za 2010 r.).

Tabela 9 Zestawienie danych dotyczących wodociągów

Gmina	Mieszkańcy korzystający z wodociągów		Długość sieci wodociągowej [km]	Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	Gęstość sieci wodociągowej [km/100 km ²]
	osoby	odsetek			
Gmina Miejska Bartoszyce	24275	98,2	53,9	1780	490,0
Gmina Bartoszyce	9342	87,0	291,1	1749	68,0
Gmina i Miasto Bisztynek	5213	80,7	142,3	924	70,1
Miasto Górowo Iławeckie	4295	97,2	9,9	424	298,2
Gmina Górowo Iławeckie	5296	75,4	193,9	1131	46,6
Miasto i Gmina Sępól	5085	77,9	96,2	917	39,0
Powiat razem	53506	89,4	787,3	6925	60,2

źródło: GUS, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

W powiecie bartoszyckim w latach 2008-2010 pobierano ok. 7,83-8,09 mln m³ wody rocznie, z czego na potrzeby gospodarstw domowych ok. 1,75-1,82 mln m³. Średnie jednostkowe zużycie wody jest przeciętne, średnio w powiecie 91,5 litrów na mieszkańca w ciągu doby.

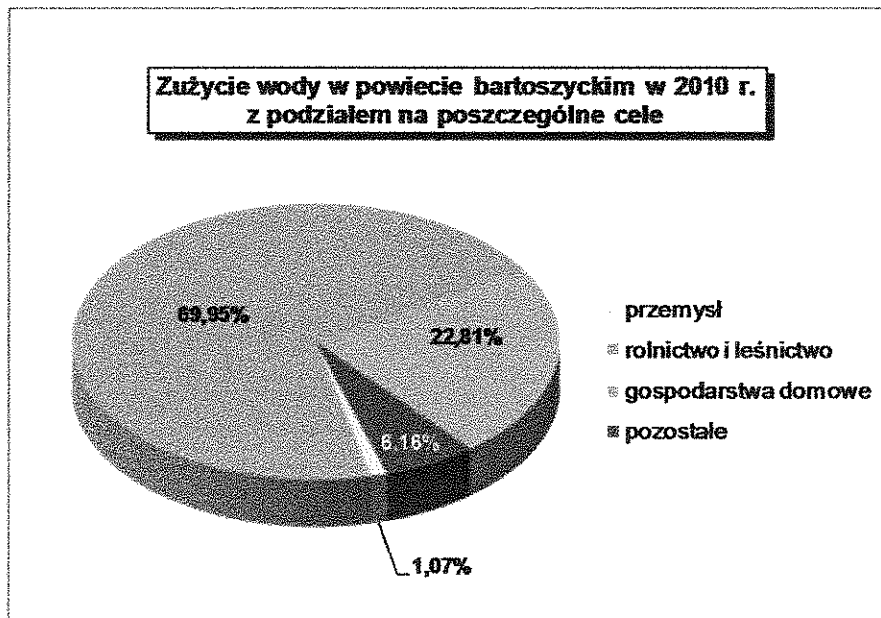
Jednak występuje duża rozbieżność pomiędzy poszczególnymi gminami – od 62,7 do 142,2 l/Mk/d.

W tabeli (Tabela 10) przedstawiono pobór wody w poszczególnych gminach i zużycie w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Tabela 10 Zużycie wody w powiecie bartoszyckim w 2010 r.						
Gmina	Pobór wody ogółem [tys. m ³ /rok]	Zużycie wody na potrzeby przemysłu [tys. m ³ /rok]	Zużycie wody na potrzeby rolnictwa i leśnictwa [tys. m ³ /rok]	Zużycie wody na eksploatację sieci wodociągowej [tys. m ³ /rok]	Zużycie wody na potrzeby gospodarstw domowych [tys. m ³ /rok]	Zużycie wody na 1 korzystającego mieszkańca [l/Mk/d]
Gmina Miejska Bartoszyce	1 143,9	76	0	1 067,9	792,2	89,3
Gmina Bartoszyce	361,5	0	0	361,5	278,7	81,6
Gmina i Miasto Bisztynek	226,2	0	0	226,2	169,8	89,3
Miasto Górowo Iławeckie	141,7	0	0	141,7	98,5	62,7
Gmina Górowo Iławeckie	5 779,5	8	5 479	292,5	274,6	142,2
Miasto i Gmina Sępólno	180,0	0	0	180,0	173,2	93,4
Powiat ogółem	7 832,8	84	5 479	2 269,8	1 787,0	91,5

źródło: GUS, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Rys. 8 przedstawia zużycie wody w powiecie bartoszyckim z podziałem na poszczególne cele.

Rys. 8.

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Kategoria „pozostałe cele” obejmuje: potrzeby technologiczne spółek i zakładów wodociągowych (płukanie sieci itp.), straty wody w sieci. W straty wody jest często wliczany nielegalny pobór wody z hydrantów.

3.1.3.2 Wody powierzchniowe

Zachodnie tereny powiatu – Wzniesienia Górowskie (gmina Górowo Iławeckie) – leżą na obszarze węzła hydrograficznego, na którym następuje kulminacja terenów stanowiących obszary zasilania stref źródłowych licznych cieków (Elma, Kamienna-Młynówka, Walsza, Stradyk i inne mniejsze ciek). Z tego powodu obszary te powinny podlegać wzmożonej ochronie przed zanieczyszczeniem.

Cieki w obrębie węzła hydrograficznego charakteryzują się dużą nierównomiernością przepływu, zbliżoną do nieregularności przepływu rzek górskich. Taka nieregularność potęguje erozję gleb i może stanowić zagrożenie powodziowe.

Cały powiat bartoszycki leży w zlewisie Zalewu Wiślanego. Przeważająca część powiatu leży w dorzeczu Pregoty. Zachodnia część gminy Górowo Iławeckie leży w dorzeczu Pasłęki, natomiast północna część gmin Górowo Iławeckie i Bartoszyce w dorzeczu Prochładnej (Świeżej).

Na terenie powiatu można wyróżnić następujące zlewnie mniejszego rzędu (Rys. 7):

DORZECZE: PREGOŁA

1. zlewnia Łyny:
 - a) zlewnia rzeki Elmy:
 - zlewnia Kamiennej-Młynówki (Górowskiej Młynówki),
 - b) zlewnia Pisy Północnej:
 - zlewnia Bajdyckiej Młynówki,
 - c) zlewnia rzeki Guber:
 - zlewnia Sajny.

DORZECZE: PASŁĘKA

1. zlewnia Walszy.

DORZECZE: PROCHŁADNA (ŚWIEŻA)

1. zlewnia rzeki Korniewki:
 - a) zlewnia rzeki Stradyk
2. zlewnia rzeki Riezwaja:
 - a) zlewnia rzeki Bezledy.

Sieć hydrograficzna w powiecie jest dobrze rozwinięta. Główną rzeką, płynącą z południowo-zachodniej części powiatu na północny zachód jest II-rzędowa rzeka Łyna, będąca dopływem Pregoty (Łyna wpada do Pregoty na terenie Obwodu Kaliningradzkiego). Łyna jest największą rzeką województwa warmińsko-mazurskiego (długość całkowita 263,7 km) i najdłuższą rzeką powiatu. Przepływa przez gminy: Gmina Miejska Bartoszyce, Gmina Bartoszyce oraz Miasto i Gmina Sępólno. Nad Łyną leży stolica powiatu – Bartoszyce.

Lewobrzeżnym dopływem Łyny jest Elma (całkowita długość 37,6 km), która przepływa z północy na południe przez gminę Górowo Iławeckie. Elma bierze swój początek na podmokłych położonych na północ od wsi Kumkiewmy. Prawobrzeżnym dopływem Elmy jest rzeka Kamienna-Młynówka (Górowska Młynówka) przepływająca przez miasto Górowo Iławeckie.

Prawobrzeżnym dopływem Łyny jest Pisa Północna (całkowita długość 35 km). Pisa Północna płynie generalnie z południa na północ, przepływając przez gminy: Bisztynek, Bartoszyce i Sępól. Uchodzi do Łyny na terenie gminy Sępól w miejscowości Rygarby. Rzeka bifurkuje (rozwidla się) do jeziora Kinkajmskiego (gmina Bartoszyce). Największym prawobrzeżnym dopływem Pisy jest Bajdycka Młynówka, przepływająca przez gminy Bartoszyce i Sępól.

Kolejnym prawobrzeżnym dopływem Łyny jest rzeka Guber (całkowita długość 80,2 km). Guber tylko krótkim odcinkiem płynie przez teren gminy Sępól z południowego wschodu na północny zachód. W mieście Sępólnie Guber uchodzi do Łyny. Lewobrzeżnym dopływem Łyny jest rzeka Sajna (całkowita długość 50,6 km). Sajna przepływa przez wschodni kraniec gminy Bisztynek z południa na północ.

Walsza jest rzeką drugorzędową (całkowita długość 67 km). Walsza jest największym prawobrzeżnym dopływem Pasłęki. Źródła Walszy znajdują się w centralnym punkcie Wzniesień Górskich, w pobliżu Góry Zamkowej (gmina Górowo Iławeckie). Rzeka przepływa przez teren gminy Górowo Iławeckie z północy na południe. Lewobrzeżnym dopływem Walszy jest na terenie gminy Górowo Iławeckie rzeka Katławka.

Rzeka Stradyk jest rzeką trzeciorzędową, prawobrzeżnym dopływem Korniewki (rzeki płynącej na terenie obwodu Kaliningradzkiego). Płynie przez północną część gminy Górowo Iławeckie ze wschodu na zachód.

Rzeka Bezleda jest rzeką trzeciorzędową, prawobrzeżnym dopływem Riezwey (rzeki płynącej na terenie obwodu Kaliningradzkiego). Płynie przez północną część gminy Bartoszyce z południa na północ.

Podstawowe dane większych rzek przedstawia Tabela 11.

Tabela 11 Podstawowe dane większych rzek

Rzeka	Długość całkowita [km]	Powierzchnia zlewni [km ²]	Wodowskaz	Przepływy charakterystyczne [m ³ /s]		
				SWQ	SSQ	SNQ
Łyna	263,7	5700	Stopki	155,00	34,90	10,40
Elma	37,6	281	Piaseczno	12,30	1,75	0,20
Górowska Młynówka	17,4	57	-	2,460	0,332	0,131
Pisa Północna	35,0	324	Rygarby	115,8	1,97	0,78
Guber	80,2	1589	powyżej ujścia do Łyny	56,00	8,97	1,44
Sajna	50,6	501	Bykowo	24,00	3,06	0,48
Walsza	67,0	406	poniżej dopływu Katławki	11,5	1,00	0,28
Stradyk	13,0*	93	-	6,530	0,746	0,187
Bezleda	8,6*	56	-	4,490	0,455	0,112

*Długość w granicach państwa

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Na terenie powiatu znajduje się kilkanaście jezior, które są położone głównie w północnej i zachodniej części gminy Górowo Iławeckie i środkowej części gminy Bartoszyce. Są to jeziora niewielkie i płytkie.

Podstawowe parametry większych jezior przedstawia Tabela 12.

Tabela 12 Charakterystyka większych jezior na terenie powiatu bartoszyckiego

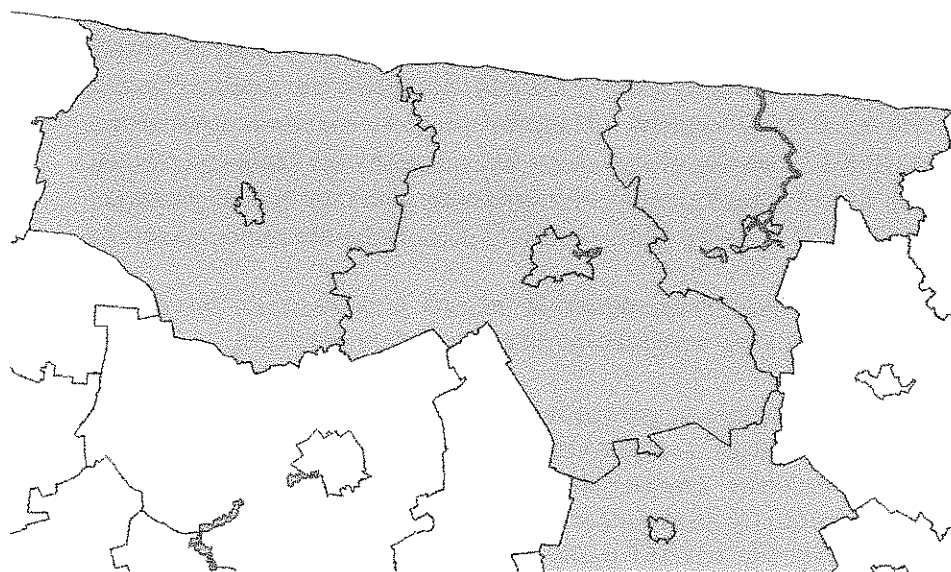
Gmina	Nazwa	Powierzchnia [ha]	Średnia głębokość [m]	Objętość [tys. m ³]	Uwagi
Gmina Bartoszyce	Kinkajmskie	95,5	0,9	902,1	zlewnia Pisy Północnej
Gmina Górowo Iławeckie	Mulen	20,9	1,6	334,4	zlewnia Wałszy
	Jesionowy Staw	19,8	1,5	297,0	zlewnia Stradyka
	Reszkowo	14,1	1,9	268,1	zlewnia Wałszy
	Martwe	9,75	1,8	175,5	zlewnia Stradyka

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Powodzie i podtopienia

Prognozowane zmiany klimatyczne mogą spowodować wzrost częstości i zasięgu występowania opadów o dużej intensywności, podtopień i powodzi. Zjawiska te powodują znaczące straty gospodarcze oraz niekorzystne zmiany w środowisku przyrodniczym.

Na terenie powiatu bartoszyckiego obszary zagrożone podtopieniem występują na terenie gmin: Gminy Miejskiej Bartoszyce i Gminy Sępól.

źródło: Centralna Baza Danych Geologicznych PIB, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Rys. 9. Obszary zagrożone podtopieniem na terenie powiatu bartoszyckiego.

3.1.4. Powierzchnia ziemi – stan i ochrona

Na terenie powiatu bartoszyckiego przeważają gleby brunatne właściwe i kwaśne morfologicznie przy nieznacznym udziale ziem czarnych (szczególnie we wschodniej części gminy Bisztynek). Kolejnym typem gleby występującym na większych połaciach (w dolinach rzek) są mady czarnoziemne i brunatne. Stosunkowo niewielką powierzchnię zajmują gleby hydrogeniczne (torfowe, murszowo-torfowe i murszowate) i bielicowe.

Pod względem urodzajności gleb powiat bartoszycki plasuje się na czwartym miejscu w województwie warmińsko-mazurskim. Wskaźnik bonitacji jakości i przydatności rolniczej gleb wynosi 58,2 pkt (średnia wojewódzka wynosi 50,1 pkt). Wskaźnik bonitacji dla poszczególnych gmin różni się – najwyższy jest dla gminy Bisztynek (63,6). Następne w kolejności są gminy: Bartoszyce (60,3), Sępólno (57,4) i Górowo Iławeckie (51,9). Najwięcej gleb należy do klasy bonitacyjnej IIIb i IVa.

Badania prowadzone przez IUNG w Puławach w ramach monitoringu chemizmu gleb ornych w latach 1995-2005 (jeden z komponentów Państwowego Monitoringu Środowiska) wykazały, że na terenie powiatu bartoszyckiego, w punkcie pomiarowym w Dzikowie (gmina Górowo Iławeckie) gleby zawierają:

- od 1,32% do 1,50% próchnicy,
- od 0,76% do 0,87% węgla organicznego,
- od 0,071% do 0,081% azotu,
- od 0,051% do 0,064% fosforu,
- od 0,28% do 0,31% potasu,
- odczyn w roztworze wodnym wahał się od 5,4 do 6,0 pH (gleby kwaśne i słabo kwaśne).

Gleby w punkcie pomiarowym w Dzikowie wykazywały następującą zawartość metali:

- kadmu: 0,18-0,24 mg/kg gleby – klasyfikacja: gleba nie zanieczyszczona;
- miedzi: 0,7-0,9 mg/kg gleby – klasyfikacja: gleba nie zanieczyszczona;
- niklu: 10,0-12,3 mg/kg gleby – klasyfikacja: gleba nie zanieczyszczona;
- ołowiu: 8,9-12,0 mg/kg gleby – klasyfikacja: gleba nie zanieczyszczona;
- cynku: 38,3-41,1 mg/kg gleby – klasyfikacja: gleba nie zanieczyszczona.

Ze względu na podobne uwarunkowania należy przypuszczać, że również pozostałych obszarach powiatu gleby nie są zanieczyszczone metalami ciężkimi.

Podobna sytuacja występuje w przypadku zawartości siarki siarczanowej – gleba zawiera niską, naturalną ilość tego zanieczyszczenia (0,88-1,00 mg/100 g gleby). Natomiast w przypadku węglowodorów aromatycznych (WWA) jedynie w 1995 r. stwierdzono ich podwyższoną zawartość (stopień zanieczyszczenia I w skali od 0 do 4). W latach 2000 i 2005 zawartość WWA wynosiła 125-161 µg/kg gleby, co oznacza glebę niezanieczyszczoną.

Gleby kwaśne stanowią łącznie 77% powierzchni użytków rolnych, z czego bardzo kwaśne (pH do 4,5) i kwaśne (pH 4,6-5,5) stanowią odpowiednio 10 i 30%. Gleby te wymagają wapnowania.

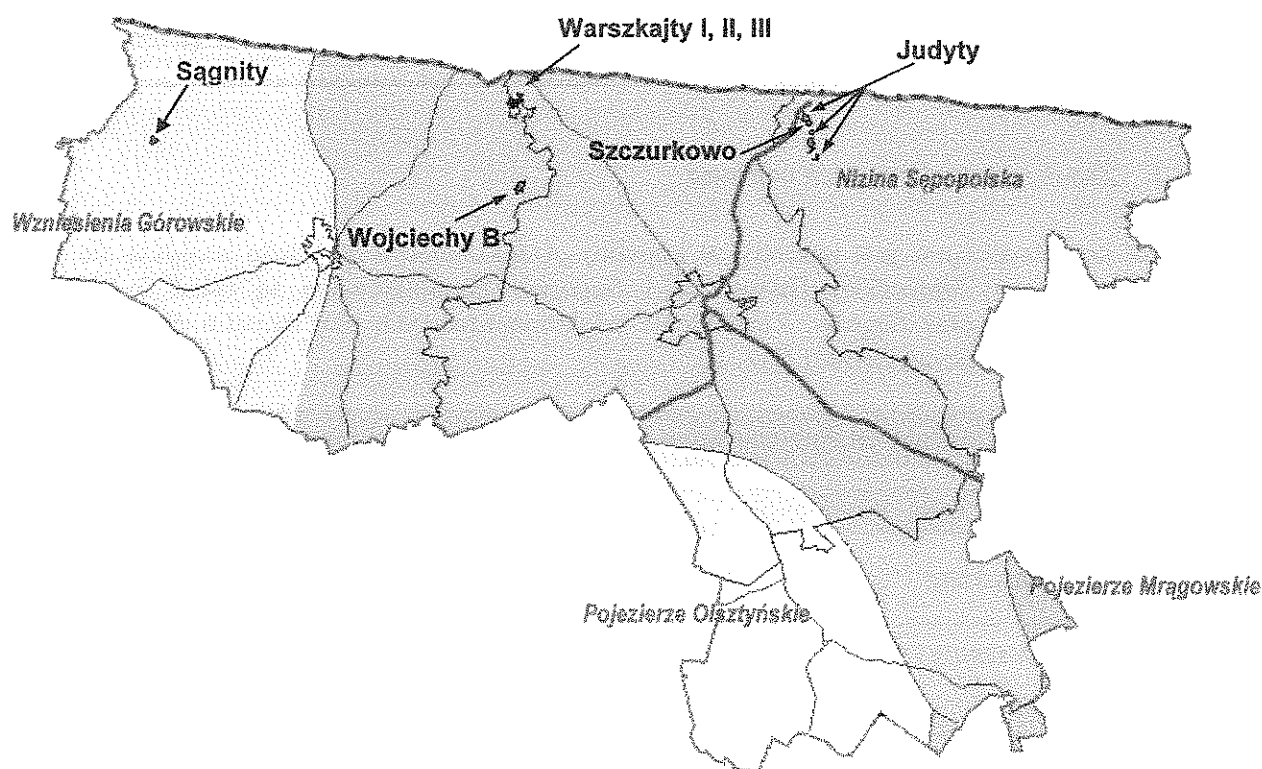
Na przeważającej powierzchni powiatu bartoszyckiego zagrożenie erozją jest słabe. Średnie zagrożenie erozyjne występuje jedynie na obszarze Wzniesień Górskich (teren węzła hydrograficznego). Obszar ten podlega przede wszystkim erozji wodnej wąwozowej.

3.1.5. Zasoby geologiczne i ich ochrona

Powiat bartoszycki nie jest zasobny w kopaliny. Udokumentowane złoża znajdują się w gminach Górowo Iławeckie, Bartoszyce i Sępól. Eksploatowane są tylko 3 złoża: Warszawjaty I i II oraz Sągnity. Zestawienie udokumentowanych złóż kopalin przedstawia Tabela 13, a rozmieszczenie złóż Rys. 10.

Tabela 13 Ważniejsze udokumentowane złoża kopalin w powiecie bartoszyckim				
Gmina	Nazwa złoża	Rodzaj	Zasoby	Eksploatacja
Górowo Iławeckie / Bartoszyce	Warszajaty	kruszywo piaskowo-zwirowe	powierzchnia 1,76 ha	Przedsiębiorstwo Robót Drogowych Sp. z o.o w Lidzbarku Warmińskim
	Warszajaty I i II	piaski i żwiry	2 434 tys. ton	AGROPOL sp. z o.o., Piersele
	Warszajaty III	piaski i żwiry	464 tys. ton	złoże nie eksploatowane
Górowo Iławeckie	Sągnity	surowce ilaste ceramiki budowlanej	296 tys. m ³	Cegielnia Sągnity
	Sągnity II	surowce ilaste ceramiki budowlanej	882 tys. m ³	złoże o zasobach rozpoznanych wstępnie, nie eksploatowane
	Rymławki E1	torf niski	7 000 tys. m ³	złoże nie eksploatowane
	Nowa Wieś Iławecka H	torf niski	6 800 tys. m ³	złoże nie eksploatowane
	Wojciechy B	torf balneologiczny (borowiny)	754 tys. ton	złoże o zasobach rozpoznanych wstępnie, nie eksploatowane
Sępól	Szczurkowo	kreda jeziorna	210 tys. ton	GEO-ROL s.c., Suwałki
	Judyty	kreda jeziorna	974,1 tys. ton	złoże o zasobach rozpoznanych wstępnie, nie eksploatowane
	Lipica	torf niski i mieszany	2 778 tys. m ³	złoże nie eksploatowane
	Różyna	torf niski i mieszany	1 016 tys. m ³	złoże nie eksploatowane
	Sępól	kruszywo naturalne (piasek i żwir)	powierzchnia 3 ha	złoże nie eksploatowane
	Szczurkowo	kruszywo naturalne (piasek)	powierzchnia 1,5 ha	złoże nie eksploatowane
	Melejdzy	kruszywo naturalne (piasek drobnoziarnisty)	powierzchnia 1,2 ha	złoże nie eksploatowane
	Miedna	surowce ilaste ceramiki budowlanej (głina piaszczysta)	powierzchnia 3,2 ha	złoże nie eksploatowane
	Lipica	surowce ilaste ceramiki budowlanej (głina piaszczysta)	powierzchnia 2 ha	złoże nie eksploatowane

źródło: „Bilans Zasobów Kopalin i Wód Podziemnych w Polsce” wg stanu na dzień 31-12-2010, Państwowy Instytut Geologiczny, dane Starostwa Powiatowego, dane gmin, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

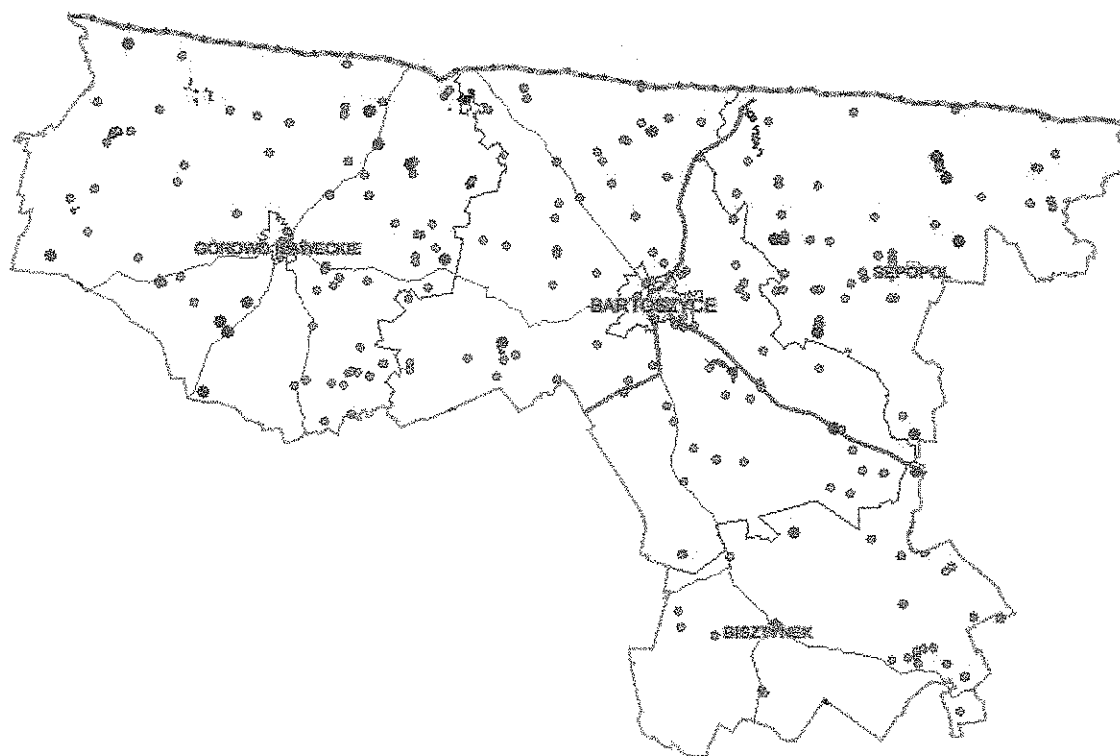
źródło: Centralna Baza Danych Geologicznych PIG, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Rys. 10. Rozmieszczenie złóż kopalin w ewidencji PIG na terenie powiatu bartoszyckiego na tle krain fizycznogeograficznych.

Na terenie powiatu wykonano ok. 300 otworów wiertniczych (badawczych, surowcowych, hydrogeologicznych). Zestawienie liczby otworów w poszczególnych gminach przedstawia Tabela 14, a rozmieszczenie otworów Rys. 11.

Tabela 14 Liczba otworów wiertniczych na terenie powiatu bartoszyckiego.						
Gmina	Liczba otworów ogółem	Liczba otworów:				
		badawcze	hydrogeologiczne	surowcowe (poszukiwawcze)	kartograficzne	pozostałe
Gmina Miejska Bartoszyce	21	1	20	0	0	0
Gmina Bartoszyce	80	14	56	5	3	2
Gmina i Miasto Bisztynek	33	2	29	1	1	0
Miasto Górowo Iławeckie	27	0	9	18	0	0
Gmina Górowo Iławeckie	75	24	47	4	0	0
Miasto i Gmina Sępopol	60	5	41	12	2	0
Powiat ogółem	296	46	202	40	6	2

źródło: Centralna Baza Danych Geologicznych PIG, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

źródło: Centralna Baza Danych Geologicznych PIG, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Rys. 11. Rozmieszczenie otworów wiertniczych na terenie powiatu bartoszyckiego.

3.2. Jakość środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne – stan aktualny

3.2.1. Środowisko a zdrowie

Jakość środowiska w znacznym stopniu wpływa na stan zdrowia społeczeństwa. Dotyczy to zarówno długotrwałej jakości poszczególnych komponentów środowiska (powietrza, wód, gleb, środowiska akustycznego), jak i zdarzeń krótkotrwałych.

Na terenie powiatu bartoszyckiego jakość środowiska była wysoka w porównaniu z najbardziej zanieczyszczonymi regionami w kraju, co przedstawiono w kolejnych rozdziałach. Pieczę nad aspektami zdrowotnymi środowiska sprawowała przede wszystkim Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Bartoszczach. PSSE sporządza coroczny „Raport o stanie sanitarno-higienicznym powiatu bartoszyckiego”.

W zagadnieniu środowiska w kontekście zdrowia ludzi istotne znaczenie ma przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym, gdyż każda taka awaria stanowi poważne zagrożenie dla

zdrowia i życia okolicznych mieszkańców. W Polsce istnieje system nadzoru nad instalacjami mogącymi stworzyć zagrożenie poważnych awarii dla środowiska, sprawowany przez służby Inspekcji Ochrony Środowiska, w przypadku powiatu bartoszyckiego: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie. Na terenie powiatu bartoszyckiego nie występują zakłady o dużym lub zwiększonym ryzyku awarii przemysłowej. Natomiast w latach 2007-2010 na terenie powiatu bartoszyckiego miało miejsce tylko jedno zdarzenie o charakterze poważnej awarii:

- data: 2010-03-19, miejscowość: Bartoszyce – zanieczyszczenie wód rzeki Łyny substancjami ropopochodnymi. Podjęto wszelkie niezbędne działania w celu usunięcia skutków tego zdarzenia.

3.2.2. Powietrze

3.2.2.1 Jakość powietrza

Jakość powietrza atmosferycznego w powiecie bartoszyckim jest zadowalająca. Taką ocenę można przedstawić na podstawie klasyfikacji terenów województwa ze względu na stan czystości powietrza, która została przedstawiona przez WIOŚ (dane za 2009 r.). Klasyfikacji poddano poszczególne strefy województwa. Powiat bartoszycki został zaklasyfikowany do strefy bartoszycko-lidzbarskiej. Klasyfikacji dla tej strefy dokonano w oparciu o badania m.in. ze stacji pomiarowej zlokalizowanej w Bartoszycach. Klasyfikację przeprowadzono stosując dwa kryteria:

- ochronę zdrowia ludzi (uwzględniano stężenia następujących zanieczyszczeń: pył drobny PM 10, dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, tlenek węgla, ołów w pyłe zawieszonym, benzen),
- ochronę roślin (uwzględniano stężenia następujących zanieczyszczeń: dwutlenek azotu, dwutlenek siarki).

W klasyfikacji ze względu na ochronę zdrowia strefę bartoszycko-lidzbarską zaliczono do klasy A (najkorzystniejszej) – stężenia wszystkich zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych. Klasyfikacja strefy bartoszycko-lidzbarskiej jest zgodna z klasyfikacją wszystkich stref dla całego województwa. Należy przy tym pamiętać, że województwo warmińsko-mazurskie w skali całego kraju pod względem jakości powietrza atmosferycznego należy do czołówki.

W klasyfikacji ze względu na ochronę roślin strefę bartoszycko-lidzbarską zaliczono również do klasy A.

Należy zaznaczyć, że stężenia większości zanieczyszczeń nie przekraczają poziomu wartości dopuszczalnych i docelowych określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu.

Ponadto, badaniom była poddawana jakość powietrza w mieście Bartoszyce (stanowisko pomiarowe przy ul. Bohaterów Warszawy 7). Badania były prowadzone przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Bartoszycach. Stężenia średnie roczne wszystkich zanieczyszczeń były niższe niż obecnie obowiązujące. Wyniki badań prezentuje Tabela 15.

Tabela 15 Jakość powietrza w Bartoszycach (stacja pomiarowa przy ul. Bohaterów Warszawy 7), stężenia w $\mu\text{g}/\text{m}^3$

Parametr		Stężenie średnie roczne	
		zmierzone	dopuszczalne obecnie
Dwutlenek azotu	2007	22,2	40
	2008	23,3	
	2009	21,8	
Dwutlenek siarki	2007	1,5	20
	2008	1,0	
	2009	0,9	
Pył zawieszony	2007	14	40
	2008	18	
	2009	-	

Źródło: WSSE w Olsztynie, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Na podstawie wyników badań można stwierdzić, że jakość powietrza w sezonie grzewczym ulega pogorszeniu (szczególnie lokalnie – w skupiskach zabudowy mieszkalnej ogrzewanej indywidualnie). Przyczyną jest najprawdopodobniej tzw. „niska emisja”, w tym wypadku zanieczyszczenia z indywidualnych systemów grzewczych (pieców, kotłów w budynkach jedno- i wielorodzinnych oraz małych kotłowni) opalanych węglem. Potwierdzeniem, że to rodzaj stosowanego paliwa jest główną przyczyną pogorszenia stanu czystości powietrza w sezonie grzewczym, są wyższe wartości stężeń dla dwutlenku siarki i pyłu zawieszonego. Gdyby do ogrzewania stosowano drewno, gaz lub olej opałowy, nie wpłynęłoby to na zwiększenie zawartości SO_2 lub pyłu, ponieważ paliwa te w porównaniu z węglem zawierają minimalne ilości siarki i popiołu.

Ponadto, na terenie powiatu bartoszyckiego Instytut Medycyny Pracy w Łodzi wykonywał badania powietrza na zawartość włókien azbestu. Wyniki badań przedstawiono w opracowaniu „Zanieczyszczenie środowiska azbestem. Skutki zdrowotne. Raport z badań.”

Na terenie powiatu bartoszyckiego prowadzono pomiary w 4 punktach badawczych. Średnie stężenie włókien azbestu na terenie powiatu wynosi $338 \text{ wł}/\text{m}^3$, co plasuje powiat nieznacznie poniżej średniej dla województwa. Najniższe stężenie odnotowano w jednym z punktów pomiarowych na terenie miasta Bartoszyce ($227 \text{ wł}/\text{m}^3$), a najwyższe – w Sępólnie (412 $\text{wł}/\text{m}^3$) i w drugim punkcie pomiarowym w Bartoszycach (412 $\text{wł}/\text{m}^3$). Stężenie włókien azbestu w powietrzu na terenie miasta Górowo Iławeckie wynosiło 285 $\text{wł}/\text{m}^3$.

Zawartości stężenia w przedziale 200-400 $\text{wł}/\text{m}^3$ są klasyfikowane jako niskie, a – 400-1000 $\text{wł}/\text{m}^3$ jako umiarkowane, zatem stężenie włókien azbestu na terenie powiatu bartoszyckiego można zaklasyfikować jako niskie i umiarkowane.

3.2.2.2 Źródła i wielkości emisji

Źródła punktowe

Główne źródło punktowych zanieczyszczeń powietrza w powiecie bartoszyckim to energetyczne spalanie paliw, w wyniku którego do powietrza przedostają się: dwutlenek siarki, tlenki azotu, pył (w tym pył drobny), tlenek węgla. W powiecie bartoszyckim znajduje się kilkadziesiąt kotłowni, głównie kotłowni grzewczych.

Głównym paliwem pozostaje nadal węgiel kamienny, chociaż coraz więcej kotłowni jest dostosowywanych (modernizowanych) do spalania biomasy (np. zrębków drewna).

Najbardziej spektakularnym przykładem wykorzystania biopaliw jest kotłownia miejska w Górowie Iławeckim. Kotłownię o mocy 3 MW oddano do użytku w 2003 r. Kotłownia została wybudowana przy udziale środków Ekofunduszu, WFOŚiGW i środków własnych firmy GOREX sp. z o.o. Nowy obiekt zastąpił starą kotłownię węglową. Zaopatruje w ciepło ok. 30% mieszkańców miasta, produkując ok. 68% ciepła wytwarzanego przez wszystkie komunalne kotłownie grzewcze w Górowie Iławeckim, tj. 16,8 tys. GJ rocznie.

Ponadto, powszechnie wykorzystują energię biopaliw zakłady meblarskie z terenu powiatu, zagospodarowując jednocześnie powstające odpady drewna. Biopaliwa stanowią także dodatek paliwowy w kotłowniach węglowych (np. w głównej kotłowni miejskiej w Bartoszych).

Wielkość emisji zanieczyszczeń z procesów spalania można szacować na podstawie sprawozdań statystycznych sporządzanych przez większe zakłady (kotłownie). Wielkość ta nie oddaje całości emisji, ponieważ sprawozdawczością statystyczną nie są objęte małe źródła zanieczyszczeń. Tabela 16 przedstawia emisję głównych zanieczyszczeń w latach 2008-2010.

Tabela 16 Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych								
Jednostka terytorialna	Emisja zanieczyszczeń pyłowych		Emisja zanieczyszczeń gazowych					Zanieczyszcz. pyłowe zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do red. zanieczyszczeń
	ogółem	ze spalania paliw	ogółem	dwutlenek siarki	tlenki azotu	tlenek węgla	dwutlenek węgla	
	[t/r]	[t/r]	[t/r]	[t/r]	[t/r]	[t/r]	[t/r]	
Powiat bartoszycki ogółem	2008							
	50	50	26 083	67	51	190	25 775	40
	2009							
	57	57	26 297	89	52	191	25 965	40
	2010							
	57	57	33 134	105	62	160	32 807	40

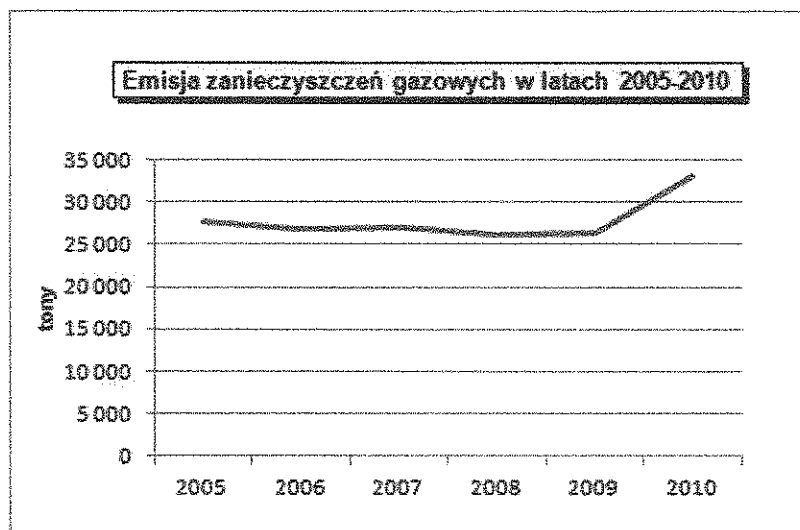
źródło: GUS, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Na terenie powiatu emitowane są także zanieczyszczenia technologiczne (gazowe i pyłowe). Zestawienie źródeł emisji zanieczyszczeń technologicznych przedstawia Tabela 17.

Tabela 17 Zestawienie głównych źródeł emisji z procesów technologicznych			
Gmina	Miejscowość	Lokalizacja	Rodzaj zanieczyszczeń
Gmina Miejska Bartoszyce	Bartoszyce	EL-CORN sp. z o.o. (elewator)	pył całkowity, pył zawieszony
		STALMOT sp. z o.o. (spawalnica, hartownia, wtryskarki)	NO ₂ , CO, aceton, stearyna, furan, akroleina
		Mazur Look International sp. z o.o. (tapicernia)	aceton, węglowodory alifatyczne
		PAGED S.A. (obróbka drewna)	pył całkowity, pył zawieszony
		CORAB sp. z o.o. (spawalnica, malarnia)	NO ₂ , CO, ozon, pyły, pyły MnO ₂ , cykloheksanon, węglowodory aromatyczne
Gmina Bartoszyce	Dąbrowa	Zakład Odlewniczy Żeliwa (suszarka rdzeni, oczyszczanie i szlifowanie odlewów)	pył całkowity, pył zawieszony, SO ₂ , NO ₂ , CO, krzemionka, żelazo, mangan, fenol, formaldehyd, amoniak

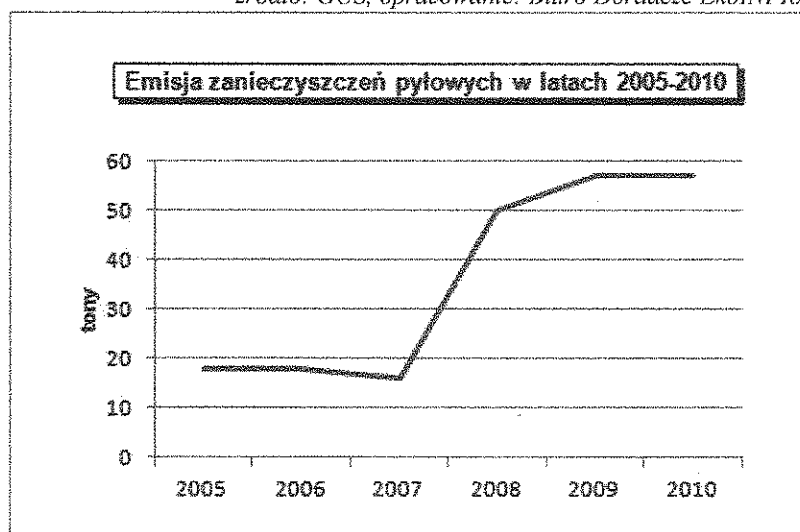
opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

W latach 2005-2010 emisja zanieczyszczeń z zakładów szczególnie uciążliwych rosła – dotyczy to zarówno zanieczyszczeń gazowych, jak i pyłowych (Rys. 12, Rys. 13).

Rys. 12.

źródło: GUS, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Rys. 13.

źródło: GUS, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Znaczny wzrost emisji wystąpił w latach 2008-2010. Może to być związane z surowszą niż zazwyczaj zimą, w wyniku której spalano większe ilości paliw w ciepłowniach.

Źródła powierzchniowe

Znaczącym źródłem emisji są na terenie powiatu pozostają indywidualne źródła ogrzewania (paleniska domowe). Paleniska indywidualne mogą być lokalnie bardzo uciążliwe, szczególnie w niekorzystnych warunkach meteorologicznych oraz przy spalaniu niewłaściwego paliwa (np. odpadów, szczególnie z tworzyw sztucznych, opon, polakierowanego drewna). Taka uciążliwość jest odnotowywana na terenie powiatu. Sieć ciepłownicza w miastach rozwija się w niewystarczającym tempie. W Bartoszych z sieci korzysta ok. 70% mieszkańców, w Górowie Haweckim ok. 45%.

Źródła liniowe

Emisja liniowa na terenie powiatu bartoszyckiego jest związana przede wszystkim ze środkami transportu. Choć jest ona znacznie niższa od emisji ze źródeł punktowych, pozostaje

szczególnie istotna ze względu na niskie źródło emisji, prowadzące często do powstania wysokich stężeń w strefie przebywania ludzi.

Źródłem emisji liniowej w powiecie jest transport samochodowy. Substancje emitowane z silników pojazdów wpływają na jakość powietrza, szczególnie w najbliższym otoczeniu dróg, a ich wpływ maleje wraz z odległością.

3.2.2.3 Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii

Do odnawialnych źródeł energii zalicza się energię wody (hydroenergetyka), wiatru, słońca, energie geotermalną oraz biomasy (drewno, słoma, biogaz).

Potencjalnie na terenie powiatu bartoszyckiego można korzystać prawie ze wszystkich wyżej wymienionych źródeł energii. Najlepsze potencjalne warunki rozwoju występują w przypadku hydroenergetyki (rzeki Łyna i Elma) oraz biomasy – szczególnie w przypadku wykorzystania drewna i słomy jako biopaliwa.

Dosyć dobre warunki rozwoju występują w przypadku energetyki wiatrowej (średni potencjał energii wiatrowej na terenie całego powiatu) oraz energetyki słonecznej (średni potencjał na terenie całego powiatu).

Wydaje się, że możliwości wykorzystania energii wód geotermalnych są niewielkie, gdyż wody takie na głębokościach możliwych do eksploatacji mają zbyt niską temperaturę. Do ogrzewania pomieszczeń ekonomicznie uzasadnione jest wykorzystanie wód o temperaturze powyżej 80°C. Natomiast na terenie powiatu bartoszyckiego rozpoznano zaleganie wód o temperaturze 30-45°C (na głębokościach 2000-2500 m). Takie wody ze względów opłacalności ekonomicznej mogą być wykorzystywane do hodowli ryb i celów rekreacyjnych (baseny, pływalnie). Wykorzystanie ich do celów grzewczych i ciepłej wody użytkowej wymagałoby dodatkowego podgrzania. Natomiast istnieje możliwość korzystania z energii geotermalnej za pośrednictwem pomp ciepła – zarówno w zabudowie jednorodzinnej, jak i w obiektach użyteczności publicznej.

Wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii prowadzi przede wszystkim do zmniejszenia zużycia paliw kopalnych – źródła energii, którego zasoby są określone i możliwe do wyczerpania. Ponadto stosowanie OZE (poza biopaliwami) wpływa na zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza substancjami gazowymi i pyłowymi, ponieważ energia nie jest uzyskiwana w wyniku spalania.

W roku 2010 na terenie powiatu bartoszyckiego korzystano z następujących instalacji wykorzystujących OZE:

1. Kotłownie na biomasę.
 - Kotłownia miejska w Górowie Iławeckim.
 - Kotłownia Wojewódzkiego Szpitala Rehabilitacyjnego w Górowie Iławeckim.
 - ENERGO DREW w Piastach Wielkich w gminie Górowo Iławeckie.
 - Ośrodek Centrum Edukacji Młodzieży w Bartoszychach.
 - SM „Lipowa” w Sępólnie.
 - Zakłady z branży meblarskiej.

2. Kolektory słoneczne.
 - Szpital Powiatowy w Bartoszczach,
 - PPKS Bartoszyce.
 - Budynek wielorodzinny WM Wyszyńskiego 5 w Bartoszczach.
 - Wojewódzki Szpital Rehabilitacyjny w Górowie Iławeckim.
 - Centrum Sportowo-Rekreacyjne w Sępólnie.
 - Budynki mieszkalne jednorodzinne należące do osób fizycznych.
3. Instalacje solarne.
 - Oświetlenie pomnika przy Al. Wojska Polskiego w Sępólnie.
4. Turbiny wiatrowe:
 - Przedsiębiorstwo „Romanowski”, Kokoszewo (gmina Bisztynek), 1 maszt, turbina o mocy 80 kW.
5. Elektrownie wodne:
 - Elektrownia na rzece Guber w Sępólnie (własność prywatna), przepływowa, niskospadowa o mocy 120 kW.

3.2.2.4 Przeciwdziałanie zmianom klimatu

Główną przyczyną zmian klimatycznych jest emisja tzw. gazów cieplarnianych: dwutlenku węgla, metanu, ozonu, freonów, podtlenku azotu i halonów.

Najważniejszym źródłem emisji dwutlenku węgla jest energetyka. Do istotnych źródeł emisji gazów cieplarnianych należą również: przemysł, sektor komunalny i transport. Emisja metanu stanowi ok. 15% całkowitej emisji gazów cieplarnianych. Najważniejsze źródła emisji metanu to lotna emisja powstająca przy użytkowaniu paliw, emisja z wysypisk odpadów i emisja z sektora rolniczego (fermentacja).

Zatem wszystkie działania mające na celu ograniczenie spalania paliw przeciwdziałają zmianom klimatu. Do działań tych należy m.in. ograniczenie zużycia energii poprzez termomodernizację budynków. Termomodernizacja wpływa na zmniejszenie strat ciepła przy ogrzewaniu budynków, a tym samym zmniejszenie zużycia paliw energetycznych oraz zmniejszenie emisji zanieczyszczeń energetycznych.

Pomimo przeprowadzenia w latach 2004-2011 wielu prac mających na celu poprawę parametrów termoizolacyjnych, w dalszym ciągu znaczna liczba starych budynków na terenie powiatu bartoszyckiego wymaga przeprowadzenia zabiegów termomodernizacyjnych – wymiany stolarki okiennej, docieplenia ścian, modernizacji instalacji grzewczej.

Istotne działania zapobiegające emisji gazów cieplarnianych to także zastępowanie źródeł energii wykorzystujących spalanie paliw źródłami wykorzystującymi energię słońca, wiatru i wody. Zagadnienia związane z wykorzystaniem tych OZE przedstawiono w poprzednim rozdziale.

Nie bez znaczenia dla zmian klimatu są także wszelkie przedsięwzięcia mające na celu zmniejszenie zużycia energii w procesach technologicznych i innych. Dlatego tak ważna jest modernizacja wszelkich obiektów i urządzeń, w wyniku której uzyskuje się zmniejszenie zużycia energii ogółem lub na jednostkę produkcji. Stosowanie najlepszych dostępnych technik (BAT) jest w przypadku przeprowadzania modernizacji wymogiem koniecznym.

3.2.3. Wody

3.2.3.1 Jakość wód powierzchniowych

Badania jakości wód powierzchniowych na terenie powiatu wykonywano na rzekach: Łyna, Guber, Suszyca A (prawobrzeżny dopływ Łyny), Elma, Kamienna-Młynówka (Górowska Młynówka), Pisa Północna, Bajdycka Młynówka, Walsza, Stradyk, Bezleda, Szczurkowska Młynówka i jeziorze Kinkajmskim.

Badania rzek wykonywano:

- W latach 2005-2007 zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód. Rozporządzenie wprowadziło 5 klas jakości wód: I – wody bardzo dobrej jakości, II – dobrej jakości, III – zadowalającej jakości, IV – niezadowalającej jakości, V – złej jakości.
- W latach 2008-2010 zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych. Rozporządzenie wprowadziło ocenę ogólną stanu wód, na podstawie oceny stanu ekologicznego i stanu chemicznego. Stan ekologiczny jest określany na podstawie parametrów biologicznych i fizykochemicznych oraz substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego. Na tej podstawie stan ekologiczny określa się jako: bardzo dobry (I klasa), dobry (II klasa), umiarkowany (III klasa), słaby (IV klasa), zły (V klasa).

Badania jeziora wykonywano wg systemu oceny jakości jezior (SOJJ). Jezioro Kinkajmskie badano w 1997 r. oraz 2004 r. Jakość wód w tym jeziorze była zła – nie odpowiadała normom. Jezioro było silnie zeutrofizowane. Wszystkie wskaźniki fizykochemiczne, poza fosforanami i fosforem ogólnym nie odpowiadały normom. Przyczyną może być silna podatność jeziora Kinkajmskiego na degradację.

Tabela 18 przedstawia wyniki badań jakości rzek w powiecie bartoszyckim w latach 2004-2010 (graficzny obraz stanu czystości wód powierzchniowych przedstawia Rys. 17 na str. 49). Przedstawiono także ogólną ocenę eutrofizacji wód w punkcie pomiarowym, dokonaną przez WIOŚ na podstawie wyników badań 2007-2009. Ocena „TAK” oznacza wody zeutrofizowane. Zgodnie z definicją podaną w ustawie – *Prawo wodne*, **eutrofizacja** oznacza „wzbogacanie wody biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód”.

Tabela 18 Jakość wód powierzchniowych w powiecie bartoszyckim

Rzeka	Lokalizacja przekroju	Gmina	Km rzeki	Rok	Wskaźniki decydujące o ocenie	Klasa jakości/ stan ekologiczny	Ogólna ocena eutrofizacji
Łyna	pow. Bartoszyce	Bm	112,5	2006	ChZT	IV	NIE
				2007	Z, BZT ₅	IV	
				2008	OWO	III	
	Pon.Bartoszyce	S	90,5	2006	ChZT	IV	-
				2004	-	IV	
				2005	ChZT, OWO, Nk, PO ₄	III	
				2006	ChZT	IV	
				2007	Z, BZT ₅	IV	
				2008	OWO, Nk, N-NO ₃	III	
				2009	Z, BZT ₅ , ChZT, OWO, Nk, NO ₃ , Nog	II	
				2010	OWO, Nk, NO ₃	II	
Elma	Wiewiórki	GI	20,5	2005	OWO	IV	-
	Piaseczno	GI	12,8	2005	OWO	IV	
				2008	OWO, Pog	III	
				2009	OWO	III	
	pow. Piaseczna	GI	14,00	2008	OWO	III	TAK
Guber	Sępopoł	S	0,1	2004	-	IV	TAK
				2006	OWO, PO ₄	IV	
				2007	Z, OWO, NO ₃ , Nk	IV	
				2008	Z, OWO, NO ₃ , N og	III	
				2009	Z, OWO, NO ₃	III	
Pisa Północna	Galiny	B	18,7	2006	OWO, Nk, NO ₃ , Nog, PO ₄ , Pog	IV	-
	Rygarby	S	0,6	2006	OWO, Nk, NO ₃ , Nog	IV	
				2008	OWO, NO ₃ , N og.	III	
				2009	BZT ₅ , OWO, org. subst. rozp., Nk, NO ₃ , Nog.	II	
Górowska Młynówka	Piasty Wlk.	GI	3,6	2005	OWO, NH ₃ , Nk, PO ₄ , Pog	V	TAK
				2008	OWO	III	
				2009	OWO, NH ₄ , Nk	III	
Szczurkowska Młynówka	Szczurkowo	S	0,8	2008	OWO, Nk	III	TAK
				2009	O ₂ rozp., BZT ₅ , OWO, org. subst. rozp., NH ₄ , Nk, NO ₃ , P og.	II	
Stradyk	Galiny	GI	9,4	2006	BZT ₅ , OWO	V	-
Walsza	Skarbiec	GI	53,6	2006	OWO, Nk, NH ₃	IV	-
	Zięby	GI	47,3	2006	OWO, Nk,	IV	-
Bezleđa	Lejdy	B	4,0	2008	Z, OWO, Nk	III	TAK
				2009	OWO	III	
Bajdycka Młynówka	Rygarby	S	0,1	2008	OWO, O ₂ , Nk, NO ₃ , N og., substancje rozp.	II	TAK
Suszyca A	Bartoszyce	B	2,2	2008	Z, O ₂ , OWO, Nk,	III	TAK

Objaśnienia:

Gminy: Bm – Gmina Miejska Bartoszyce,
B – Gmina Bartoszyce,
GI – Gmina Górowo Iławskie,
S – Sępopoł,

Źródło: WIOŚ w Olsztynie, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Wskaźniki: NO₂ – azotyny,
NO₃ – azotany,
NH₄ – azot amonowy,
Nk – azot Kjedahla
Nog – azot ogólny
PO₄ – fosforany,
Pog – fosfor ogólny,
ChZT – chemiczne zapotrzebowanie tlenu,
BZT₅ – biochemiczne zapotrzebowanie tlenu
OWO – ogólny węgiel organiczny
Z – zawiesina ogólna

Na podstawie badań przeprowadzonych przez WIOŚ w Olsztynie można stwierdzić, że w przeważającej mierze jakość wód powierzchniowych w powiecie jest umiarkowana (wg poprzedniego nazewnictwa: zadowalająca). Na 17 badanych przekrojów (brano pod uwagę najnowsze wyniki badań dla każdego przekroju):

- w 4 przekrojach odnotowano wody dobrej jakości,
- w 7 przekrojach odnotowano wody umiarkowanej jakości,
- w 5 przekrojach odnotowano wody słabej jakości,
- w 1 przekroju odnotowano wody złej jakości.

Wody Łyny w powiecie bartoszyckim w latach 2004-2010 poprawiły swoją jakość – szczególnie w przekroju pomiarowym w Stopkach: z wód słabej jakości (IV klasa) do wód dobrej jakości (II klasa). To samo dotyczy rzek: Guber (z IV na III klasę w przekroju w Sępólnie), Pisa Północna (z IV na II klasę w przekroju w Rygarbach), Górowska Młynówka (z V na III klasę w przekroju w Piastach Wielkich), Elma (z IV na II klasę w przekroju w Piasecznie).

Niestety, wody większości rzek (poddanych ogólnej ocenie eutrofizacji) były zeutrofizowane. Jedynie wody Łyny w punkcie pomiarowym powyżej Bartoszyca nie wykazywały cech wód zeutrofizowanych.

3.2.3.2 Źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych

Podstawowe źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych to:

- źródła punktowe: przede wszystkim ścieki sanitarne, oczyszczone lub nie, odprowadzane do wód bezpośrednio kolektorami,
- źródła rozproszone: ścieki sanitarne (np. z nieszczelnych zbiorników bezodpływowych) lub ścieki rolnicze (np. z hodowli zwierząt – z nieszczelnych płyt gnojowych, zbiorników na gnojowicę) wprowadzane do wód z terenów nieskanalizowanych; zagrożenie zanieczyszczeniem z takich źródeł jest większe na tych terenach powiatu bartoszyckiego, gdzie uzbrojeniu w wodociąg nie towarzyszy uzbrojenie w kanalizację;
- źródła przestrzenne (obszarowe): ścieki sanitarne lub rolnicze (odchody zwierząt z pastwisk, nawożenie nawozami naturalnymi i sztucznymi) przedostające się do wód w wyniku infiltracji, spływu powierzchniowego lub erozji;
- źródła liniowe: odpływ zanieczyszczeń z dróg, linii kolejowych, itp.; w powiecie bartoszyckim bez większego znaczenia.

Z tych źródeł do wód powierzchniowych przedostają się substancje organiczne i biogeny, które przyczyniają się do eutrofizacji, a w efekcie pogorszenia jakości wód. Rolnictwo może być także źródłem zanieczyszczeń toksycznych pochodzących ze środków ochrony roślin. Przedostanie się takich zanieczyszczeń do wód może spowodować całkowite wyginięcie organizmów wodnych.

Zarówno ścieki sanitarne, jak i zanieczyszczenia rolnicze mogą stanowić zagrożenie również dla wód podziemnych (gruntowych oraz – po przedostaniu się przez izolujące warstwy nieprzepuszczalne – wgłębnych).

Ścieki sanitarne są odprowadzane do wód powierzchniowych poprzez:

- wyloty z oczyszczalni ścieków – ścieki oczyszczone.

- przelewy ze zbiorników bezodpływowych (szamb), które są za pośrednictwem rur odprowadzane do wód powierzchniowych – droga niezgodna z prawem,
- nieszczelne zbiorniki bezodpływowe (szamba) poprzez infiltrację do wód gruntowych, a następnie powierzchniowych – droga niezgodna z prawem.

Zanieczyszczenia rolnicze przedostają się do wód powierzchniowych w wyniku stosowania niewłaściwych praktyk rolniczych i przekształcenia naturalnego krajobrazu w wyniku intensyfikacji rolnictwa (nieprzestrzegania terminów i dawek nawożenia, niewłaściwego wykorzystania użytków rolnych położonych w bezpośrednim sąsiedztwie wód powierzchniowych, uprawianie użytków rolnych do samej linii wody, bez stosowania barier ochronnych).

Wśród innych źródeł można wymienić:

- opady atmosferyczne – są źródłem azotu i fosforu wypłukiwanego z zanieczyszczonego powietrza, w przypadku powiatu bartoszyckiego: źródło bez większego znaczenia,
- odcieki ze składowisk odpadów:
 - gmina Bartoszyce: składowisko odpadów w Wysieci posiada zabezpieczenie przed skażeniem wód, nie stanowi zagrożenia dla wód.
 - gmina Bisztynek: składowisko odpadów w Sękitach, nie stanowi zagrożenia dla wód.
 - „dzikie” składowiska odpadów mogą stanowić zagrożenie dla wód.

3.2.3.3 Kanalizacja i oczyszczalnie ścieków

Aby zminimalizować ilości zanieczyszczeń wprowadzane do wód, ścieki sanitarne są oczyszczane w oczyszczalniach ścieków. Ścieki do oczyszczalni trafiają za pośrednictwem kolektorów kanalizacji sanitarnej lub poprzez transport samochodami asenizacyjnymi (ścieki z szamb).

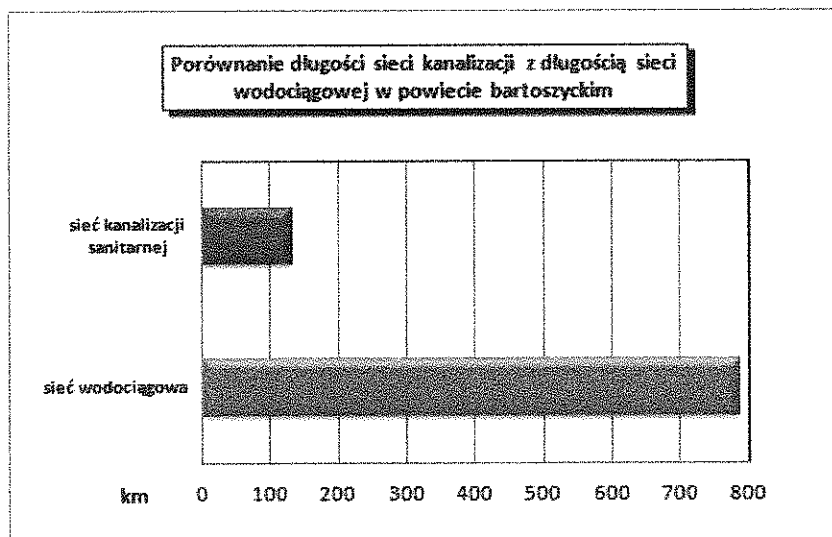
Stopień skanalizowania powiatu bartoszyckiego jest znacznie niższy niż stopień zwodociągowania. W kanalizację sanitarną jest uzbrojonych 19 miejscowości (7,4% ogółu miejscowości) – w tym 4 miasta. Długość kolektorów ogółem wynosi 132,5 km. Z kanalizacji korzysta ok. 39 583 osoby, a więc 66,1% mieszkańców powiatu. Jednak, jeżeli pod uwagę weźmie się jedynie tereny wiejskie – z kanalizacji korzysta zaledwie 25,5% mieszkańców (ok. 6700 osób). Zestawienie danych dotyczących kanalizacji (za 2010 r.) przedstawia Tabela 19.

Tabela 19 Zestawienie danych dotyczących kanalizacji

Gmina	Mieszkańcy korzystający z kanalizacji		Liczba połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych	Długość sieci kanalizacyjnej [km]	Sieć kanalizacyjna na 100 km ² [km/100 km ²]
	liczba	odsetek			
Bartoszyce miejska	24 677	99,8	1 823	50,9	462,7
Bartoszyce wiejska	2 570	23,9	206	25,0	5,8
Bisztynek	3 079	47,7	378	18,9	9,3
Górowo II. miejska	4 367	98,8	341	10,8	325,3
Górowo II wiejska	2 569	36,6	243	10,1	2,4
Sępólno	2 321	35,6	297	16,8	6,8
Powiat ogółem	39 583	66,1	3 288	132,5	10,1

źródło: GUS, UM Bartoszyce, UM Górowo Iławskie, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Długość kanalizacji jest znacznie niższa niż długość wodociągów (Rys. 14). Taka sytuacja jest niekorzystna z punktu widzenia ochrony środowiska. Dostęp do bieżącej wody powoduje, że zużycie wody wzrasta. Rosnącemu zużyciu wody towarzyszy rosnąca produkcja ścieków. Brak systemu kanalizacyjnego i uciążliwości związane z wywozem ścieków za pomocą samochodów asenizacyjnych sprzyjają rozwiązywaniu problemu ścieków w sposób zagrażający środowisku (nieszczelne szamba, odprowadzanie ścieków wprost do wód powierzchniowych).

Rys. 14.

źródło GUS, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

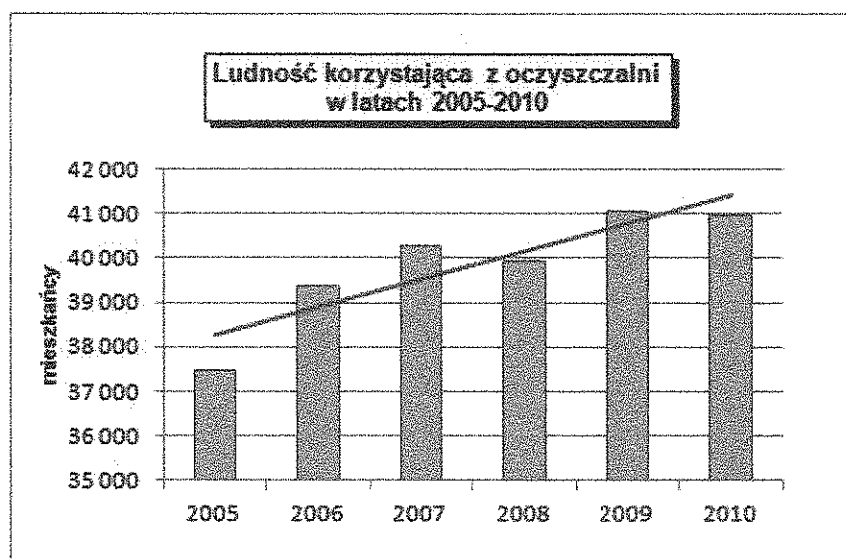
Mieszkańcy nieskanalizowanych miejscowości korzystają ze zbiorników bezodpływowych (szamb), które powinny być opróżniane za pomocą taboru asenizacyjnego, a ścieki powinny trafiać do oczyszczalni ścieków. Urządzenia te często nie są eksploatowane właściwie (są nieszczelne lub są zaopatrzone w przelewy). Dokładna liczba szamb na terenie powiatu nie jest znana.

Na terenie powiatu znajduje się 21 oczyszczalni ścieków, w tym 18 oczyszczalni komunalnych oraz kilkadziesiąt oczyszczalni przydomowych. Wszystkie oczyszczalnie komunalne to oczyszczalnie mechaniczno-biologiczne lub biologiczne, a jedna (w Gminie Miejskiej Bartoszyce) to oczyszczalnia z podwyższonym usuwaniem biogenów. Łącznie oczyszczalnie powiatu bartoszyckiego oczyszczają blisko 4 000 m³ ścieków w ciągu doby, w 2010 r. oczyściły 1 444 tys. m³ ścieków.

Ładunek zanieczyszczeń odprowadzony do wód z oczyszczalni ścieków wyniósł w 2010 r.:

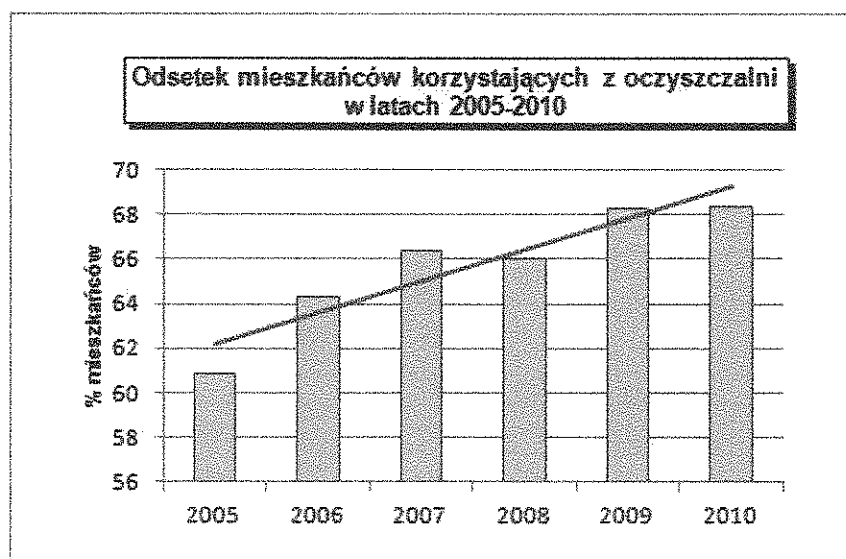
- 12,374 t BZT,
- 85,436 t ChZT,
- 13,477 t zawiesiny ogólnej,
- 731 t fosforu,
- 12,361 t azotu.

W latach 2005-2010 na terenie powiatu bartoszyckiego rosła liczba mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków (Rys. 15, Rys. 16). Odsetek korzystających z oczyszczalni ścieków w 2010 r. był równy 68,4%, czyli można przypuszczać, że ok. 30% mieszkańców odprowadza ścieki do środowiska bez jakiegokolwiek oczyszczenia.

Rys. 15.

źródło GUS, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Rys. 16.

źródło GUS, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Zestawienie oczyszczalni ścieków w powiecie bartoszyckim przedstawia Tabela 20. Na rysunku (Rys. 17) przedstawiono lokalizację oczyszczalni ścieków (miejsca punktowego zrzutu zanieczyszczeń) oraz jakość wód powierzchniowych w badanych przekrojach.

Tabela 20 Charakterystyka oczyszczalni ścieków w powiecie bartoszyckim

Gmina	Lp.	Lokalizacja	Typ	Ilość oczyszczanych ścieków [m ³ /d]	Liczba obsługiwanych mieszkańców	Rok budowy/modernizacji	Stan techniczny	Odbiornik ścieków	Podmiot zarządzający
Bartoszyce miejska	1.	Bartoszyce	MB ↑ biogeny	2846,0	25 000	1997	b. dobry	Łyna	COWIK sp. z o.o.
	Razem			2846,0	25 000				
Bartoszyce	2.	Bezledy	MB ↑ biogeny	90,0	950	1981 1999	dobry	Bezleda	ZBGKiM
	3.	Tolko	MB	70,0	600	1980 1998	dobry	rów melioracyjny	ZBGKiM
	4.	Łabędnik	MB	55,0	510	1974	dostateczny	rów melioracyjny	ZBGKiM
	5.	Piersele	BCh	7,4	110	2003	b. dobry	rów, Bezleda	ZBGKiM
	6.	Wojtkowo	BCh	14,5	216	2003	b. dobry	rów, Powarszynka	ZBGKiM
	7.	Kinkajmy	MB	46,7	381	2005	b. dobry	Pisa Północna	ZBGKiM
	8.	Minty	MB	5,9	74	b.d.	b.d.	Pisa Północna	ZBGKiM
	9.	Bezledy, przejście graniczne	MB	105,0	b.d.	b.d.	dobry	rów melioracyjny	Wojewoda
	Razem			394,5	2841				
Bisztynek	10.	Bisztynek	MB	350	2750	1995 2008	b.dobry	rów, Pisa	ZBGKiM Bisztynek
	11.	Pieśnik	B	18,7	156	2011	b.dobry	rów	ZBGKiM Bisztynek
	12.	Sątopy	MBCh ↑ biogeny	130	979	1980 2001	dobry	Kanał Unikowo	SM Sątopy
	Razem			498,7	4885				
Górowo II. miejska	13.	Górowo II.	MBCh	586	4409	1998 2004	b.dobry	Młynówka	GOREX sp. z o.o.
	Razem			586	4409				
Górowo II. wiejska	14.	Kandyty	MB	50	585	1998	dobry	Walsza	UG Górowo II.
	15.	Piasty Wielkie	MB	41	310	1970 2000	dobry	rów, Młynówka	UG Górowo II.
	16.	Kamińsk	MB ↑ biogeny	312	1008 +1500*	1976 2003	b. dobry	rów, Kałławka (dopływ Walszy)	Zakład Karny Kamińsk
	17.	Bądle	B	-	240	2006	zły (nie funkcjonuje)	rów, Elma	UG Górowo II.
	Razem			403	2485				
Sępól	18.	Sępól	MBCh ↑ biogeny	150	2300	1983 2002	b. dobry	Łyna	ZGMIUK Sępól
	19.	Dziétrzychowo	MB	48	343	1988 2008	b.dobry	rów, Mamlak	ZGMIUK Sępól
	20.	Liski	MB	20	300	1976 2010	b.dobry	rów, Łyna	ZGMIUK Sępól
	21.	Langanki	B	15	100	2009	b.dobry	rów	ZGMIUK Sępól
	Razem			233	3043				

* osadzeni w Zakładzie Karnym

MB – mechaniczno-biologiczna

B – biologiczna

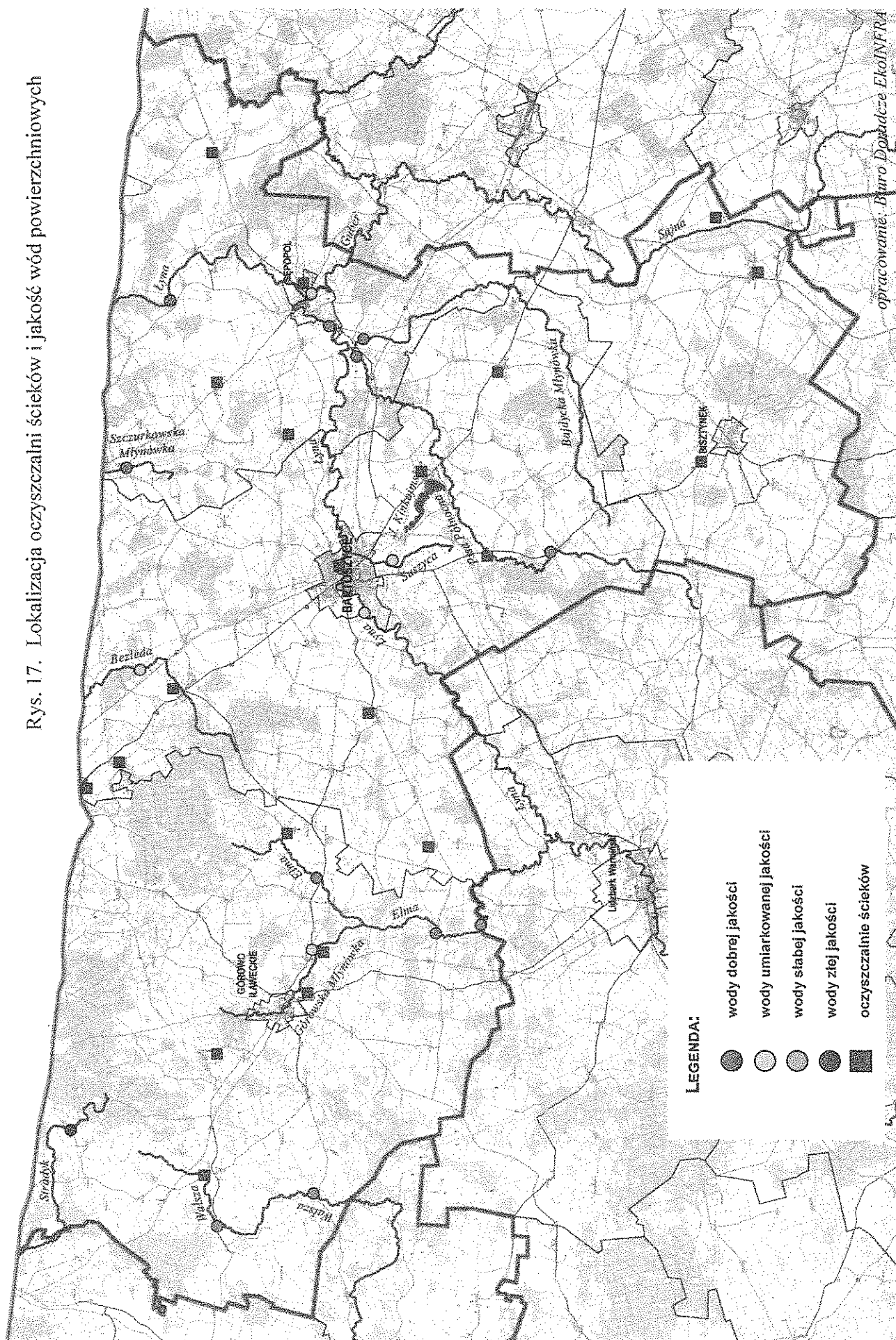
BCh – biologiczno-chemiczna

MBCh – mechaniczno-biologiczno-chemiczna

↑ biogeny – z podwyższonym usuwaniem biogenów

źródło: GUS, dane z gmin, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Rys. 17. Lokalizacja oczyszczalni ścieków i jakość wód powierzchniowych

3.2.3.4 Ścieki przemysłowe

W powiecie bartoszyckim niewiele jest zakładów, które wytwarzają ścieki pochodzące z procesów technologicznych. Do takich zakładów należą przedsiębiorstwa z branży przetwórstwa spożywczego. Jedyny większy zakład z tej branży to Zakłady Mięsne „Pek-Bart” sp. z o.o. w Bartoszycach. Zakład nie posiada oczyszczalni ścieków, a ścieki są odprowadzane do sieci miejskiej.

Pozostałe podmioty wytwarzają przede wszystkim ścieki bytowe, które za pośrednictwem kanalizacji lub transportem asenizacyjnym są dostarczane do komunalnych oczyszczalni ścieków.

W 2010 r. na terenie powiatu bartoszyckiego powstało łącznie 210 tys. m³ ścieków przemysłowych, z czego 76 tys. m³ zostało odprowadzone do sieci kanalizacji sanitarnej w Bartoszycach i oczyszczone w komunalnej oczyszczalni ścieków. Pozostałe 134 tys. m³ ścieków przemysłowych powstało w gminie Górowo Iławeckie i zostało oczyszczone w zakładowej biologicznej oczyszczalni ścieków.

Część podmiotów posiada urządzenia do podczyszczania ścieków opadowych przed ich odprowadzeniem do odbiorników (zgodnie z wymogami rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego, Dz.U. Nr 137, poz. 984). Stosowanie takich urządzeń jest wymagane w przypadku, gdy wody opadowe są ujęte w systemy kanalizacyjne (otwarte lub zamknięte) oraz w przypadku:

- szczelnych powierzchni terenów przemysłowych, składowych, baz transportowych, miast, budowli kolejowych, dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych klasy G, parkingów o powierzchni pow. 0,1 ha, gdy natężenie odpływu przekracza co najmniej 15 l/s/ha szczelnej powierzchni,
- z zanieczyszczonej powierzchni szczelnej obiektów magazynowania i dystrybucji paliw.

Urządzenia do podczyszczania wód opadowych posiadają: COWIK sp. z o.o. (na terenie miasta Bartoszyce), „Mazur-Look International” Sp. z o.o. z Bartoszyce, SM „Maćkowy” z Górowa Iławeckiego (obecnie spółdzielnia nie prowadzi produkcji), stacja benzynowa „Pami” z Połęczu (gmina Bartoszyce).

Długość sieci kanalizacji deszczowej w Gminie Miejskiej Bartoszyce wynosi ogółem 40,5 km, przy czym sieć tę rozbudowano w latach 2007-2011. M.in wody opadowe z nawierzchni drogi krajowej nr 51 są odprowadzane siecią kanalizacji deszczowej. Wody opadowe przed odprowadzeniem są oczyszczane przez zainstalowane urządzenia podczyszczające – separatory lamelowe z bypasem i osadnikiem, w którym oddzielane są substancje ropopochodne, zatrzymywany jest piasek i zanieczyszczenia mineralne.

3.2.3.5 Aglomeracje z terenu powiatu bartoszyckiego umieszczone w KPOŚK

Agglomeracja Bartoszyce

Rozporządzenie Nr 59 Wojewody Warmińsko - Mazurskiego z dnia 7 grudnia 2005 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Bartoszyce ustanawia na terenie województwa aglomerację Bartoszyce o równoważnej liczbie mieszkańców 28 500 z oczyszczalnią ścieków w Gminie Miejskiej Bartoszyce. W skład aglomeracji weszły miejscowości z terenu Gminy Bartoszyce (Nalikajmy, Leginy, Wiplawki, Łojdy, Dąbrowa, Skitno, Jarkowo, Falczewo, Wirwilty, Wiatrak, Spytajny, Ceglarki, Sędławki, Wawrzyny, Połeczce, Płęsy, Osieka, Bukowo, Krawczyki, Szwaruny, Minty, Ciemna Wola, Galiny).

Szóstego sierpnia 2008 r. Rozporządzeniem Nr 55 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego zmieniającym rozporządzenie w sprawie wyznaczenia aglomeracji Bartoszyce włączono do aglomeracji oprócz w/w następujące miejscowości: Okopa, Karolewo, Dębówko, Witki, Gile. Rozporządzenie otrzymało brzmienie:

„Wyznacza się na terenie województwa warmińskiego - mazurskiego aglomerację Bartoszyce o równoważnej liczbie mieszkańców 26 271, z oczyszczalnią ścieków w miejscowości Bartoszyce, obejmującą obszar miasta Bartoszyce oraz miejscowości z terenu gminy Bartoszyce: Nalikajmy, Leginy, Wiplawki, Łojdy, Dąbrowa, Skitno, Jarkowo, Falczewo, Wirwilty, Wiatrak, Spytajny, Ceglarki, Sędławki, Wawrzyny, Połeczce, Płęsy, Osieka, Bukowo, Krawczyki, Szwaruny, Minty, Ciemna Wola, Galiny, Okopa, Karolewko, Dębówko, Witki, Gile”.

W chwili obecnej jedynie dwie miejscowości z terenu gminy Bartoszyce (Łojdy i Dąbrowa Kolonia) są podłączone do kanalizacji sanitarnej w ramach aglomeracji Bartoszyce. Aglomeracja została umieszczona w Załączniku 1 (Agglomeracje priorytetowe dla wypełnienia wymogów Traktatu Akcesyjnego) Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych pod numerem PLWM013.

Pod koniec 2011 r. Wójt Gminy Bartoszyce zawiadomił o rezygnacji z wyznaczonej Rozporządzeniem Nr 55 Wojewody Warmińsko Mazurskiego z dnia 6 sierpnia 2008 r. aglomeracji. W związku z powyższym Burmistrz Miasta Bartoszyce pismem z dnia 15-12-2011 r. (znak: TI.VIII.603.5.2011) wystąpił o zmianę granic i zasięgu aglomeracji, w ten sposób, aby objęła ona jedynie obszar znajdujący się w granicach administracyjnych Gminy Miejskiej Bartoszyce. Procedura zmiany granic aglomeracji jest w toku.

Po zmianie granic aglomeracja Bartoszyce będzie w całości spełniać wymogi Dyrektywy Rady 91/271/EWG dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych. W chwili obecnej spełnione są wymogi co do jakości ścieków oczyszczonych.

W przypadku, gdy procedura zmiany granic aglomeracji zakończy się niepowodzeniem, konieczne będzie, w terminie do 31-12-2015 r., zapewnienie wszystkim mieszkańcom aglomeracji odbioru i oczyszczania ścieków zgodnego z wymogami prawa (m.in. Dyrektywy Rady 91/271/EWG), tzn.:

- w przypadku, gdy gęstość zaludnienia umożliwia osiągnięcie wskaźnika koncentracji 120 osób na 1 km sieci kanalizacyjnej – podłączenia do systemu kanalizacji zbiorczej,

- w przypadku, gdy budowa kanalizacji zbiorczej jest nieuzasadniona ekonomicznie (wskaźnik koncentracji poniżej 120 osób/km) – wyposażenia w biologiczne przydomowe oczyszczalnie ścieków lub szczelne, regularnie opróżniane szamba.

Aglomeracja Górowo Iławeckie

Rozporządzenie Nr 55 Wojewody Warmińsko - Mazurskiego z dnia 15 listopada 2005 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Górowo Iławeckie ustanawia na terenie województwa aglomerację Górowo Iławeckie o równoważnej liczbie mieszkańców 6 417 z oczyszczalnią ścieków w Górowie Iławeckim. W skład aglomeracji weszło miasto Górowo Iławeckie i tereny należące do gminy Górowo Iławeckie.

Aglomeracja została umieszczona w Załączniku 1 (Agglomeracje priorytetowe dla wypełnienia wymogów Traktatu Akcesyjnego) Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych pod numerem PLWM046.

Aglomeracja Górowo Iławeckie spełnia wymogi Dyrektywy Rady 91/271/EWG dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych zarówno w zakresie jakości ścieków oczyszczonych, jak i co do wyposażenia aglomeracji w system kanalizacji zbiorczej (jedynie 52 osoby korzystają ze zbiorników bezodpływowych, wybudowanie kanalizacji do nieskanalizowanych budynków jest nieuzasadnione z przyczyn ekonomicznych). Należy jednak doprowadzić do zgodności danych zawartych w KPOŚK oraz w rozporządzeniu wyznaczającym aglomerację ze stanem faktycznym, tzn. uściślić dane dotyczące wielkości aglomeracji oraz stopnia skanalizowania.

Aglomeracja Sępole

Rozporządzenie Nr 22 Wojewody Warmińsko - Mazurskiego z dnia 28 marca 2006 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Sępole ustanawia na terenie województwa aglomerację Sępole o równoważnej liczbie mieszkańców 2 850 z oczyszczalnią ścieków w miejscowości Sępole. W skład aglomeracji weszły miejscowości z terenu Gminy: Sępole, Długa, Rygarby, Łobzowo, Wiatrowiec, Romankowo, Smolanka.

Aglomeracja została umieszczona w Załączniku 1 (Agglomeracje priorytetowe dla wypełnienia wymogów Traktatu Akcesyjnego) Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych pod numerem PLWM065.

Burmistrz Sępola wystąpił o zmianę granic i zasięgu aglomeracji, w ten sposób, aby objęła ona jedynie obszar znajdujący się w granicach administracyjnych miasta Sępole. Procedura zmiany granic aglomeracji jest w toku.

Po zmianie granic aglomeracja Sępole znacząco zbliży się do spełnienia wymogów Dyrektywy Rady 91/271/EWG dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych. W chwili obecnej spełnione są wymogi co do jakości ścieków oczyszczonych, natomiast nie są spełnione co do wyposażenia aglomeracji w system kanalizacji zbiorczej.

Konieczne będzie zatem, w terminie do 31-12-2015 r., zapewnienie wszystkim mieszkańcom aglomeracji odbioru i oczyszczania ścieków zgodnego z wymogami prawa (m.in. Dyrektywy Rady 91/271/EWG), tzn.:

- w przypadku, gdy gęstość zaludnienia umożliwia osiągnięcie wskaźnika koncentracji 120 osób na 1 km sieci kanalizacyjnej – podłączenia do systemu kanalizacji zbiorczej,

- w przypadku, gdy budowa kanalizacji zbiorczej jest nieuzasadniona ekonomicznie (wskaźnik koncentracji poniżej 120 osób/km) – wyposażenia w biologiczne przydomowe oczyszczalnie ścieków lub szczelne, regularnie opróżniane szamba.

Aglomeracja Bisztynek

Rozporządzenie Nr 31 Wojewody Warmińsko - Mazurskiego z dnia 19 września 2005 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Bisztynek ustanawia na terenie województwa aglomerację Bisztynek o równoważnej liczbie mieszkańców 2 571 z oczyszczalnią ścieków w miejscowości Bisztynek. W skład aglomeracji weszła miejscowość Bisztynek.

Aglomeracja została umieszczona w Załączniku 2 (Aglomeracje nie stanowiące priorytetu dla wypełnienia wymogów Traktatu Akcesyjnego) Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych pod numerem PLWM061.

Aglomeracja Bisztynek, po realizacji projektu „Kompleksowe uporządkowanie infrastruktury wodno-ściekowej na terenie aglomeracji Bisztynek” spełnia wymogi Dyrektywy Rady 91/271/EWG dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych, zarówno w zakresie jakości ścieków oczyszczonych, jak i wyposażenia aglomeracji w system kanalizacji zbiorczej.

3.2.4. Gospodarka odpadami

3.2.4.1 Odpady komunalne

Odpady komunalne na terenie powiatu bartoszyckiego są zbierane głównie w oparciu o system pojemnikowy (w większości pojemniki 110 l, 1100 l, 7 m³) oraz pojemnikowo-workowy.

Mieszkańcy i podmioty gospodarcze zawierają umowy z firmami świadczącymi usługi. Firmy świadczące usługi posiadają stosowne zezwolenia na zbieranie i transport odpadów. Opłaty za usługę (od mieszkańców i podmiotów) są pobierane przez firmy świadczące usługi. Na terenie powiatu bartoszyckiego w 2009 r. działało 9 podmiotów zajmujących się zbieraniem i transportem odpadów komunalnych.

Na terenie powiatu bartoszyckiego funkcjonuje również selektywna zbiórka odpadów. System jest obsługiwany przez firmy zajmujące się zbieraniem odpadów. Użytkownicy nie ponoszą odrębnych opłat za selektywną zbiórkę odpadów. Selektywne gromadzenie dotyczy przede wszystkim odpadów z tworzyw sztucznych i metali, szkła oraz papieru i kartonu, jak również odpadów niebezpiecznych (baterii, przeterminowanych leków, środków ochrony roślin) – głównie w punktach sprzedaży tych artykułów.

W 2010 r. zebrano na terenie powiatu bartoszyckiego 11 176,71 ton odpadów komunalnych, z czego 8 588,99 t pochodziło z gospodarstw domowych.

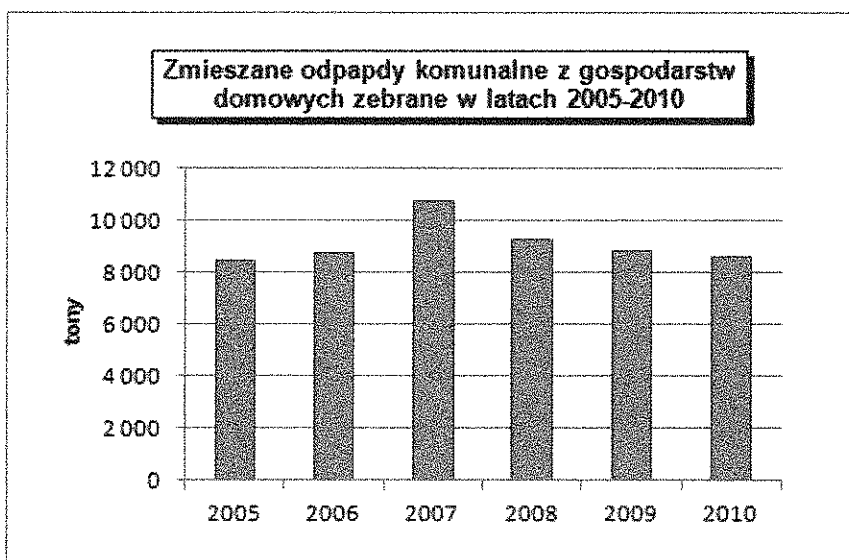
Tabela 21 przedstawia dane dotyczące gospodarki odpadami komunalnymi.

Tabela 21 Gospodarka odpadami komunalnymi w powiecie bartoszyckim

Jednostka terytorialna	Zmieszane odpady komunalne zebrane w ciągu roku ogółem	Zmieszane odpady komunalne z gospodarstw domowych	Liczba budynków mieszkalnych objętych zbieraniem odpadów	Liczba przedsiębiorstw odbierających odpady
	[t]	[t]	[szt]	[szt]
Gmina Miejska Bartoszyce	7 085,06	5 406,25	1 640	3
Gmina Bartoszyce	1 156,57	884,20	1 163	5
Gmina i Miasto Bisztynek	779,69	547,26	569	2
Miasto Górowo Iławeckie	1 041,37	779,38	342	4
Gmina Górowo Iławeckie	352,29	277,35	646	2
Miasto i Gmina Sępólno	761,73	694,55	855	3
Powiat ogółem	11 176,71	8 588,99	5 215	9

źródło: GUS, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Rys. 18 przedstawia ilości odpadów komunalnych z gospodarstw domowych zebrane w latach 2005-2010. Do 2007 r. ilość zbieranych wymieszanych odpadów komunalnych z gospodarstw domowych rosła, a później systematycznie spadała. Jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy może być rozwój od 2007 r. systemu selektywnej zbiórki odpadów.

Rys. 18.

źródło GUS, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Odpady komunalne są unieszkodliwiane głównie poprzez składowanie. Na terenie powiatu bartoszyckiego funkcjonują dwie instalacje gospodarki odpadami:

1. Zakład Zagospodarowania Odpadów Wysieka w gminie Bartoszyce.
2. Międzygminny Zakład Kompleksowego Przerobu Odpadów Komunalnych w Sękitach

Zakład Zagospodarowania Odpadów Wysieka stanowi regionalną instalację do przetwarzania odpadów komunalnych dla Regionu Centralnego – zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego. ZZO Wysieka jest zlokalizowany ok. 6 km w linii prostej na północny-zachód od granicy miasta Bartoszyce. ZZO został zlokalizowany w gminie Bartoszyce. Obiekt jest zarządzany przez Zakład Gospodarki Odpadami Sp. z o. o. w Bartoszycach, należący w 100% do Gminy Miejskiej Bartoszyce.

Obiekt spełnia wymogi środowiskowe i ma uregulowany stan formalno-prawny. Do końca roku 2010 na składowisku nagromadzono 170 454 t odpadów komunalnych.

W 2010 r. rozpoczęto rozbudowę składowiska odpadów w Wysiece. Inwestycja objęła budowę m.in. następujących obiektów:

- Kwatera o pojemności 388 tys. m³.
- Kompostownia odpadów zielonych o powierzchni 2400 m².
- Elementy infrastruktury towarzyszącej tj. zbiornik odcieków, zbiornik ppoż., waga samochodowa, drogi i place manewrowe oraz remont 2,2 km drogi dojazdowej do składowiska.

Ostatecznie obiekty oddano do użytkowania w sierpniu 2011 r.

Międzygminny Zakład Kompleksowego Przerobu Odpadów Komunalnych w Sękitach stanowi instalację regionalną do przetwarzania odpadów komunalnych dla Regionu Północno-Wschodniego oraz instalację do zastępczej obsługi dla Regionu Centralnego – zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Obiekt jest zlokalizowany ok. 2 km w linii prostej na zachód od granicy miasta Bisztynek na gruntach Kolonii Bisztynek. W skład instalacji wchodzi linia do sortowania odpadów komunalnych i składowisko odpadów. Obiekt stanowi własność Miasta i Gminy Bisztynek, jest zarządzany przez gminną spółkę MZKPOK sp. z o.o.

Budowę składowiska w Sękitach zakończono w 1998 r. Graniczy ono z gruntami rolnymi, łąkami i nieużytkami. Najbliższe obiekty mieszkalne znajdują się w odległości 500 m w linii prostej od granicy składowiska.

Obiekt ma uregulowany stan formalno-prawny. Do końca roku 2010 na składowisku nagromadzono 5 329 t odpadów komunalnych.

3.2.4.2 Odpady zawierające azbest

Na terenie Powiatu Bartoszyckiego znajdują się dwa rodzaje wyrobów zawierających azbest:

- płyty azbestowo-cementowe.
- w minimalnych ilościach – rury, kształtki i złącza azbestowo-cementowe.

Łącznie na terenie Powiatu Bartoszyckiego znajduje się 504 076 m² płyt azbestowo-cementowych, co łącznie z pozostałymi wyrobami zawierającymi azbest daje masę 5 546,7 Mg wyrobów zawierających azbest (Tabela 22).

Tabela 22 Wyroby zawierające azbest na terenie Powiatu Bartoszyckiego

Gmina	Wyroby zawierające azbest			
	Powierzchnia płyt azbestowo-cementowych [m ²]			Masa [Mg]
	we władaniu osób fizycznych	we władaniu osób instytucjonalnych	Razem	
Gmina Miejska Bartoszyce	6 775,68	7 747,89	14 523,57	161,4
Gmina Bartoszyce	95 868,00	56 174,00	152 042,00	1 672,5
Gmina i Miasto Bisztynek	38 257,00	23 318,50	61 575,50	677,3
Miasto Górowo Iławeckie	4 590,00	2 484,60	7 074,60	77,8
Gmina Górowo Iławeckie	110 301,00	23 087,00	133 388,00	1 467,5
Miasto i Gmina Sępól	107 027,00	28 445,00	135 472,00	1 490,2
Razem	362 818,68	141 256,99	504 075,67	5 546,7

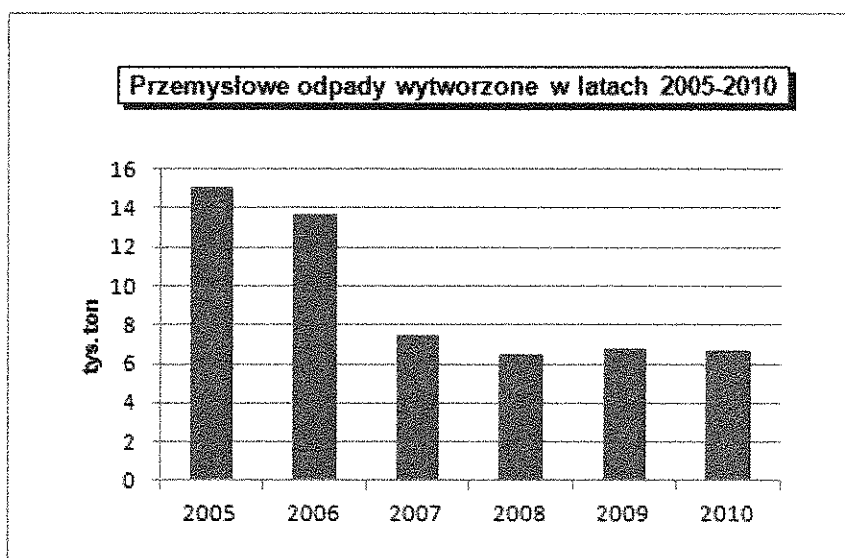
opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

W 2011 r. opracowano „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” i przystąpiono do jego realizacji.

3.2.4.3 Pozostałe odpady

Odpady przemysłowe zgodnie z prawem są poddawane zagospodarowaniu przez wytwórców tych odpadów (bezpośrednio lub za pośrednictwem wyspecjalizowanych firm). W 2010 r. na terenie powiatu bartoszyckiego wytworzono 6,6 tys. ton odpadów przemysłowych wg danych GUS, z czego 6,1 tys. ton (92,4%) poddano odzyskowi. Natomiast wg danych WIOŚ na terenie powiatu wytworzono 13,24 tys. ton odpadów przemysłowych.

Rys. 19 przedstawia ilość odpadów przemysłowych wytwarzanych w latach 2005-2010. Znaczący spadek ilości wytwarzanych odpadów przemysłowych nastąpił w 2007 r.

Rys. 19.

źródło GUS, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Na terenie powiatu bartoszyckiego nie funkcjonuje żadne składowisko odpadów przemysłowych lub niebezpiecznych, ani żadna spalarnia odpadów medycznych i weterynaryjnych. Według stanu na 31-06-2007 r. na terenie województwa warmińsko-mazurskiego zostały zlikwidowane wszystkie zinwentaryzowane mogilniki i magazyny zawierające przeterminowane środki ochrony roślin – również z terenu powiatu bartoszyckiego. Odpady te zostały unieszkodliwione poprzez spalenie w spalarni odpadów niebezpiecznych w Dąbrowie Górniczej.

Na terenie powiatu działają dwie stacje demontażu pojazdów (obydwie w Bartoszczach), prowadzone przez:

- Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Bartoszczach, ul. Kętrzyńska 64, Bartoszyce, adres stacji: ul. Kętrzyńska 64,
- Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe Import-Export, Hurt-Detal, Edward Jasiak, ul. Mrongowiusza 40, Bartoszyce, adres stacji: ul. Bema 40b.

3.2.5. Hałas i pola elektromagnetyczne

3.2.5.1 Hałas

Można wyróżnić dwa podstawowe źródła hałasu pochodzenia antropogenicznego:

- hałas komunikacyjny,
- hałas przemysłowy (instalacyjny).

W powiecie bartoszyckim w latach 2004-2011 przeprowadzono tylko jeden pomiar hałasu na ciągu komunikacyjnym w rejonie przejścia granicznego Bezledy w Bezledach (gmina Bartoszyce) w roku 2004. Zatem o poziomie hałasu komunikacyjnego na pozostałych drogach można wnioskować na podstawie natężenia ruchu.

Pomiar hałasu prowadzono na odcinku 1 km drogi nr 51 w okolicach gimnazjum w Bezledach. Średniodobowy poziom ekwiwalentny hałasu w tym punkcie wyniósł 67,1 dB, a średnie natężenie ruchu 158 pojazdów w ciągu godziny, w tym 23 ciężarowe.

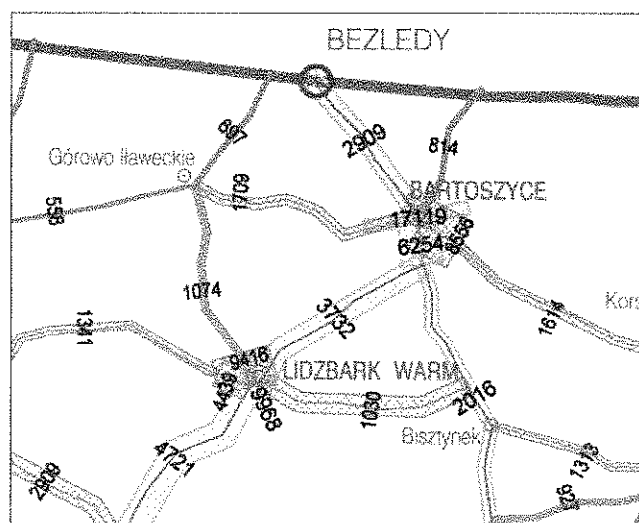
Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. Nr 120, poz. 826) wartość dopuszczalną poziomu hałasu pochodzącego z dróg określa dla terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej na 60 dB, a dla terenów zabudowy jednorodzinnej na 55 dB. Tereny, na których poziom ten jest przekroczony zalicza się do kategorii terenów zagrożonych hałasem. Na podstawie wyników badań hałasu w Bezledach można przypuszczać, że ludzie mieszkający w zabudowie usytuowanej wzdłuż drogi nr 51 są zagrożeni nadmiernym hałasem.

Ruch komunikacyjny poza stolicą powiatu bartoszyckiego i drogą krajową nr 51 jest średnio i mało nasilony, zatem hałas komunikacyjny jest mniejszy niż na drodze nr 51. Generalny Pomiar Ruchu prowadzony w 2010 r. wykazał, że średnie natężenie ruchu (SDR) wynosiło:

- **na drodze nr 51** na odcinku granica państwa-Bartoszyce wynosiło 2909 pojazdów na dobę (z czego 78% stanowiły samochody osobowe), na odcinku Bartoszyce-Szwarunki 6254 pojazdy na dobę (z czego 82% stanowiły samochody osobowe), na odcinku Szwarunki-Lidzbark Warmiński 3732 pojazdy na dobę (z czego 76% stanowiły samochody osobowe), w mieście Bartoszyce wynosiło 17119 (z czego 90% stanowiły samochody osobowe),
- **na drodze nr 57** na odcinku Bartoszyce-Lutry wynosiło 2016 pojazdów na dobę (z czego 82% stanowiły samochody osobowe),
- **na drodze nr 511** na odcinku granica państwa-Górowo Iławeckie wynosiło 697 pojazdów na dobę (z czego 82% stanowiły samochody osobowe), na odcinku Górowo Iławeckie-Lidzbark Warmiński 1074 pojazdy na dobę (z czego 87% stanowiły samochody osobowe),
- **na drodze nr 512** na odcinku Pieniężno-Górowo Iławeckie wynosiło 558 pojazdów na dobę (z czego 79% stanowiły samochody osobowe), na odcinku Górowo Iławeckie-Bartoszyce 1709 pojazdów na dobę (z czego 85% stanowiły samochody osobowe), na odcinku Bartoszyce-Szczurkowo wynosiło 814 pojazdów na dobę (z czego 82% stanowiły samochody osobowe),
- **na drodze nr 513** na odcinku Lidzbark Warmiński-Wozławki wynosiło 1030 pojazdów na dobę (z czego 78% stanowiły samochody osobowe),
- **na drodze nr 592** na odcinku Bartoszyce-Kraskowo wynosiło 1614 pojazdów na dobę (z czego 73% stanowiły samochody osobowe), w mieście Bartoszyce (ul. Kętrzyńska) wynosiło 8556 (z czego 86% stanowiły samochody osobowe),
- **na drodze nr 594** na odcinku Bisztynek-Reszel wynosiło 1313 pojazdów na dobę (z czego 76% stanowiły samochody osobowe),

Przeciętny SDR dla dróg krajowych województwa warmińsko-mazurskiego wyniósł 13573 pojazdów na dobę, a dla dróg wojewódzkich 1889 pojazdów na dobę. Natężenie ruchu tranzytowego w powiecie można zatem określić jako średnie w Bartoszycach i na drodze nr 51 oraz niskie na pozostałych drogach.

Wyniki pomiaru ruchu przedstawia Rys. 20.

Źródło: <http://siskom.waw.pl/nauka-gpr.htm#gpr2010>

Rys. 20. Wyniki Generalnego Pomiaru Ruchu 2010 na terenie powiatu bartoszyckiego.

Wydaje się, że w przypadku dróg powiatu bartoszyckiego nie ma zagrożenia przekroczeń dopuszczalnego poziomu hałasu. Mogą występować pojedyncze przypadki nadmiernego natężenia hałasu (niesprawne pojazdy, itp.). Wpływ na poziom hałasu komunikacyjnego może mieć również zły stan dróg. Jednak fakt braku zagrożenia mogą potwierdzić jedynie stosowne badania.

Hałas przemysłowy w powiecie bartoszyckim występuje w pobliżu największych zakładów produkcyjnych. Zakłady takie w przypadku powiatu bartoszyckiego są zlokalizowane poza terenami zabudowy mieszkaniowej i nie powodują uciążliwości hałasowej. W okresie 2004-2011 WIOŚ nie prowadził kontroli zakładów z terenu powiatu bartoszyckiego pod kątem przekroczeń dopuszczalnego poziomu hałasu.

3.2.5.2 Pola elektromagnetyczne

Podstawowe źródła pól elektromagnetycznych to:

- przewody linii elektrycznych wysokiego napięcia,
- przewody trakcji elektrycznej pociągów,
- stacje transformatorowe, maszyny i urządzenia zasilane prądem stałym i zmiennym, magnesy stałe, elektromagnesy, iskrowniki.
- obiekty radiokomunikacyjne w tym: stacje nadawcze radiowe i telewizyjne, stacje bazowe telefonii komórkowej.

Przez teren powiatu bartoszyckiego przebiegają następujące linie wysokiego napięcia 110 kV:

- Lidzbark Warmiński-Bartoszyce,
- Lidzbark Warmiński-Górowo Iławeckie,
- Bartoszyce-Korsze.

Maksymalne natężenie pola elektromagnetycznego w otoczeniu tych linii wynosi 3,2 kV/m (konieczność zachowania strefy ochronnej drugiego stopnia – dopuszcza się okresowe przebywanie ludzi, lecz zabronione jest lokalizowanie budynków mieszkalnych).

Ponadto, na terenie powiatu są zlokalizowane stacje bazowe telefonii komórkowej. Stacje bazowe telefonii komórkowej emitują pole elektromagnetyczne o największym natężeniu w kierunku pionowym w górę i zazwyczaj nie stanowią żadnego zagrożenia dla ludzi. Tabela 23 przedstawia listę stacji bazowych wg listy pozwoleń z wykazu UKE (lista nie musi być tożsama z rzeczywistie istniejącymi w chwili obecnej bazami).

Tabela 23 Stacje bazowe telefonii komórkowej w powiecie bartoszyckim (wg listy pozwoleń z wykazu UKE)

L.p.	Jednostka terytorialna	Miejscowość	Lokalizacja geograficzna		Adres
			długość	szerokość	
1	Gmina Miejska Bartoszyce	Bartoszyce	20E48'32"	54N15'05"	Plac Wolności 1
2		Bartoszyce	20E48'16"	54N15'44"	Bema 36
3		Bartoszyce	20E48'13"	54N15'55"	Bema 38, elewator
4		Bartoszyce	20E48'16"	54N15'57"	Bema 38
5		Bartoszyce	20E48'54"	54N15'05"	Grota Roweckiego 1
6		Bartoszyce	20E48'56"	54N15'03"	Zarząd MiUW
7		Bartoszyce	20E48'10"	54N15'53"	Bema 40, dz. nr 42/5
8		Bartoszyce	20E48'15"	54N15'06"	Traugutta 23
9		Bartoszyce	20E48'35"	54N15'07"	Mazurska 5
10		Bartoszyce	20E48'18"	54N15'44"	działka nr 43/1
11	Gmina Bartoszyce	Bezledy	20E39'45"	54N22'15"	przejście graniczne
12		Bezledy	20E43'38"	54N19'22"	Dz. Nr 12/13
13		Bezledy	20E43'38"	54N19'21"	Dz. Nr 12/13
14		Bezledy	20E39'53"	54N22'11"	przejście graniczne
15		Pilwa	20E43'44"	54N16'44"	Pilwa, Dz. Nr 4/11
16		Łabednik	20E57'55"	54N11'19"	nr działki 70/2
17		Węgoryty	20E55'02"	54N10'21"	nr działki 97/4
18	Gmina i Miasto Bisztynek	Bisztynek	20E55'04"	54N05'01"	Wojska Polskiego 11
19		Bisztynek	20E53'44"	54N05'04"	nr działki 39
20		Bisztynek Kolonia	20E55'06"	54N04'48"	nr działki 207/2
21		Bisztynek Kolonia	20E54'28"	54N04'32"	-
22		Sątopy	21E01'20"	54N04'35"	działka nr 357/2
23	Miasto Górowo Iławeckie	Górowo Iławeckie	20E28'57"	54N17'20"	Przemysłowa 11
24		Górowo Iławeckie	20E29'02"	54N17'04"	Wyszyńskiego 31
25		Górowo Iławeckie	20E29'02"	54N17'04"	Wyszyńskiego 31
26	Gmina Górowo Iławeckie	Sagnity	20E20'46"	54N20'29"	nr działki 91/3
27		Sagnity	20E20'52"	54N20'27"	nr działki 91/9
28		Sołtysowizna	20E30'03"	54N17'32"	Sołtysowizna 11a, dz. nr 59/8
29		Zięby	20E20'25"	54N15'58"	nr działki 76
30		Zięby	20E20'25"	54N15'58"	nr działki 76
31		Zięby	20E20'32"	54N15'59"	nr działki 76
32	Miasto i Gmina Sępól	Sępól	21E00'47"	54N16'19"	Dz. Nr 363/16, kościół
33		Sępól	21E00'46"	54N16'20"	Kościelna 4
34		Stopki	21E01'12"	54N17'26"	nr działki 34/3

źródło: Urząd Komunikacji Elektronicznej, opracowanie: Biuro Doradze EkoINFRA

Badania poziomu pól elektromagnetycznych na terenie powiatu bartoszyckiego przeprowadzono w 2009 r. w Bezledach (gmina Bartoszyce). Promieniowanie wynosiło 0,24 V/m dla częstotliwości 0,1 MHz – 1 GHz. Wartość dopuszczalna określona w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów wynosi 7 V/m, a zatem znacznie przekracza poziom zmierzony w Bezledach. Należy dodać, że w żadnym z punktów pomiarowych objętych badaniem poziomu pól elektromagnetycznych na terenie województwa w latach 2004-2010 nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnego poziomu pól elektromagnetycznych. Wszystkie zmierzone wartości składowej elektrycznej pól elektromagnetycznych kształtowały się na niskim poziomie.

Można zatem stwierdzić, że występujący w powiecie bartoszyckim poziom pól elektromagnetycznych nie stwarza zagrożenia dla ludzi i środowiska.

3.2.6. Substancje chemiczne w środowisku

Na terenie powiatu bartoszyckiego nie ma żadnych obiektów mogących zagrażać bezpieczeństwu biologicznemu lub chemicznemu. Nie ma też zakładów, które mogą być sprawcą nadzwyczajnego zagrożenia środowiska w myśl przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. Nr 62, poz. 627, z późn. zm.) – zarówno zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii, jak i zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii.

3.3. Dotychczasowe działania w ochronie środowiska

3.3.1. Działania systemowe

3.3.1.1 Uwzględnianie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych

Kryteria rozwoju zrównoważonego powinny być uwzględnione we wszystkich dokumentach strategicznych przygotowywanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Dokumenty te, zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. – o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.), powinny być poddawane tzw. strategicznym ocenom oddziaływania na środowisko w celu sprawdzenia, czy rozwiązania w nich zawarte nie przyniosą zagrożenia dla środowiska w chwili obecnej i w przyszłości. Zapisy art. 46 ustawy zobowiązują organy opracowujące projekty polityk, strategii, planów lub programów do przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji tych dokumentów.

Do chwili obecnej jedynym dokumentem strategicznym, który został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko jest „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032”. Program został opracowany w 2011 r., a dla projektu tego dokumentu sporządzono prognozę oddziaływania na środowisko. Przeprowadzono postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji tego dokumentu, a po uzyskaniu opinii stosownych organów uchwalono „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032”.

Zasady ochrony środowiska – zgodnie z obowiązującym prawem – są uwzględniane w procesie inwestycyjnym. Organy wszystkich gmin z powiatu bartoszyckiego stosują procedurę oceny oddziaływania na środowisko przy wydawaniu decyzji o oddziaływaniu na środowisko dla poszczególnych przedsięwzięć.

3.3.1.2 Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska

Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska polega przede wszystkim na stymulacji działań pożądaných ze społecznego lub ekonomicznego punktu widzenia, w celu realizowania konstytucyjnej zasady rozwoju zrównoważonego. Wprowadzanie mechanizmów promujących zarówno proekologiczne zachowanie konsumentów, jak i produkty mniej obciążające środowisko jest możliwe przede wszystkim na szczeblu krajowym.

Za działanie związane z aktywizacją rynku na rzecz ochrony środowiska można także uznać przystąpienie miasta Bisztynek do sieci *Cittaslow* – Międzynarodowej Sieci Miast Dobrego Życia. Ruch *Cittaslow* narodził się w 1999 r. z pomysłu Paolo Saturnini, burmistrza Greve di Chianti we Włoszech i burmistrzów innych niewielkich miasteczek. Został przyjęty przez Prezydenta organizacji *Slow Food* w celu rozszerzenia filozofii *Slow Food* na społeczności lokalne, przybliżenia ich do koncepcji dobrego życia oraz przeniesienia tej koncepcji w praktyce do życia codziennego. Zgodnie z międzynarodowym statutem, Miasta *Cittaslow* to te, w których:

- „realizowana jest polityka środowiskowa dążąca do utrzymania i rozwoju charakterystycznych cech obszaru i zabudowy miejskiej, przede wszystkim doceniając wartość technik odzyskiwania i ponownego wykorzystania,
- (...),
- promuje się zastosowanie technologii skierowanych na poprawę wartości środowiska naturalnego i zabudowy miejskiej,
- wspiera się produkcję i wykorzystanie produktów żywnościowych otrzymanych drogą naturalnych technik nieszkodliwych dla środowiska, z wyłączeniem produktów modyfikowanych genetycznie, podejmując, tam gdzie to konieczne, kroki w kierunku utworzenia jednostek zajmujących się ochroną i rozwojem typowych produkcji przeżywających trudności,
- (...).”

Mając na uwadze powyższe można stwierdzić, że idea *Cittaslow* wpisuje się w działania związane z aktywizacją rynku na rzecz ochrony środowiska.

Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska na terenie powiatu bartoszyckiego odbywa się również poprzez akcje edukacyjne propagujące zachowania proekologiczne.

Na terenie powiatu bartoszyckiego edukacja ekologiczna jest prowadzona przede wszystkim w placówkach oświatowych (szkołach podstawowych, gimnazjach, szkołach średnich). Dzieci i młodzież uczestniczą w rozmaitych formach i programach edukacji ekologicznej prowadzonych w szkołach, jak również w szerszych akcjach typu: Sprzątanie Świata, Wiosenne Sprzątanie Warmii i Mazur, Dzień Ziemi, itp.

Nauczyciele prowadzący programy edukacyjne, w ramach podnoszenia kwalifikacji zdobywają odpowiednie przygotowanie poprzez uczestnictwo w szkoleniach organizowanych przez Centra Edukacji Ekologicznej i inne placówki.

Tabela 24 prezentuje zestawienie programów edukacyjnych zrealizowanych w powiecie bartoszyckim w ostatnich latach.

Tabela 24 Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska – edukacja ekologiczna

L.p	Rodzaj działania	Gmina	Rok	Finansowanie
1	Ekologiczny konkurs fotograficzny skierowany do mieszkańców miasta,	Gmina Miejska Bartoszyce	2009	Współfinansowanie Urzędu Miasta Bartoszyce, Zakładu Gospodarki Odpadami oraz WFOŚiGW w Olsztynie
2	Program „Zielone miasto Bartoszyce” Realizacja: bartoszyckie przedszkola i szkoły podstawowe,	Gmina Miejska Bartoszyce	2009	Współfinansowanie Urzędu Miasta Bartoszyce, Zakładu Gospodarki Odpadami oraz WFOŚiGW w Olsztynie
3	Organizacja Europejskiego Tygodnia Zrównoważonego Transportu - ekologiczny piknik rowerowy, happening pn.: „Spalaj kalorie zamiast benzynę” oraz „Popraw KLIMAT w swoim mieście”	Gmina Miejska Bartoszyce	2009 2010	Współfinansowanie Urzędu Miasta Bartoszyce, Zakładu gospodarki Odpadami oraz WFOŚiGW w Olsztynie.
4	Zamieszczenie 4 artykułów w lokalnej prasie, 2 audycje radiowe	Gmina Miejska Bartoszyce	2009	Bez angażowania środków finansowych
5	Akcja pt.: „Cukierek czy cytryna” działania skierowane do kierowców pojazdów	Gmina Miejska Bartoszyce	2010	Urząd Miasta Bartoszyce we współpracy z Komendą Powiatową Policji w Bartoszykach
6	Ekogimnazjada – prelekcja ekologiczna skierowana do gimnazjalistów	Gmina Miejska Bartoszyce	2010	Współfinansowanie Urzędu Miasta Bartoszyce, Zakładu Gospodarki Odpadami oraz WFOŚiGW w Olsztynie
7	Zamieszczenie 7 artykułów w lokalnej prasie, 2 audycje radiowe	Gmina Miejska Bartoszyce	2010	Bez angażowania środków finansowych
8	Wydanie Poradnika selektywnej zbiórki odpadów w ilości 500 sztuk	Gmina Miejska Bartoszyce	2010	Dofinansowanie WFOŚiGW w Olsztynie
9	Program ekologiczny „SOS-woła Ziemia”	Gmina Bartoszyce	2007/2008	Elbląskie Centrum Edukacji Ekologicznej
10	Program ekologiczny „Ekokolica – nasza Sokolica”	Gmina Bartoszyce	2008/2009	Elbląskie Centrum Edukacji Ekologicznej
11	Program ekologiczny „W OBRONIE LASU I ZIEMI”	Gmina Bartoszyce	2009/2010	Elbląskie Centrum Edukacji Ekologicznej
12	Ogólnopolski program ekologiczny „Jestem eco”	Gmina Bartoszyce	2010/2011	Pronteco Sp. z o. o. Kraków
13	Zbiórka zużytych tuszy i tonerów „Praktyczne sposoby ochrony klimatu – odnawialne źródła energii”	Gmina Bartoszyce	2010/2011	Elbląskie Centrum Edukacji Ekologicznej
14	Ogólnopolska akcja „Święto Drzewa” „Bądź po stronie natury” – ogólnopolski konkurs ekologiczny	Gmina Bartoszyce	2007-2011	Klub GAJA
15	Ogólnopolski program ekologiczny „Ratujmy kasztanowce”	Gmina Bartoszyce	2009-2011	Grupa „Żywiec”
16	Program „Lasy to życie – chrońmy je”	Gmina Bartoszyce	2011/2012	Nadleśnictwo Bartoszyce Lasy Państwowe
17	Gminny Quiz ekologiczny	Gmina Bartoszyce	2007-2011	-
18	Ogólnopolski Program Edukacji Ekologicznej „Źródła pozytywnej energii wokół nas”	Gmina Bartoszyce	2010-2012	-
19	Akcje cykliczne: zbiórki elektrośmieci, baterii, makulatury, itp.	Gmina Bartoszyce	2007-2012	-
20	„EKOKLASA, EKOMIASTO – działania na rzecz rozwoju ekologii w Górowie Iławeckim” POKL Priorytet IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach Działanie 9.	Miasto Górowo Iławeckie	2010	Środki UE (POKL)
21	Organizacja dwóch edycji konkursu plastyczno-fotograficznego skierowanego do szkół i gimnazjum z terenu gminy, promujących postawy proekologiczne i lokalną przyrodę.	Gmina Górowo Iławeckie	2010 2011	80% WFOŚiGW w Olsztynie 20% środki własne
22	„Bliżej natury – identyfikacja i merytoryczne przygotowania lokalnych animatorów przyrodniczych” – kampania edukacyjna	Gmina Górowo Iławeckie	2010 2011	OTOP, dofinansowanie UE

L.p	Rodzaj działania	Gmina	Rok	Finansowanie
	dot. obszarów Natura 2000, obejmująca informacje w lokalnych mediach, prowadzenie stoisk informacyjnych na festynach gminnych, wycieczki przyrodnicze oraz postawienie tablic informacyjnych o obszarze Natura 2000 „Ostoja Warmińska”			
23	W ramach projektu „Blżej natury...” organizacja szkoleń grupy wolontariuszy młodzieżowych obejmujących wiedzę o Obszarach Natura 2000	Gmina Górowo Iławeckie	2010 2011	wolontariat
24	Organizacja w ramach projektu „Blżej natury...” stoisk informacyjnych o obszarach Natura 2000 i lokalnej przyrodzie podczas letnich festynów gminnych, organizacja spotkań z młodzieżą i lokalną społecznością oraz otwartych wycieczek przyrodniczych	Gmina Górowo Iławeckie	2011	wolontariat
25	Audycje w lokalnych rozgłoszeniach radiowych dotyczące Obszaru Natura 2000 „Ostoja Warmińska”	Gmina Górowo Iławeckie	2010 2011	Bez angażowania środków finansowych
26	Relacje z wycieczek przyrodniczych w regionalnych i lokalnych mediach (radio, prasa)	Gmina Górowo Iławeckie	2010 2011	Bez angażowania środków finansowych
27	Konkurs „Gmina i Miasto w kwiatkach”	Gmina i Miasto Bisztynek	2009 2010	Środki Gminy
28	Konkurs Estetyczna Wieś, Osiedle”	Gmina i Miasto Bisztynek	2009 2010	Środki Gminy
29	Konkurs plastyczny „Drzewa naszej klasy”	Gmina i Miasto Bisztynek	2009	Nadleśnictwo Bartoszyce
30	Konkurs wiedzy ekologicznej	Miasto i Gmina Sępole		Zespół Szkolno-Przedszkolny w Sępole, Gmina Sępole
31	Konkurs „Eko zbiórka”	Miasto i Gmina Sępole	2009	Zespół Szkolno-Przedszkolny w Sępole, Gmina Sępole
32	Konkurs „Eko zbiórka”	Miasto i Gmina Sępole	2010 2011	Zespół Szkolno-Przedszkolny w Sępole, Gmina Sępole
33	„Edukacja ekologiczna podstawą poprawy stanu środowiska” – konkurs dla szkół z terenu powiatu bartoszyckiego	Powiat Bartoszycki	od 2004	Starostwo Powiatowe w Bartoszycach

źródło: dane gmin, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

3.3.1.3 Zarządzanie środowiskowe

Systemy zarządzania środowiskowego (SZŚ) są dobrowolnym zobowiązaniem przyjmowanym przez przedsiębiorstwa i instytucje do podejmowania konkretnych działań technicznych i organizacyjnych w celu zmniejszenia ich oddziaływania na środowisko.

Obecnie obowiązuje ustawa z dnia 15 lipca 2011 r. o krajowym systemie ek zarządzania i audytu (EMAS) (Dz.U. Nr 178, poz. 1060), która definiuje ramy organizacyjne systemu EMAS w Polsce.

System Ek zarządzania i Audytu EMAS (ang. *Eco Management and Audit Scheme*) jest unijnym instrumentem wprowadzonym w życie rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady, mającym na celu zachęcenie różnych organizacji (przedsiębiorstw, zakładów, **instytucji**) do ciągłego doskonalenia efektów działalności środowiskowej. EMAS koncentruje się na:

- identyfikowaniu obszarów, dla których należy opracować, poprawić i podnieść skuteczność systemu zarządzania środowiskowego,
- systematycznym poszukiwaniu możliwości praktycznego ograniczenia oddziaływania na środowisko i przyjmowaniu nowych celów w zakresie ochrony środowiska,

- systematycznym identyfikowaniu i eliminowaniu niezgodności z wewnętrznymi i zewnętrznymi wymaganiami,
- systematycznym identyfikowaniu aspektów środowiskowych wymagających nadzoru lub poprawy,
- szkoleniu personelu, w celu zwiększenia efektywności podejmowanych działań środowiskowych,
- porównywaniu się z innymi firmami czy instytucjami działającymi w tej samej branży.

Krajowy system ekozarządzania i audytu tworzą:

- minister właściwy do spraw środowiska,
- Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska,
- Polskie Centrum Akredytacji.

Na dzień 17-02-2012 w krajowej bazie organizacji zarejestrowanych w systemie ekozarządzania i audytu EMAS nie występowały żadne podmioty z terenu województwa warmińsko-mazurskiego. Natomiast Urząd Miejski w Bisztynku w 2007 r. otrzymał Certyfikaty Zintegrowanego Systemu Zarządzania wg norm PN-EN ISO 9001:2001 (System Zarządzania Jakością) i PN-EN ISO 14001:2005 (System Zarządzania Środowiskowego).

3.3.1.4 Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska

Na terenie powiatu działają organizacje pozarządowe zajmujące się zagadnieniami ochrony środowiska (działania w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska to zazwyczaj jeden z celów statutowych tych organizacji). Tabela 25 przedstawia listę organizacji pozarządowych, zajmujących się problematyką ochrony środowiska.

Tabela 25 Organizacje pozarządowe zajmujące się problematyką ochrony środowiska		
Nazwa	Siedziba	Rodzaj działalności
Stowarzyszenie „OŻYWIĆ ŁYNĘ”	Bartoszyce ul. Młynarska 2/2	- inicjowanie i wspieranie działań promujących rozwój rzeki Łyny i utrzymanie czystości - inicjowanie i wspieranie turystyki związanej z rzeką
Związek Harcerstwa Polskiego Hufiec ZHP Bartoszyce	11-200 Bartoszyce Hubalczyków 2 pok. 113	- upowszechnianie wiedzy o świecie przyrody, przeciwstawianie się jego niszczeniu przez cywilizację, kształtowanie potrzeby kontaktu z nieskażoną przyrodą
Stowarzyszenie „DORZECZE SAJNY”	Remiza Strażacka Sątopy-Samulewo 20 B 11-230 Bisztynek	- promowanie walorów turystycznych regionu - Dorzecza Sajny - podejmowanie działań na rzecz ochrony środowiska na terenie działania Stowarzyszenia
Stowarzyszenie Samorządów Przygranicznych ŁYNA - ŁAWA	Starostwo Pow. 11-200 Bartoszyce ul. Grota Roweckiego 1	- współpraca i inspirowanie wzajemnych inicjatyw w sferze gospodarczej, handlowej i społecznej - podejmowanie działań mających na celu zrównoważony rozwój gospodarczy samorządów
Stowarzyszenie „WSPÓLNY DOM” Na rzecz mieszkańców Gm. Bartoszyce	Urząd Gminy w Bartoszycach. Pl. Zwycięstwa 2	- działalność na rzecz gminy Bartoszyce oraz poprawa warunków życia jej mieszkańców, działalności edukacyjna również w zakresie ekologicznym
Stowarzyszenie „NASZ KAMIŃSK”	Szkoła Podst. w Kamińsku	- edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców wsi - propagowanie działalności ekologicznej
Stowarzyszenie Obywatelskie "Nasza Wieś - Nasza Przyszłość"	Kandyty 16	- propagowanie działalności ekologicznej, wspomaganie rozwoju lokalnego i regionu
Stowarzyszenie na rzecz rozwoju wsi Janikowo	Janikowo 25	- propagowanie działalności ekologicznej, wspomaganie rozwoju lokalnego i regionu
Bartoszyckie Stowarzyszenie „WARMIACY” BARTOSZYCE	Kiersyły 14 11-216 Wojciechy	- aktywizowanie członków do prac nad organizacją turystyki wiejskiej, - informacja agroturystyczna - promocja zdrowej (ekologicznej) żywności

Nazwa	Siedziba	Rodzaj działalności
Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „BASZTA” w Bisztyńku	11-230 Bisztynek ul. Ogrodowa	- propagowanie działalności ekologicznej oraz zdrowego stylu życia społeczności lokalnej
Stowarzyszenie Inicjatyw Twórczych „JAWORYNA” w Bartoszczach	11-200 Bartoszyce ul. Szarych Szeregów 7	- podnoszenie wiedzy i kultury ekologicznej, promocja działań proekologicznych
OSP Górowo Iławeckie	ul. Olsztyńska 1 11 - 220 Górowo Iławeckie	- prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom, branie udziału w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska

źródło: Starostwo Powiatowe, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Należy również zaznaczyć, że udział społeczeństwa w postępowaniach związanych z ochroną środowiska jest zapewniony na terenie powiatu bartoszyckiego zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2008 nr 199 poz. 1227, z późn. zm.). Zapewnienie udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji polega przede wszystkim na informowaniu społeczeństwa o czynnościach organu prowadzącego postępowanie z udziałem społeczeństwa oraz możliwości składania uwag i wniosków w takim postępowaniu. Zgodnie z polskim prawem dotyczącym ochrony środowiska udział społeczeństwa jest wymagany przed wydaniem:

- dowolnej decyzji, w której przeprowadzana jest procedura oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
- dowolnej decyzji, w której przeprowadzana jest procedura oceny oddziaływania na obszar(y) sieci NATURA 2000 innych niż ww. przedsięwzięcia nie związane bezpośrednio z ochroną obszar(ów) lub nie wynikające z tej ochrony lub przed zmianą takiej decyzji.
- decyzji, której przedmiotem jest GMO.

Dotyczy to również przypadków istotnych z punktu widzenia ochrony środowiska zmian ww. decyzji.

We wszystkich przeprowadzonych i aktualnie prowadzonych postępowaniach obowiązek zapewnienia udziału społeczeństwa jest respektowany przez organy poszczególnych gmin i organy powiatu. Informacja o prowadzonych postępowaniach jest zamieszczana na stronach internetowych oraz tablicach ogłoszeń.

3.3.1.5 Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego (MPZP), zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 2003 r., jest podstawowym instrumentem kształtowania ładu przestrzennego, który umożliwia gminom prowadzenie racjonalnej gospodarki terenami. Poza planem miejscowym w systemie planowania przestrzennego występują instrumenty pomocnicze, w postaci decyzji lokalizacyjnych. Pomimo istnienia ustaw określających kompetencje w tym zakresie samorządów, znaczna powierzchnia powiatu nie jest objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Taka sytuacja powoduje wydawanie wielu decyzji lokalizacyjnych. Należy jednak stwierdzić, że w decyzjach lokalizacyjnych wydawanych na terenie powiatu bartoszyckiego zasady ochrony środowiska są uwzględniane.

Aspekty środowiskowe są także uwzględniane w opracowywanych i uchwalanych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Dane dotyczące miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (stan na 31-12-2010) przedstawia Tabela 26. Należy jednak dodać, że dla blisko 57% powierzchni powiatu objętej obowiązującymi mpzp, plany te uchwalono zgodnie z ustawą z 1994 r.

Tabela 26 Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Jednostka terytorialna	Liczba mpzp ogółem	Obowiązujące mpzp na podstawie ustawy z 2003 r.	Powierzchnia gminy objęta mpzp ogółem	Powierzchnia gminy objęta mpzp na podstawie ustawy z 2003 r.	Udział powierzchni gminy objętej mpzp w całkowitej powierzchni gminy
	[szt]	[szt]	[ha]	[ha]	[%]
Gmina Miejska Bartoszyce	21	6	449	263	40,82
Gmina Bartoszyce	7	0	250	0	0,58
Gmina i Miasto Bisztynek	2	2	225	225	1,11
Miasto Górowo Iławeckie	1	0	332	0	100,00
Gmina Górowo Iławeckie	0	0	0	0	0,00
Miasto i Gmina Sępólno	3	3	97	97	0,39
Powiat bartoszycki	34	11	1353	585	1,03

źródło: GUS, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

3.3.2. Działania w zakresie infrastruktury ochrony środowiska

Tabela 27 przedstawia zestawienie ważniejszych działań inwestycyjnych (z wyłączeniem dokumentacji) w zakresie infrastruktury ochrony środowiska, zrealizowanych w poszczególnych gminach w latach 2009-2010.

Tabela 27 Zrealizowane zadania ochrony środowiska

Gmina	Charakterystyka zadania	Jednostka odpowiedzialna	Wartość finansowa
Gmina Miejska Bartoszyce	2009		
	Modernizacja drogi przy ul. Młynarskiej - wybudowano sieć kanalizacji deszczowej, zamontowano separator lamelowy w celu podczyszczenia wód opadowych i roztopowych odprowadzonych z powierzchni utwardzonych bezpośrednio do rzeki Łyny.	GM Bartoszyce	w ramach budowy drogi
	Przebudowa sieci kanalizacji deszczowej na ul. Wojska Polskiego i Marksa	GM Bartoszyce	w ramach budowy drogi
	Budowa sieci kanalizacji deszczowej przy ul. Knosały.	GM Bartoszyce	w ramach budowy drogi
	Uzbrojenie terenu Osiedla Międzytorze - II etap prac: wybudowanie sieci deszczowej, sieci kanalizacji sanitarnej, sieci wodociągowej	GM Bartoszyce	496 105,45
	Modernizacja instalacji CO, CW i ZW w budynku ul. Bema 51		70 000,00
	Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół Nr 1	Starostwo Powiatowe	7 480 000,00
	Modernizacja i termomodernizacja budynku przy ul. Orzeszkowej 3-4	GM Bartoszyce	153 356,19
	Przebudowa kolektorów: deszczowego i sanitarnego ul. Struga	GM Bartoszyce	156 161,67
	Modernizacja instalacji CO budynku przy ul. Przemysłowej	GM Bartoszyce	43 995,50
	Budowa wymienników - likwidacja 3 kotłowni	COWIK	62 436,00
	Wymiana sieci C.O	COWIK	108 344,00
	Budowa sieci C.O	COWIK	232 831,00
	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej	COWIK	34 334,00

Program ochrony środowiska dla powiatu bartoszyckiego.

Gmina	Charakterystyka zadania	Jednostka odpowiedzialna	Wartość finansowa
	Modernizacja Stacji Uzdatniania wody	COWIK	29 872,00
	2010		
	Odprowadzenie wód opadowych, wykonanie przecisku pod ul. Nowowiejskiego	GM Bartoszyce	14 216,60
	Budowa sieci deszczowej ul. Broniewskiego, Kochanowskiego, Nałkowskiej	GM Bartoszyce	338 137,01
	Wykonanie wodociągu w ul. Limanowskiego	GM Bartoszyce	320 974,28
	Zakup pomp napowietrzających zbiorniki wodne	GM Bartoszyce	43 580,12
	Modernizacja kotłowni w przedszkolu Niepublicznym „Stokrotka”	GM Bartoszyce	19 688,00
	Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół nr 1	GM Bartoszyce	1 252 222,92
	Termomodernizacja budynku przy ul. Robotniczej 4	GM Bartoszyce	19 450,00
	Wykonanie instalacji CO budynku przy ul. Prusa	GM Bartoszyce	256 654,71
	Termomodernizacja budynku przy ul. Okrzei	GM Bartoszyce	265 360,00
	Termomodernizacja Gimnazjum nr 2 i Szkoły Podstawowej Nr 7	GM Bartoszyce	44 527,84
	Wymiana sieci niskich parametrów na ul. Paderewskiego - Poniatowskiego w systemie preizolowanym	Zakład Energetyki Ciepłej	102 217,00
	Budowa przyłączy wysokich parametrów Paderewskiego 10, Prusa 1,	Zakład Energetyki Ciepłej	44 515,00
	Budowa sieci wysokich parametrów Pl. Wolności, Ul. Mazurska	Zakład Energetyki Ciepłej	64 337,00
	Modernizacja kotła WR-5	Zakład Energetyki Ciepłej	574 337,00
	Pompa do ścieków surowych AFP1543.2ME-160/4-D	COWIK	20 400,00
	Modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej ul. Wybrzeża	COWIK	101 693,00
	Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół Nr 1	Starostwo Powiatowe	7 480 000,00
Gmina Bartoszyce	2009		
	Uzbrojenie terenu (wodociąg+kanalizacja Okopa II)	Gmina Bartoszyce	387 268,70
	Sieć wodociągowa Bezledy, Lejdy Wawrzyny III	Gmina Bartoszyce	135 704,90
	Uzbrojenie terenu (wodociąg+kanalizacja	Gmina Bartoszyce	467 824,02
	Uzbrojenie terenu (wodociąg+kanalizacja Okopa III)	Gmina Bartoszyce	380 612,15
	Sieć wodociągowa do SUW Tolko	Gmina Bartoszyce	39 931,66
	Sieć wodociągowa Kiersity, Wyręba, Rodnowo	Gmina Bartoszyce	8 545,26
	Sieć wodociągowa Bezledy, Leginy, Falczewo,	Gmina Bartoszyce	12 163,71
	Sieć wodociągowa Wiatrak, Wirwity,	Gmina Bartoszyce	2 562,00
	Sieć wodociągowa Dąbrowa	Gmina Bartoszyce	1 236,00
	Uzbrojenie terenu Wawrzyny I cz.II	Gmina Bartoszyce	21 260,13
	Uzbrojenie terenu Wawrzyny	Gmina Bartoszyce	40 500,00
	Zakup 2 pieców co Szkoła Podstawowa Krawczyki	Gmina Bartoszyce	28 804,69
	Przebudowa kolektora sanitarnego Tolko	Gmina Bartoszyce	60 110,49
	2010		
	Sieć wodociągowa Kiersity, Wyręba, Rodnowo, Tolko	Gmina Bartoszyce	367 958,57
	Sieć wodociągowa Bezledy, Leginy, Falczewo	Gmina Bartoszyce	448 595,24
	Sieć wodociągowa Dąbrowa	Gmina Bartoszyce	43 640,67
	Modernizacja SUW w Tolko z budową zbiorników wyrównawczych	Gmina Bartoszyce	55 065,67
	Sieć wodociągowa Solno -Piersele, likwidacja hydroforni w Solnie	Gmina Bartoszyce	11 956,00
	Połączenie wodociągu Borki-Wojciechy z wyłączeniem SUW w Wojciechach	Gmina Bartoszyce	10 492,00
	Połączenie wodociągu Wojciechy- Wargielity z wyłączeniem SUW w Wajsnorach	Gmina Bartoszyce	14 640,00
	Sieć wodociągowa Zawiersze	Gmina Bartoszyce	10 980,00
	Budowa sieci wodociągowej Krawczyki kolonia	Gmina Bartoszyce	854,00
	Zakup kotła co Szkoła Podstawowa Galiny	Gmina Bartoszyce	8 712,85
	Kanalizacja sanitarna grawitacyjno -łłoczna Kosy -Kinkajmy	Gmina Bartoszyce	17 690,00
	Kanalizacja sanitarna grawitacyjno -łłoczna Dąbrowa -Bartoszyce	Gmina Bartoszyce	21 472,00
	Kanalizacja sanitarna grawitacyjno -łłoczna Sędławki- Bartoszyce	Gmina Bartoszyce	10 797,00
o s t o	2009		

Gmina	Charakterystyka zadania	Jednostka odpowiedzialna	Wartość finansowa
	Kompleksowe uporządkowanie infrastruktury wodno - ściekowej na terenie aglomeracji Bisztynek I etap	Gmina i Miasto Bisztynek	5 606 986,44
	Zakup samochodu ratowniczo-gaśniczego dla OSP Bisztynek	Gmina i Miasto Bisztynek	672 648,01
	2010		
	I etap projektu "Rozbudowa, modernizacja infrastruktury wodno - ściekowej w rejonie użytku ekologicznego Polder Sątopy"	Gmina i Miasto Bisztynek	1 210 732,83
	Kompleksowe uporządkowanie infrastruktury wodno - ściekowej na terenie aglomeracji Bisztynek II etap	Gmina i Miasto Bisztynek	3 436 724,89
	Budowa lokalnej oczyszczalni ścieków w Pleśniku	Gmina i Miasto Bisztynek	599 296,83
Miasto Górowo Iławeckie	2009		
	Odbudowa zbiorników wodnych po powodzi w Górowie Iławeckim	Miasto Górowo Iławeckie	4 747 536,42
	Budowa kanalizacji sanitarnej, sieci wodociągowej i sieci kanalizacji deszczowej w ciągu ulic Olsztyńskiej, Lidzbarskiej, Słowackiego, Ogrodowej i Wyszyńskiego w Górowie Iławeckim	Miasto Górowo Iławeckie	2 488 374,73
	2010		
	Doposażenie Ochotniczej Straży Pożarnej w Górowie Iławeckim w samochód ratowniczo-gaśniczy	Miasto Górowo Iławeckie	604 324,79
	Budowa kanalizacji sanitarnej, sieci wodociągowej i sieci kanalizacji deszczowej w ciągu ulic Olsztyńskiej, Lidzbarskiej, Słowackiego, Ogrodowej i Wyszyńskiego w Górowie Iławeckim	Miasto Górowo Iławeckie	j.w.
	Budowa sieci kanalizacji deszczowej placu przy ulicy Wojska Polskiego i Kardynała Wyszyńskiego w Górowie Iławeckim	Miasto Górowo Iławeckie	180 085,15
Gmina Górowo Iławeckie	2009		
	Zakup specjalistycznego samochodu ratowniczo-gaśniczego na potrzeby jednostki Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego - Ochotniczej Straży Pożarnej w Kamińsku	Gmina Górowo Iławeckie	571 713,20
	Zakup pompy zatapialnej do przepompowni w miejscowości Kamińsk	Gmina Górowo Iławeckie	5 319,20
	Zakup pompy głębinowej na stację uzdatniania wody w miejscowości Pieszkowo	Gmina Górowo Iławeckie	7 899,50
	2010		
	Budowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami w miejscowościach: Woryny Głamsiny, kolonia Dęby, kolonia Bukowiec, Sołtysowizna oraz sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami w Piastach Wielkich	Gmina Górowo Iławeckie	3 717 380,33
	Budowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami w miejscowościach Toprzązyna, Żywkowo, Grądzik	Gmina Górowo Iławeckie	839 219,40
	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Kamińsk	Gmina Górowo Iławeckie	367 500,00
	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Piasty Wielkie	Gmina Górowo Iławeckie	100 500,00
	Utworzenie punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych	Gmina Górowo Iławeckie	120 184,64
	Wzbogacenie infrastruktury wypoczynkowo- dydaktycznej na trasie ekologicznych ścieżek rowerowych (Bukowiec , Żywkowo)	Gmina Górowo Iławeckie	13 000,00
Miasto i Gmina Sępólno	2009		
	Zwodociągowanie południowej części gminy	Miasto i Gmina Sępólno	6 618 000,00
	Budowa wodociągu Park-Szczurkowo	Miasto i Gmina Sępólno	11 712,00
	Remont stacji uzdatniania wody w Judytach i budowa sieci wodociągowych Judyty-Park-Gulajmy i Judyty-Przewarszyty	Miasto i Gmina Sępólno	1 006 523,96
	Wymiana rozdzielczej sieci ciepłej w Sępólnie ul. Moniuszki	Miasto i Gmina Sępólno	145 927,26
	Budowa oczyszczalni ścieków w Langankach	Miasto i Gmina Sępólno	337 354,20
	Wykonanie przyłącza kanalizacji deszczowej	Miasto i Gmina Sępólno	18 281,46
	2010		
	Zwodociągowanie południowej części gminy	Miasto i Gmina Sępólno	1 124 467,31
	Budowa sieci wodociągowej Park-Szczurkowo	Miasto i Gmina Sępólno	248 612,26
	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej ul. Nowa w Sępólnie	Miasto i Gmina Sępólno	39 711,00
	Montaż kolektorów słonecznych na budynku Centrum Sportowo-Rekreacyjnego w Sępólnie	Miasto i Gmina Sępólno	10 600,49

źródło: dane z gmin, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Wiele działań było współfinansowanych ze środków programów Unii Europejskiej: RPO Warmia i Mazury, PROW oraz Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

W latach 2008-2010 gminy przeznaczyły na szeroko pojętą ochronę środowiska blisko 34 mln zł (z wyłączeniem wydatków na gospodarkę komunalną i gospodarkę odpadami). Największe wydatki poniesiono na zadania z zakresu gospodarki ściekowej i ochrony wód, w tym infrastruktury wodociągowej i sanitacyjnej wsi (blisko 88% wydatków ogółem).

Niepokojące jest, że rozbudowie sieci wodociągowej nie towarzyszy porządkowanie gospodarki ściekowej, np. poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ścieków. Pożądanym stanem byłoby równoczesne budowanie wodociągów i rozwiązanie gospodarki ściekowej, jednak budżety często gmin nie są w stanie sprostać kosztom związanym z realizacją takich zadań. W latach 2008-2010 wybudowano 66,4 km sieci wodociągowej i zaledwie 7,3 km sieci kanalizacyjnej. W tym okresie zbudowano również 3 oczyszczalnie ścieków.

Tabela 28 przedstawia zestawienie nakładów poniesionych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną przez poszczególne gminy (nakłady z budżetów gmin). W dziale rolnictwo i łowiectwo wyodrębniono nakłady na infrastrukturę wodociągową i sanitacyjną wsi.

Tabela 28 Nakłady z budżetów gmin na ochronę środowiska i gospodarkę wodną

Jednostka terytorialna	Wydatki na:					
	infrastruktura wodociągowa i sanitacyjna wsi, wydatki inwestycyjne ogółem	gospodarka komunalna i ochrona środowiska, wydatki inwestycyjne	utrzymanie zieleni	ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	gospodarka ściekowa i ochrona wód	gospodarka odpadami
	zł	zł	zł	zł	zł	zł
2008						
Gmina Miejska Bartoszyce	0,00	761 497,51	527 095,89	0,00	24 289,08	196 691,50
Gmina Bartoszyce	4 596 282,38	47 141,42	1 256,00	0,00	11 956,00	35 000,00
Gmina i Miasto Bisztynek	2 497,74	443 524,41	15 807,51	0,00	392 580,97	30 943,44
Miasto Górowo Iławeckie	0,00	559 150,08	74 919,27	0,00	79 380,00	0,00
Gmina Górowo Iławeckie	45 713,80	289 094,04	0,00	0,00	375 445,09	0,00
Miasto i Gmina Sępól	192 814,48	698 160,74	3 502,08	0,00	698 160,74	16 104,00
Powiat bartoszycki	4 837 308,40	2 798 568,20	622 580,75	0,00	1 581 811,88	278 738,94
2009						
Gmina Miejska Bartoszyce	0,00	661 677,58	599 306,73	0,00	283 052,83	20 227,53
Gmina Bartoszyce	1 595 539,02	99 492,37	1 621,00	0,00	50 807,56	1 000,00
Gmina i Miasto Bisztynek	3 050,00	5 606 986,44	28 706,08	0,00	5 606 986,44	0,00
Miasto Górowo Iławeckie	0,00	131 323,12	75 728,29	0,00	71 379,10	1 000,00
Gmina Górowo Iławeckie	225 583,62	13 688,40	0,00	0,00	95 563,71	1 000,00
Miasto i Gmina Sępól	1 024 853,96	348 864,20	5 039,44	0,00	342 886,20	1 000,00
Powiat bartoszycki	2 849 026,60	6 862 032,11	710 401,54	0,00	6 450 675,84	24 227,53
2010						
Gmina Miejska Bartoszyce	0,00	935 588,63	626 986,54	0,00	703 026,75	16 540,00
Gmina Bartoszyce	1 077 578,57	330 194,84	32 330,66	0,00	209 999,43	43 610,00
Gmina i Miasto Bisztynek	1 810 029,66	3 476 427,35	33 611,79	0,00	3 436 724,89	39 702,46
Miasto Górowo Iławeckie	0,00	6 808 032,07	67 288,67	0,00	2 417 722,73	23 000,00
Gmina Górowo Iławeckie	4 578 202,42	499 323,23	0,00	0,00	454 470,72	148 184,64
Miasto i Gmina Sępól	1 373 078,57	39 711,00	2 076,37	0,00	64 111,00	33 073,96
Powiat bartoszycki	8 838 889,22	12 089 277,12	762 294,03	0,00	7 286 055,52	304 111,06

źródło: GUS, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

4. NARZĘDZIA I INSTRUMENTY REALIZACJI

4.1. Instrumenty prawne

Zgodnie z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej jedną z podstawowych funkcji państwa polskiego jest zapewnienie ochrony środowiska. U podstaw realizacji tej i innych funkcji leży zasada zrównoważonego rozwoju – takiego rozwoju społeczno-gospodarczego, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń (art. 5).

Na potrzeby ochrony środowiska Konstytucja pozwala na wprowadzanie pewnych – określonych ustawami – ograniczeń w korzystaniu z konstytucyjnych wolności i praw (art. 31) oraz zobowiązuje władze publiczne (art. 74) do:

- prowadzenia polityki zapewniającej bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom,
- ochrony środowiska,
- wspierania działania obywateli na rzecz ochrony i poprawy stanu środowiska.

Daje również prawo każdemu – każdej osobie fizycznej i prawnej, niezależnie od narodowości czy kraju pochodzenia do informacji o stanie i ochronie środowiska.

Równocześnie Konstytucja zobowiązuje każdego (art. 86) do:

- dbałości o stan środowiska,
- ponoszenia odpowiedzialności za spowodowane przez siebie pogorszenie stanu środowiska.

Instrumenty prawne realizacji programu to kompetencje i zadania władz powiatu i władz poszczególnych gmin określone szczegółowymi przepisami prawa.

Najważniejsze akty prawne, które regulują realizację programu ochrony środowiska to:

1. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz.U. z 2008r. Nr 25, poz.150 z późn.zm.)
2. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (tekst pierwotny Dz.U. z 2001 nr 62 poz. 628, z późn.zm.)
3. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (tekst pierwotny Dz.U. z 2001 nr 115 poz. 1229, z późn.zm.)
4. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst pierwotny Dz.U. z 2004r. Nr 92, poz.880, z późn.zm.)
5. Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach. (tekst pierwotny Dz.U. z 1991 nr 101 poz. 444, z późn.zm.)
6. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach

- oddziaływania na środowisko (tekst pierwotny Dz.U. z 2008 nr 199 poz. 1227, z późn.zm.)
7. Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (tekst pierwotny Dz.U. z 1996 nr 132 poz. 622, z późn.zm.) wraz z ustawą z dnia 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw.
 8. Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (tekst pierwotny Dz.U. z 2007 Nr 75, poz. 493, z późn.zm.)
 9. Ustawa z dnia 17 lipca 2009 r. o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji (tekst pierwotny Dz.U. 2009 nr 130 poz. 1070, z późn.zm.)
 10. Ustawa z dnia 22 grudnia 2004 r. o handlu uprawnieniami do emisji do powietrza gazów cieplarnianych i innych substancji (tekst pierwotny Dz.U. z 2004r. Nr 281, poz.2784, z późn.zm.)
 11. Ustawa z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin (tekst pierwotny Dz.U. z 2004r. Nr 11, poz.94, z późn.zm.)
 12. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (tekst pierwotny Dz.U. z 1997 nr 111 poz. 724, z późn.zm.)
 13. Ustawa z dnia 25 czerwca 2009 r. o rolnictwie ekologicznym (tekst pierwotny Dz.U. z 2009 nr 116 poz. 975, z późn.zm.)
 14. Ustawa z dnia 22 czerwca 2001 r. o organizmach genetycznie zmodyfikowanych (tekst pierwotny Dz.U. z 2001 nr 76 poz. 811, z późn.zm.)
 15. Ustawa z dnia 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju (tekst pierwotny Dz.U. z 2001r. Nr 97, poz.1051, z późn.zm.)
 16. Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. - Prawo geologiczne i górnicze (tekst pierwotny Dz.U. z 1994 nr 27 poz. 96, z późn.zm.)
 17. Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej (tekst pierwotny Dz.U. z 2001 nr 63 poz. 639, z późn.zm.)
 18. Ustawa z dnia 29 czerwca 2007 r. o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów (tekst pierwotny Dz.U. z 2007r. Nr 124, poz.859, z późn.zm.)
 19. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (tekst pierwotny Dz.U. z 2005r. Nr 180, poz.1495, z późn.zm.)
 20. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. o bateriach i akumulatorach (tekst pierwotny Dz.U. z 2009r. Nr 79, poz.666, z późn.zm.)
 21. Ustawa z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji (tekst pierwotny Dz.U. z 2005r. Nr 25, poz.202, z późn.zm.)
 22. Ustawa z dnia 10 lipca 2008 r. o odpadach wydobywczych (tekst pierwotny Dz.U. z 2008r. Nr 138, poz.865, z późn.zm.)
 23. Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (tekst pierwotny Dz.U. z 1997 nr 101 poz. 628, z późn.zm.)
 24. Ustawa z dnia 11 stycznia 2001 r. o substancjach i preparatach chemicznych (tekst pierwotny Dz.U. z 2001r. Nr 11, poz.84, z późn.zm.)
 25. Ustawa z dnia 15 lipca 2011 r. o krajowym systemie ek zarządzania i audytu (EMAS) (tekst pierwotny Dz.U. z 2011r. Nr 178, poz.1060)

Ustawy te, wraz z aktami wykonawczymi – rozporządzeniami, stanowią instrument prawny, który zostanie wykorzystany przy realizacji programu ochrony środowiska.

4.2. Uwarunkowania zewnętrzne

4.2.1. Dokumenty szczebla krajowego

W celu osiągnięcia spójności niniejszego programu z polityką ekologiczną państwa polskiego, przy wytyczaniu celów oraz planowaniu zadań programu uwzględniono następujący dokument szczebla krajowego:

- „Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016” przyjęta uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 maja 2009 r. w sprawie przyjęcia dokumentu.

„Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”, będąca średniookresowym programem działań na rzecz środowiska, stanowi aktualizację i uszczegółowienie „II Polityki ekologicznej państwa”. Dokument ten wyznacza priorytety polityki ekologicznej Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2009-2012 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2016. Planowane działania w obszarze ochrony środowiska w Polsce wpisują się w priorytety w skali Unii Europejskiej i cele 6. Wspólnotowego programu działań w zakresie środowiska naturalnego. Do najważniejszych wyzwań zalicza:

- działania na rzecz zapewnienia realizacji zasady zrównoważonego rozwoju;
- przystosowanie do zmian klimatu;
- ochronę różnorodności biologicznej.

Obszarami priorytetowymi w dziedzinie działań systemowych, ważnymi z punktu widzenia samorządów lokalnych, są:

1. Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych, w szczególności poddawanie wszystkich dokumentów strategicznych strategicznym ocenom oddziaływania na środowisko,
2. Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska, szczególnie w obszarze zastosowanie systemu „zielonych zamówień” w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego.
3. Rozpowszechnianie systemu zarządzania środowiskowego (SZŚ).
4. Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska.
5. Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym – uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego zasad ochrony środowiska i ochrony przyrody.

Niezmiernie ważna jest **ochrona zasobów naturalnych** dostępnych w Polsce, w szczególności:

1. Ochrona przyrody, w tym różnorodności biologicznej.
2. Ochrona zasobów leśnych.
3. Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi.
4. Ochrona powierzchni ziemi – szczególnie gleb przed erozją oraz rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych przyrodniczo.

5. Racjonalne gospodarowanie bogactwami mineralnymi oraz zasobami wód podziemnych, w tym ochrona głównych zbiorników wód podziemnych przed nadmierną i nieuzasadnioną ich eksploatacją oraz przed zanieczyszczeniem z powierzchni terenu.

Kolejnym obszarem jest **poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego**, w tym:

1. Ochrona powietrza przed zanieczyszczeniem oraz przeciwdziałanie zmianom klimatu.
2. Ochrona wód przed zanieczyszczeniem.
3. Gospodarka odpadami.
4. Ochrona przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym.
5. Ochrona przed promieniowaniem jonizującym.
6. Gospodarka substancjami chemicznymi.

Zgodnie z „Wytycznymi sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym”, opracowanymi przez Ministerstwo Środowiska, niniejszy program wykorzystuje w trojaki sposób cele i zadania ujęte w „Polityce ekologicznej państwa na lata 2009-2012, z uwzględnieniem perspektywy do roku 2016”:

1. jako punkt wyjścia do uszczegółowienia zadań szczebla powiatowego, z uwzględnieniem specyfiki i potrzeb powiatu,
2. jako analogię do sformułowania niektórych celów i wskaźników,
3. jako inspirację do sformułowania celów i zadań w programie powiatowym.

4.2.2. Dokumenty szczebla wojewódzkiego

W celu osiągnięcia spójności niniejszego programu z polityką wojewódzką, przy wytyczaniu celów oraz planowaniu zadań programu ochrony środowiska dla powiatu bartoszyckiego uwzględniono następujące dokumenty szczebla wojewódzkiego:

- „Program ochrony środowiska województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015-2018”,
- „Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020”.

4.2.2.1 „Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015-2018”

Celem strategicznym „Programu Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015-2018” jest: *Ochrona zasobów naturalnych, poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.*

Dokument wyznacza następujące priorytety i kierunki działań:

- I. Doskonalenie działań systemowych
- II. Zapewnienie ochrony i racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych
- III. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

Priorytet I: Doskonalenie działań systemowych

Kierunki działań:

- I.1. Uwzględnianie zasad ochrony środowiska w strategicznych programach rozwoju województwa;
- I.2. Rozwój współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej dla realizacji celów Programu Ochrony Środowiska;
- I.3. Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska:
Rozwój proekologicznej produkcji towarów oraz do świadomych postaw konsumenckich zgodnie z zasadą rozwoju zrównoważonego, poprzez:
 - stosowanie systemu „zielonych zamówień” w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego organizowanych przez wszystkie instytucje korzystające ze środków publicznych,
 - promocję tworzenia „zielonych miejsc pracy” z wykorzystaniem funduszy Unii Europejskiej,
 - promocję transferu najnowszych technologii służących ochronie środowiska,
 - przeprowadzenie kampanii społecznej kształtującej zrównoważone wzorce konsumpcji,
 - wprowadzanie etykiet informujących o produktach ekologicznych i ich promocja wśród społeczeństwa;
- I.4. Rozwój systemu ek zarządzania:
Stymulowanie przystępowania przedsiębiorstw i instytucji do systemów zarządzania środowiskowego, w szczególności: systemu ek zarządzania i audytu (EMAS), osiągnięcia norm i certyfikatów ISO 14001 oraz świadectw CP - Przedsiębiorstw Czystszej Produkcji.
- I.5. Wzrost udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska:
 - doskonalenie systemu udostępniania społeczeństwu informacji o środowisku i jego ochronie przez organy administracji rządowej i samorządowej wszystkich szczebli, a także inne podmioty powołane do wykonywania zadań publicznych dotyczących środowiska i jego ochrony,
 - utworzenie ogólnodostępnej, regionalnej bazy danych o przyrodzie i środowisku województwa warmińsko-mazurskiego,
 - wspieranie rozwoju szkolnej edukacji w zakresie ochrony przyrody i środowiska,
 - zapewnienie udziału pozarządowych organizacji ekologicznych w gremiach podejmujących decyzje dotyczące ochrony środowiska,
 - rozwój współpracy z mediami w zakresie upowszechniania informacji o środowisku i jego ochronie;
- I.6. Rozwój badań i postęp techniczny w dziedzinie ochrony środowiska
 - wspieranie wdrażania eko innowacji w przemyśle oraz w produkcji wyrobów przyjaznych dla środowiska,
 - wspieranie badań dotyczących oceny stanu, zagrożeń i metod ochrony przyrody i środowiska, w tym doposażenia w nowoczesną aparaturę naukową instytutów, uczelni i instytucji realizujących zadania w ramach obowiązujących systemów (programów) monitoringu,

- wspieranie wymiany naukowej, organizacji seminariów i konferencji naukowych;
- I.7. Wzrost odpowiedzialności za szkody w środowisku
 - prowadzenie szkoleń na temat odpowiedzialności sprawcy za szkody w środowisku dla pracowników administracji, sądownictwa oraz podmiotów gospodarczych,
 - wzmocnienie kadrowe i aparaturowe organów inspekcyjnych, pozwalające na pełną realizację zadań kontrolnych;
- I.8. Uwzględnianie aspektów ekologicznych w planowaniu przestrzennym
Przywrócenie właściwej roli planowania przestrzennego w województwie, w szczególności miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, poprzez:
 - uwzględnienie w studiach oraz planach zagospodarowania przestrzennego wymagań ochrony środowiska, gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej, w szczególności wynikających z opracowań ekofizjograficznych, prognoz oddziaływania na środowisko (wraz z poprawą jakości tych dokumentów),
 - wdrażanie koncepcji korytarzy ekologicznych i zasad ochrony krajobrazu kulturowego,
 - uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego wyników monitoringu środowiska, w szczególności w zakresie walorów przyrodniczych, jakości powietrza i wód oraz zagrożenia hałasem;
- I.9. Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa
- I.9.1. Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, poprzez:
 - podejmowanie akcji i działań na rzecz aktywnej ochrony środowiska w regionie oraz upowszechnianie informacji o jego walorach przyrodniczych i kulturowych,
 - prowadzenie zajęć terenowych, „zielonych lekcji”, wykładów, prelekcji, prezentacji multimedialnych, pokazów filmów dla różnych grup odbiorców,
 - organizowanie konkursów, wystaw, akcji, kampanii i festynów ekologicznych,
 - popularyzację wiedzy o środowisku i jego ochronie przez media, publikacje i Internet,
 - szkolenia metodyczne dla nauczycieli i animatorów edukacji ekologicznej,
 - propagowanie sprzyjających ochronie środowiska zachowań konsumenckich,
 - promocję proekologicznych form gospodarowania, eko- i agroturystyki, zdrowej żywności i zdrowego trybu życia;
- I.9.2. Wspieranie działalności edukacyjnej prowadzonej przez samorządy i ich jednostki organizacyjne, ekologiczne organizacje pozarządowe, grupy obywatelskie, Lasy Państwowe, parki krajobrazowe,
- I.9.3. Wspieranie istniejących oraz tworzenie nowych ośrodków edukacji i informacji ekologicznej o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, w tym tzw. „zielonych szkół”,
- I.9.4. Opracowanie i realizacja lokalnych programów edukacyjnych uwzględniających specyfikę środowiska, lokalną tożsamość i tradycję kulturową, dla różnych grup odbiorców,
- I.9.5. Rozwój infrastruktury terenowej służącej poznawaniu przyrody: ścieżek edukacyjnych, tras rowerowych, muzeów przyrodniczych i izb edukacyjnych.

Priorytet II: Zapewnienie ochrony i racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych

Kierunki działań:

- II.1. Ochrona przyrody i krajobrazu
- II.1.1. Prowadzenie inwentaryzacji, waloryzacji i monitoringu różnorodności biologicznej:
 - monitoring i uzupełnianie inwentaryzacji siedlisk i gatunków we wszystkich typach ekosystemów,

- dokonywanie oceny aktualnych i potencjalnych zagrożeń dla zachowania różnorodności biologicznej,
 - monitoring zmian zachodzących w biocenozach, ze szczególnym uwzględnieniem przedmiotów ochrony na obszarach Natura 2000;
- II.1.2. Rozwój form ochrony przyrody
- utrzymanie, po uprzedniej weryfikacji aktualnego stanu, form ochrony przyrody w województwie, w tym istniejących rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, obszarów Natura 2000, pomników przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, ochrony gatunkowej roślin, zwierząt i grzybów,
 - wspieranie powiększania i powoływania nowych form ochrony przyrody w uzgodnieniu z samorządami lokalnymi, w szczególności koncepcji utworzenia parków narodowych: Mazurskiego i Puszczy Rominckiej;
- II.1.3. Opracowywanie i realizacja planów ochrony
- sukcesywne opracowywanie i realizacja planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000,
 - aktualizacja i realizacja planów ochrony rezerwatów, parków krajobrazowych i programów ochrony przyrody w nadleśnictwach,
 - wzmocnienie kadrowe i finansowe służby leśnej, służb ochrony przyrody, straży rybackiej i straży łowieckiej;
- II.1.4. Zapewnienie integralności przyrodniczej województwa
- wyznaczenie, utrzymanie i właściwe zagospodarowanie lądowych korytarzy ekologicznych, łączących obszary o charakterze węzłowym,
 - budowa przejść dla zwierząt na trasach komunikacyjnych,
 - zapewnienie ciągłości morfologicznej rzek, ze szczególnym uwzględnieniem tras migracji ryb,
 - zapewnienie ochrony i renaturalizacja zbiorowisk roślinnych towarzyszących ciekom wodnym, otaczających zbiorniki wodne i obszary podmokłe;
- II.1.5. Ochrona i restytucja elementów rodzimej przyrody
- opracowanie i wdrożenie programu eliminacji ekspansywnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla rodzimej przyrody,
 - wspieranie działań mających na celu restytucję zanikłych i zagrożonych gatunków roślin i zwierząt,
 - opracowanie i wdrożenie programu ograniczania liczebności zwierząt zagrażających funkcjonowaniu biocenzoz oraz racjonalnemu użytkowaniu zasobów przyrodniczych,
 - monitorowanie działań związanych z użytkowaniem organizmów modyfikowanych genetycznie oraz wspieranie badań naukowych w zakresie wpływu GMO na różnorodność biologiczną;
- II.1.6. Ochrona różnorodności przyrodniczej w krajobrazie rolniczym
- promocja i realizacja programów rolnośrodowiskowych, wdrażanie na obszarach cennych przyrodniczo proekologicznych form gospodarowania,
 - wspieranie gospodarowania na ekstensywnie użytkowanych łąkach i pastwiskach,
 - powstrzymywanie sukcesji i ograniczanie zalesień na obszarach nieleśnych o wysokiej wartości przyrodniczej,
 - zachowanie i odtwarzanie śródpolnych remiz, zadrzewień, zakrzaczeń i małych zbiorników wodnych,
 - utrzymanie i tworzenie różnych form zadrzewień nierozzerwalnie związanych z przestrzenią krajobrazu kulturowego;
- II.1.7. Ochrona różnorodności przyrodniczej w krajobrazie miejskim

- zachowanie, powiększanie i pielęgnacja terenów zielonych w miastach, jako obszarów rekreacji i ostoj przyrodniczych,
- wprowadzanie do zieleni miejskiej nasadzeń rodzimych gatunków drzew i krzewów przy stopniowej eliminacji gatunków obcych;
- II.1.8. Ograniczanie negatywnego wpływu rozwoju energetyki wiatrowej na przyrodę, mieszkańców, krajobraz przyrodniczy i kulturowy oraz obiekty zabytkowe poprzez wieloaspektową analizę potencjalnych oddziaływań i określanie warunków lokalizacji nowych inwestycji;
- II.2. Rozwijanie trwale zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej
- II.2.1. Okresowe rewizje planów zarządzania lasów, w celu zapewnienia racjonalnego użytkowania zasobów leśnych, kształtowania właściwej struktury gatunkowej i wiekowej drzewostanów, z zachowaniem bogactwa biologicznego siedlisk przyrodniczych, flory, fauny i grzybów;
- II.2.2. Uzupełnianie i aktualizacja planów zarządzania lasów niebędących w zarządzie Lasów Państwowych;
- II.2.3. Realizacja zadań wynikających z planów zarządzania lasu, programów ochrony przyrody nadleśnictw oraz programu gospodarczo-ochronnego Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Mazurskie”;
- II.2.4. Aktualizacja programu zwiększania lesistości i kontynuacja zalesień, z uwzględnieniem potrzeb ochrony wartościowych siedlisk nieleśnych, kształtowania korytarzy ekologicznych i rekultywacji terenów zdegradowanych;
- II.2.5. Rozbudowa i modernizacja bazy szkółkarskiej oraz infrastruktury służącej ochronie lasów;
- II.3. Racjonalne gospodarowanie zasobami wody
- II.3.1. Ochrona przed deficytem wody
 - realizacja projektów mających na celu zapewnienie odpowiedniej ilości zasobów wodnych na potrzeby ludności i gospodarki,
 - utrzymanie i modernizacja systemów melioracyjnych, w tym urządzeń piętrzących wodę, umożliwiających sterowanie odpływem i zmniejszenie nierównomierności przepływu cieków
 - poprawa zdolności retencyjnych poprzez ochronę retencji naturalnej, budowę zbiorników retencyjnych raz instalowanie urządzeń regulujących odpływ wód,
 - utrzymanie i odnawianie urządzeń melioracji szczegółowych,
 - dążenie do maksymalizacji oszczędności zasobów wodnych przeznaczonych na cele przemysłowe i konsumpcyjne, propagowanie zachowań sprzyjających oszczędzaniu wody;
- II.3.2. Ochrona przed powodzią
 - przygotowanie oceny ryzyka powodziowego, która wskazywała będzie obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi, dla których należało będzie do 2013 r. opracować mapy zagrożenia i mapy ryzyka powodziowego,
 - wyznaczenie obszarów zalewowych tam, gdzie nie zostały jeszcze wyznaczone,
 - aktualizacja planów ochrony przeciwpowodziowej,
 - utrzymanie, modernizacja, remonty i rozbudowa infrastruktury przeciwpowodziowej: kanałów, przepustów wałowych, stacji pomp i budowli piętrzących,
 - budowa i modernizacja dróg dojazdowych do obiektów osłony przeciwpowodziowej;
- II.3.3. Ochrona zasobów wód podziemnych
 - opracowanie regionalnych dokumentacji hydrogeologicznych dla głównych zbiorników wód podziemnych bez izolacji, które takich dokumentacji nie posiadają,
 - identyfikacja i weryfikacja głównych obszarów zasilania wód podziemnych i odpowiednie ich zagospodarowanie,

- ustanowienie obszarów ochrony słabo izolowanych zbiorników wód podziemnych i stref ochrony ujęć wód oraz ich właściwe użytkowanie,
 - likwidacja nieczynnych ujęć wody,
 - prowadzenie monitoringu wód podziemnych;
- II.4. Ochrona powierzchni ziemi
- rozwój systemu monitoringu gleb,
 - upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej oraz doskonalenie doradztwa rolniczego,
 - przeciwdziałanie erozji gleb poprzez wprowadzanie trwałej pokrywy roślinnej oraz stosowanie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych,
 - zapobieganie ruchom masowym ziemi i ich skutkom,
 - budowa urządzeń ograniczających erozję wodną,
 - przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych przez czynniki antropogenne, w szczególności zapobieganie dewastacji gleb hydrogenicznych,
 - zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych, dla przywrócenia im funkcji przyrodniczej, rekreacyjnej lub rolniczej,
 - waloryzacja terenów pod względem ich przydatności do produkcji zdrowej żywności,
 - promocja rolnictwa ekologicznego i rolnictwa integrowanego,
 - stosowanie urządzeń zabezpieczających glebę przed zanieczyszczeniem;
- II.5. Właściwe gospodarowanie zasobami geologicznymi
- racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych, z wykorzystaniem BAT,
 - uzupełnienie rozpoznania zasobów kopalin w województwie,
 - opracowanie dokumentacji hydrogeologicznych dla ważnych ujęć komunalnych oraz dla ujęć na obszarach podatnych na zanieczyszczenia z powierzchni terenu,
 - budowa i modernizacja sieci wodociągowych oraz stacji uzdatniania wody,
 - ograniczenie zużycia wody z ujęć podziemnych do celów przemysłowych,
 - eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalin;
- II.6. Ochrona klimatu
- wycofywanie z obrotu i stosowania substancji niszczących warstwę ozonową,
 - promocja wykorzystania odnawialnych źródeł energii w celu zapewnienia wzrostu udziału OZE w bilansie energii pierwotnej,
 - aktualizacja i realizacja wojewódzkiego programu ekoenergetycznego,
 - zwiększanie efektywności energetycznej gospodarki i ograniczanie zapotrzebowania na energię,
 - prowadzenie gospodarki leśnej w sposób zapewniający przyrost zasobności drzewostanów (kumulację dwutlenku węgla);
- II.7. Doskonalenie gospodarowania zasobami energetycznymi
- nadzór nad sporządzaniem przez poszczególne gminy projektów założeń do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe oraz opiniowanie tych planów przez samorząd województwa.

Priorytet III: Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

Kierunki działań:

III.1. Ograniczanie środowiskowych zagrożeń zdrowia i życia

III.1.1. Koordynacja działań z zakresu monitoringu zagrożeń dla zdrowia mieszkańców poprzez:

- zbieranie i udostępnianie informacji na temat zagrożeń dla zdrowia społeczeństwa (zarówno nagłych, jak i długotrwałych),
 - wykonywanie analiz ryzyka zdrowotnego dla procedur związanych z dopuszczaniem inwestycji do realizacji,
 - poprawę technicznego wyposażenia służb kontrolnych w nowoczesny sprzęt oraz sieci alarmowe,
 - wspieranie akcji edukacyjno-szkoleniowych dla służb zakładów przemysłowych i pracowników administracji publicznej w zakresie zapobiegania awariom oraz skażeniom środowiska;
- III.1.2. Prowadzenie rejestru zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnych awarii oraz potencjalnych sprawców awarii;
- III.1.3. Sporządzanie wojewódzkich i powiatowych planów zarządzania ryzykiem wystąpienia awarii;
- III.1.4. Doposażenie wyspecjalizowanych jednostek w sprzęt do wykrywania i lokalizacji awarii, likwidacji oraz analizy skutków tych awarii;
- III.1.5. Prowadzenie rejestru awarii EKOAWARIE, jako bazy danych do analizy doświadczeń z przebiegu zaistniałych awarii i akcji ratowniczych;
- III.1.6. Analizowanie sytuacji dotyczącej stanu zaopatrzenia ludności w wodę do picia o dobrej jakości oraz, w miarę potrzeb, inicjowanie działań naprawczych.
- III.2. Poprawa jakości powietrza
- III.2.1. Redukcja emisji SO_2 , NO_x i pyłu drobnego z procesów wytwarzania energii poprzez:
- likwidację lokalnych kotłowni o dużej emisji i rozbudowę sieci ciepłowniczej,
 - zamianę kotłowni węglowych na obiekty niskoemisyjne,
 - instalowanie wysokosprawnych urządzeń ciepłowniczych i budowę nowoczesnych sieci ciepłowniczych,
 - instalowanie i modernizacja urządzeń ochrony powietrza,
 - prowadzenie kontroli prawidłowości eksploatacji urządzeń energetycznych,
 - rozbudowę sieci gazowej (przesyłowej i rozdzielczej) województwa,
 - zmniejszanie zapotrzebowania na energię: stosowanie energooszczędnych technologii w gospodarce, dokonywanie termomodernizacji budynków, wprowadzanie nowoczesnych systemów grzewczych w domach jednorodzinnych, zmniejszanie strat energii w systemach przesyłowych (elektroenergetycznych i ciepłych);
- III.2.2. Ograniczenie emisji ze środków transportu poprzez:
- modernizację taboru samochodowego i promocję korzystania z publicznych środków transportu,
 - poprawę jakości dróg i organizacji ruchu kołowego;
- III.2.3. Opracowanie gminnych planów zaopatrzenia w ciepło, z uwzględnieniem wykorzystania odnawialnych źródeł energii;
- III.2.4. Opracowanie i wdrożenie programów ochrony powietrza dla stref, dla których nastąpiło przekroczenie standardów jakości powietrza;
- III.2.5. Prowadzenie monitoringu powietrza atmosferycznego;
- III.3. Poprawa jakości wód
- budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków oraz rozbudowa sieci kanalizacyjnych,
 - osiągnięcie wymaganych prawem norm jakości ścieków oczyszczonych,
 - budowa systemów kanalizacji sanitarnej na terenach wiejskich, w miejscowościach zwodociągowanych, położonych na obszarach zlewni pojeziernych, w zlewisku Zalewu Wiślanego oraz skupiskach zabudowy rekreacyjnej zlokalizowanej nad jeziorami,

- wyposażenie istniejących sieci kanalizacji deszczowej w urządzenia podczyszczające oraz budowa systemów kanalizacji deszczowej na terenach zurbanizowanych,
 - opracowanie i wdrożenie programu rekultywacji zanieczyszczonych zbiorników wodnych,
 - uruchomienie działań zapisanych w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy oraz w programie wodnośrodowiskowym kraju,
 - ograniczanie zanieczyszczenia powodowanego przez substancje niebezpieczne i priorytetowe pochodzące ze źródeł przemysłowych,
 - wyposażenie zakładów sektora rolno-spożywczego w wysokosprawne oczyszczalnie ścieków,
 - wyposażenie jak największej liczby gospodarstw rolnych w zbiorniki na gnojowicę i płyty obornikowe, stosowanie zasad dobrej praktyki rolniczej,
 - utrzymywanie trwałej pokrywy roślinnej i ograniczanie zabudowy strefy brzegowej wód
 - rozwój systemu monitoringu wód powierzchniowych;
- III.4. Doskonalenie gospodarki odpadami
Realizacja wojewódzkiego planu gospodarki odpadami, w tym m.in.:
- zapobieganie powstawaniu odpadów poprzez rozwój czystych technologii, zmniejszenie materiałochłonności produkcji, zmniejszanie masy opakowań, wydłużenie okresów życia produktów itp.,
 - zmniejszenie strumienia odpadów kierowanych na składowiska poprzez doskonalenie systemu preselekcji (objęcie wszystkich wytwórców odpadów komunalnych na terenie województwa systemem selektywnego odbioru odpadów), sortowania i odzysku odpadów komunalnych,
 - zwiększenie odzysku energii z odpadów komunalnych w sposób bezpieczny dla środowiska,
 - wyeliminowanie praktyk niewłaściwej eksploatacji i rekultywacji składowisk odpadów, zamknięcie wszystkich składowisk, które nie spełniają standardów UE i ich rekultywacja,
 - eliminacja kierowania na składowiska zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zużytych baterii i akumulatorów,
 - utrzymanie i rozwój sprawnego systemu zbierania wraków samochodów i demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji,
 - zintensyfikowanie edukacji ekologicznej promującej zapobieganie powstawania odpadów, właściwe postępowanie z odpadami, prowadzenie skutecznej kampanii informacyjno-edukacyjnej w tym zakresie oraz wzmocnienie kontroli podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów.
- III.5. Ograniczanie oddziaływania hałasu i pól elektromagnetycznych
- III.5.1. Dopuszczenie wyspecjalizowanych jednostek w aparaturę do badań akustycznych i promieniowania elektromagnetycznego,
- III.5.2. Prowadzenie monitoringu hałasu i pól elektromagnetycznych oraz dokonywanie oceny narażenia społeczeństwa na czynniki ponadnormatywne, w tym:
- aktualizowanie/opracowywanie map akustycznych Olsztyna i Elbląga,
 - ocena stanu akustycznego dróg i linii kolejowych, których eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne,
 - prowadzenie rejestru wojewódzkiego, zawierającego informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów hałasu i pól elektromagnetycznych, z uwzględnieniem terenów mieszkaniowych i innych miejsc dostępnych dla ludności;

- III.5.3. Uwzględnianie w planowaniu przestrzennym ochrony przed hałasem, stosownie do wymogów ustawy Prawo ochrony środowiska, między innymi poprzez właściwe kształtowanie przestrzeni urbanistycznej;
- III.5.4. Opracowanie programów ochrony przed hałasem na terenach, gdzie przekracza on wartość dopuszczalną i realizacja przedsięwzięć technicznych i organizacyjnych dla zmniejszenia poziomu hałasu;
- III.5.5. Ograniczanie hałasu, zwłaszcza w osiedlach mieszkaniowych przez np. tworzenie stref wolnych od transportu, ograniczenie szybkości ruchu, tworzenie pasów zadrzewień, budowę ekranów akustycznych;
- III.5.6. Wprowadzenie koniecznych zmian w inżynierii ruchu drogowego (budowa obwodnic, poprawa stanu nawierzchni ulic i dróg, zapewnienie płynności ruchu);
- III.5.7. Stosowanie zabezpieczeń przed nadmiernym hałasem od urządzeń, maszyn, linii technologicznych, wymiana na urządzenia o mniejszej emisji hałasu;
- III.5.8. Propagowanie transportu intermodalnego (szynowo-drogowego);
- III.5.9. Wprowadzanie ograniczeń emisji hałasu na obszarach i akwenach cennych przyrodniczo;
- III.5.10. Budowa tras rowerowych na terenach zurbanizowanych;
- III.6. Ograniczanie zagrożeń ze strony substancji chemicznych w środowisku:
 - sprawowanie nadzoru nad obrotem i stosowaniem substancji chemicznych dopuszczonych na rynek, zgodnego z zasadami Rozporządzenia REACH i innym aktami normatywnymi,
 - nakładanie i egzekwowanie przez właściwe organy sankcji wobec posiadaczy PCB, którzy nie zapewnili usunięcia i unieszkodliwienia PCB i urządzeń, które je zawierają w obowiązującym terminie, tj. do dnia 31 grudnia 2010 r.,
 - kontynuacja programu usuwania azbestu,
 - prowadzenie szkoleń dotyczących odpowiedzialnego stosowania chemikaliów, ich obrotu, postępowania z odpadami,
 - propagowanie produktów z substancji ulegających biodegradacji (np. torby na zakupy i naczynia jednorazowego użytku).

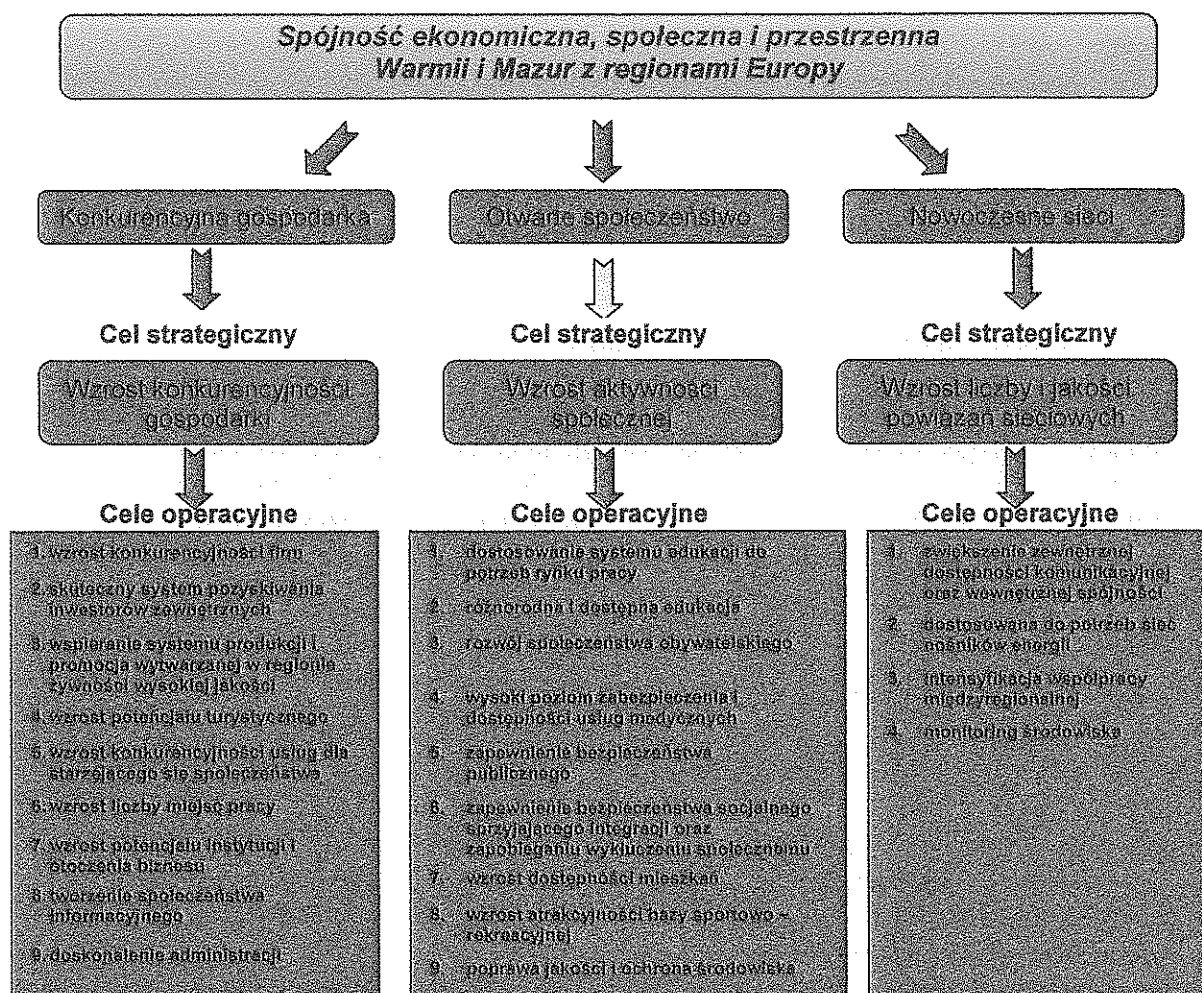
4.2.2.2 Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020

„Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020” została przyjęta uchwałą nr. XXXIV/474/05 z dnia 31 sierpnia 2005 r. Celem głównym „Strategii ...” jest:

Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy.

Spójność ekonomiczna oznacza wzrost gospodarczy, spójność przestrzenna to włączenie się województwa do głównej sieci infrastruktury transportowej w Polsce oraz w transeuropejską sieć korytarzy transportowych, natomiast spójność społeczna oznacza: tworzenie miejsc pracy i poprawę warunków życia ludności.

W dokumencie wyróżniono trzy priorytety strategiczne: konkurencyjną gospodarkę, otwarte społeczeństwo i nowoczesne sieci. Logikę „Strategii...” przedstawia Rys. 21.

źródło: RPO Warmia i Mazury

Rys. 21. Cele i priorytety „Strategii rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020”.

4.3. Uwarunkowania wewnętrzne

4.3.1. Strategia rozwoju powiatu

„Strategia zrównoważonego rozwoju powiatu bartoszyckiego” została opracowana w 2000 r. Celem nadrzędnym strategii jest: „Rozwinięty powiat bartoszycki – ze swymi tradycjami, bogactwem przyrody oraz zgodnym i zasobnym społeczeństwem lokalnym”. Spośród czterech celów głównych strategii, pierwszy jest powiązany z kategorią ładu ekologicznego: „Czysty ekologicznie powiat z zachowanymi walorami środowiska”. Cele szczegółowe w obrębie w/w celu głównego to:

1. Podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa.
2. Likwidacja zagrożeń środowiska.
3. Powiększenie obszarów zieleni.

Wizja rozwoju powiatu w kategorii ładu ekologicznego (do 2015 r.) zawiera następujące elementy:

- zachowanie i rozwój lokalnych walorów środowiska,
- uregulowanie stosunków wodnych,
- zwiększenie lesistości poprzez zalesianie gleb nieprzydatnych i niewykorzystanych rolniczo,
- zapewnienie oczyszczania ścieków w każdej miejscowości,
- uporządkowanie gospodarki ściekowej,
- likwidacja dzikich wysypisk,
- wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.

Cele „Programu ochrony środowiska dla powiatu bartoszyckiego”, przedstawione w dalszych rozdziałach, w oczywisty sposób stanowią nawiązanie do celów wyznaczonych w „Strategii zrównoważonego rozwoju powiatu bartoszyckiego”. Ze względu na istotę programu ochrony środowiska, w niektórych przypadkach cele są bardziej szczegółowe, a w niektórych – zawężone. Jednak wizja rozwoju powiatu w zakresie ładu ekologicznego nadal pozostaje jednym z wyznaczników celów i zadań niniejszego programu.

4.4. Instrumenty finansowe

Finansowanie zadań ochrony środowiska może być realizowane przy użyciu następujących źródeł:

- środki własne gmin i powiatów (w tym komercyjne kredyty z banków),
- środki własne przedsiębiorstw (w tym komercyjne kredyty z banków),
- środki Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (pożyczki i dotacje),
- preferencyjne kredyty instytucji finansujących zadania ochrony środowiska,
- kredyty pomostowe i na sfinansowanie tzw. wkładu własnego w przypadku projektów realizowanych w ramach środków unijnych,
- środki funduszy i programów Unii Europejskiej (Fundusze Strukturalne – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Fundusz Spójności, Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej, program Interreg III).

Najważniejsze, z punktu widzenia powiatowego programu ochrony środowiska, są fundusze europejskie. Najważniejsze fundusze europejskie z punktu widzenia zadań ochrony środowiska to:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR),
- Fundusz Spójności (FS),
- Europejski Fundusz Rolny Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).

Środki funduszy europejskich są rozdysponowywane w ramach następujących programów operacyjnych.:

- Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury,
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko,
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Okres programowania dla w/w programów kończy się w 2013 r. Dla większości programów nie jest już przewidywane ogłaszanie nowych konkursów, zatem pozyskanie środków z europejskich funduszy będzie możliwe tylko po wystąpieniu ewentualnej nadwyżki środków z realizowanych projektów.

Korzystanie ze środków europejskich w następnych latach będzie możliwe po ogłoszeniu zasad finansowania na następny okres programowania (2014-2020).

4.5. Współpraca przygraniczna

Powiat bartoszycki graniczy od północy z Federacją Rosyjską (Obwodem Kaliningradzkim, Rejonem Prawdinskim i Bagrationowskim). Nawiązanie współpracy przygranicznej w zakresie projektów ochrony środowiska może mieć miejsce w oparciu o następujące podstawy:

- Stowarzyszenie Samorządów Przygranicznych „Łyna-Ława”,
- umowa o partnerstwie pomiędzy miastem Bartoszyce a miastem Bagrationowsk,
- umowa o partnerstwie pomiędzy miastem Bartoszyce a rejonem Pionierskij.
- porozumienie o współpracy pomiędzy Miastem Prawdińsk Obwodu Kaliningradzkiego Federacji Rosyjskiej a Miastem i Gminą Sępopol Województwa Warmińsko-Mazurskiego Rzeczypospolitej Polskiej, zawarte w 2001 r.

Umowy o współpracy obejmują w zasadzie wszelkie formy współpracy, również w zakresie przedsięwzięć ochrony środowiska.

Przedsięwzięcia związane z ochroną środowiska mogą być także realizowane w ramach euroregionów. Euroregiony to obszary transgraniczne, w ramach których prowadzona jest współpraca między jednostkami reprezentującymi regiony dwóch lub więcej państw (jednostki samorządu terytorialnego). Każdy z nich jest powoływany na podstawie prawa wewnętrznego danego państwa. Celem euroregionów jest rozwój współpracy gospodarczej, rozbudowa infrastruktury, ochrona środowiska, turystyka i działalność kulturalno-edukacyjna. Cały obszar powiatu bartoszyckiego wchodzi w skład Euroregionu „Bałtyk”. Działa on na obszarze: Danii, Szwecji, Łotwy, Litwy, Rosji i Polski. Wszystkie gminy z terenu powiatu bartoszyckiego są członkami Stowarzyszenia Gmin RP Euroregionu „Bałtyk”.

W ramach Euroregionu „Bałtyk” od 1998 r. są realizowane projekty, w których wspólnie uczestniczą członkowie z poszczególnych krajów należących do euroregionu. Środki finansowe, którymi dotychczas zarządzało Stowarzyszenie Gmin RP Euroregionu „Bałtyk” pochodziły z Funduszu Małych Projektów PHARE.

W 2005 r. opracowano długoterminową strategię rozwoju Euroregionu. Czwartym priorytetem przyjętej strategii jest wymiar społeczny oraz ochrona środowiska.

4.6. Dostęp do informacji i udział społeczeństwa

Prawo ochrony środowiska gwarantuje dostęp społeczeństwa do informacji o stanie środowiska. Szczegółowo sprawę dostępu do informacji reguluje ustawa z dnia 3

października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst pierwotny Dz.U. z 2008 nr 199 poz. 1227, z późn.zm.).

Niniejszy program uwzględnia realizację zadań związanych z dostępem społeczeństwa do informacji o środowisku przede wszystkim poprzez zapewnienie udziału społeczeństwa w procedurze oceny oddziaływania na środowisko.

4.7. Rola powiatu jako koordynatora działań w zakresie ochrony środowiska

W ramach realizacji niniejszego programu, powiat będzie pełnił rolę ciała doradczego i/lub koordynatora przy realizacji zaplanowanych działań. Większość z tych działań będzie realizowana przez samorządy gmin (miast), najczęściej za pośrednictwem Urzędów Miast i Gmin. W celu umożliwienia powiatowi pełnienia funkcji doradczej/koordynacyjnej, niezbędne jest stworzenie odpowiedniej struktury organizacyjnej na potrzeby realizacji programu ochrony środowiska.

Struktura organizacyjna realizacji programu została stworzona w oparciu o istniejący Wydział Rolnictwa i Ochrony Środowiska Starostwa Powiatowego w Bartoszycach. Spośród pracowników Wydziału została wyznaczona osoba, która pełni funkcję koordynatora d/s realizacji programu ochrony środowiska (w ramach dotychczasowych obowiązków). Analogiczni koordynatorzy zostali wyznaczeni w Urzędach Miast i Gmin. Koordynator powiatowy i gminni tworzą zespół d/s realizacji programów ochrony środowiska.

Zespół odbywa regularne spotkania (nie rzadziej, niż raz na rok), na których omawia realizację poszczególnych zadań programu oraz sygnalizuje ewentualne problemy. Spotkania takie służą wymianie doświadczeń. W zależności od potrzeb, w zebraniach zespołu uczestniczą przedstawiciele instytucji odpowiedzialnych za realizację pozostałych zadań programu (Lasów Państwowych, ODR-ów, szkół, przedsiębiorców, rolników, organizacji pozarządowych, itd.).

Koordynator powiatowy czuwa nad prawidłową realizacją zadań realizowanych przez powiat lub jego jednostki organizacyjne oraz monitoruje postęp prac. Koordynator powiatowy jest odpowiedzialny za:

- zwoływanie i prowadzenie spotkań zespołu d/s realizacji programów,
- informowanie koordynatorów gminnych o wszelkich inicjatywach związanych z realizacją programu,
- kontakty z osobami trzecimi, których współpraca będzie niezbędna przy realizacji programu (np. nauczyciele, firmy zewnętrzne realizujące prace zlecone przez powiat w ramach realizacji programu, itp.),
- kontakty z instytucjami szczebla regionalnego i krajowego podczas realizacji zadań koordynowanych przez te instytucje.

Kompetencje koordynatora w zakresie kontroli realizacji programu rozwinęto w rozdziale 7.1.

5. CELE PROGRAMU

5.1. Cel nadrzędny - dalekosiężny

Nadrzędny cel programu ochrony środowiska dla powiatu bartoszyckiego wyznaczono w oparciu o diagnozę stanu środowiska na terenie powiatu, z uwzględnieniem wszystkich planów i strategii wyższego szczebla oraz szczebla powiatowego.

Nadrzędnym celem programu ochrony środowiska dla powiatu bartoszyckiego jest:

**SKUTECZNA OCHRONA ZASOBÓW I DOBRA JAKOŚĆ
ŚRODOWISKA W POWIECIE BARTOSZYCKIM**

5.2. Cele główne, szczegółowe i kierunki działań

W programie ochrony środowiska wyodrębniono trzy priorytety:

- I Działania systemowe.
- II Ochrona zasobów naturalnych
- III Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.

Poniżej zaprezentowano cele główne i szczegółowe oraz kierunki działań dla poszczególnych priorytetów:

Priorytet	Cel główny	Cele szczegółowe i kierunki działań
Działania systemowe	I. Uwzględnianie zagadnień ochrony środowiska we wszystkich aspektach funkcjonowania społeczeństwa, administracji i gospodarki	Dokumenty strategiczne zgodne z zasadami ochrony środowiska I.1. Uwzględnianie zasad ochrony środowiska w dokumentach strategicznych.
		Efektywna współpraca między powiatami i gminami dla realizacji celów Programu Ochrony Środowiska. I.2. Rozwój współpracy między powiatami i gminami dla realizacji celów Programu Ochrony Środowiska.
		Świadomi ekologicznie konsumenci, rynek przyjazny środowisku. I.3. Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska, rozwój proekologicznej produkcji towarów oraz świadomych postaw konsumenckich zgodnie z zasadą rozwoju zrównoważonego.
		Dobrze rozwinięty system zarządzania środowiskowego I.4. Rozwój systemu ekozarządzania - stymulowanie przystępowania przedsiębiorstw i instytucji do systemów zarządzania środowiskowego.
		Aktywny udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska I.5. Wzrost udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska
		Maksymalne ograniczenie szkód w środowisku I.6. Wzrost odpowiedzialności za szkody w środowisku
		Planowanie przestrzenne zgodne z zasadami ochrony środowiska I.7. Uwzględnianie aspektów ekologicznych w planach zagospodarowania przestrzennego
		Wysoka świadomość ekologiczna społeczeństwa I.8. Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa I.8.1. Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa. I.8.2. Wspieranie działalności edukacyjnej prowadzonej przez samorządy i ich jednostki organizacyjne oraz ekologiczne organizacje pozarządowe. I.8.3. Opracowanie i realizacja lokalnych programów edukacyjnych uwzględniających specyfikę środowiska, lokalną tożsamość i tradycję kulturową, dla różnych grup odbiorców. I.8.4. Rozwój infrastruktury terenowej służącej poznawaniu przyrody: ścieżek edukacyjnych, tras rowerowych i izb edukacyjnych.
		Skuteczna ochrona przyrody w tym różnorodności biologicznej oraz krajobrazu II.1. Ochrona przyrody i krajobrazu II.1.1. Rozwój form ochrony przyrody II.1.2. Zapewnienie integralności przyrodniczej regionu II.1.3. Ochrona różnorodności przyrodniczej w krajobrazie rolniczym II.1.4. Ochrona różnorodności przyrodniczej w krajobrazie miejskim II.1.5. Ograniczanie negatywnego wpływu rozwoju energetyki wiatrowej na przyrodę, mieszkańców, krajobraz przyrodniczy i kulturowy oraz obiekty zabytkowe.
		Ochrona i zrównoważony rozwój lasów II.2. Rozwijanie trwale zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej II.2.1. Okresowe rewizje planów urządzania lasów, w celu zapewnienia racjonalnego użytkowania zasobów leśnych, kształtowania właściwej struktury gatunkowej i wiekowej drzewostanów, z zachowaniem bogactwa biologicznego siedlisk przyrodniczych, flory, fauny i grzybów. II.2.2. Uzupełnianie i aktualizacja planów urządzania lasów niebędących w zarządzie Lasów Państwowych. II.2.3. Realizacja zadań wynikających z planów urządzania lasu oraz programów ochrony przyrody nadleśnictw
Ochrona zasobów naturalnych	II. Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych	

		Ochrona zasobów wód II.3. Racjonalne gospodarowanie zasobami wody. II.3.1. Ochrona przed deficytem wody II.3.2. Ochrona przed powodzią II.3.3. Ochrona zasobów wód podziemnych Dobra jakość gleb II.4. Ochrona powierzchni ziemi. Ochrona zasobów geologicznych II.5. Właściwe gospodarowanie zasobami geologicznymi Ochrona klimatu II.6. Działania związane z ochroną klimatu Racjonalne gospodarowanie zasobami energetycznymi II.7. Doskonalenie gospodarowania zasobami energetycznymi
Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego	III. Wysoka jakość wszystkich komponentów środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego	Bezpieczne, niezagrażające zdrowiu środowisko III.1. Ograniczanie środowiskowych zagrożeń dla zdrowia i życia. III.1.1. Koordynacja działań z zakresu monitoringu zagrożeń dla zdrowia mieszkańców III.1.2. Sporządzanie powiatowych planów zarządzania ryzykiem wystąpienia awarii. III.1.3. Analizowanie sytuacji dotyczącej stanu zaopatrzenia ludności w wodę do picia o dobrej jakości oraz, w miarę potrzeb, inicjowanie działań naprawczych. Dobra jakość powietrza III.2. Poprawa jakości powietrza III.2.1. Redukcja emisji SO₂, NO_x i pyłu drobnego z procesów wytwarzania energii. III.2.2. Ograniczenie emisji ze środków transportu. III.2.3. Opracowanie gminnych planów zaopatrzenia w ciepło, z uwzględnieniem wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Dobra jakość wód III.3. Poprawa jakości wód. Efektywna gospodarka odpadami III.4. Doskonalenie gospodarki odpadami Utrzymanie niskiego oddziaływania hałasu i pól elektromagnetycznych III.5. Ograniczenie oddziaływania hałasu i pól elektromagnetycznych III.5.1. Uwzględnianie w planowaniu przestrzennym ochrony przed hałasem, stosownie do wymogów ustawy <i>Prawo ochrony środowiska</i>. III.5.2. Opracowanie programów ochrony przed hałasem na terenach, gdzie przekracza on wartość dopuszczalną i realizacja przedsięwzięć technicznych i organizacyjnych dla zmniejszenia poziomu hałasu. III.5.3. Ograniczanie hałasu, zwłaszcza w osiedlach mieszkaniowych. III.5.4. Wprowadzenie koniecznych zmian w inżynierii ruchu drogowego. III.5.5. Stosowanie zabezpieczeń przed nadmiernym hałasem od urządzeń, maszyn, linii technologicznych. III.5.6. Wprowadzanie ograniczeń emisji hałasu na obszarach i akwenach cennych przyrodniczo. III.5.7. Budowa tras rowerowych na terenach zurbanizowanych. Ochrona przed szkodliwym oddziaływaniem substancji chemicznych III.6. Ograniczanie zagrożeń ze strony substancji chemicznych w środowisku

5.3. Zadania do realizacji

5.3.1. Priorytet: działania systemowe

KIERUNEK DZIAŁAŃ:

1.1. Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w dokumentach strategicznych

Zadania do realizacji w latach 2012-2015:

- I.1.1. Opracowywanie prognoz oddziaływania na środowisko dla wszystkich dokumentów szczebla o charakterze strategicznym i zapewnienie udziału społeczeństwa w procesie OOS.
- I.1.2. Działania edukacyjne dotyczące udziału społeczeństwa w procedurze oceny oddziaływania na środowisko.

KIERUNEK DZIAŁAŃ:

1.2. Rozwój współpracy między powiatami i gminami dla realizacji celów Programu Ochrony Środowiska.

Zadania do realizacji w latach 2012-2015:

- I.2.1. Uczestnictwo w inicjatywach związanych z międzypowiatową współpracą w zakresie zagadnień objętych Programem Ochrony Środowiska.
- I.2.2. Uczestnictwo w inicjatywach związanych z międzygminną współpracą w zakresie zagadnień objętych Programem Ochrony Środowiska.

KIERUNEK DZIAŁAŃ:

1.3. Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska, rozwój proekologicznej produkcji towarów oraz świadomych postaw konsumenckich zgodnie z zasadą rozwoju zrównoważonego.

Zadania do realizacji w latach 2012-2015:

- I.3.1. Uwzględnianie zasad systemu „zielonych zamówień” w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego organizowanych przez wszystkie instytucje korzystające ze środków publicznych.
- I.3.2. Prowadzenie działań edukacyjnych kształtujących zrównoważone wzorce konsumpcji.

KIERUNEK DZIAŁAŃ:

1.4. Rozwój systemu ek zarzadzania - stymulowanie przystępowania przedsiębiorstw i instytucji do systemów zarządzania środowiskowego.

Zadania do realizacji w latach 2012-2015:

- 1.4.1. Działania edukacyjne dotyczące upowszechniania wśród społeczeństwa logo EMAS i normy ISO 14001, a także logo CP jako znaków jakości środowiskowej firmy będącej wytwórcą danego wyrobu lub świadczącej określoną usługę.

KIERUNEK DZIAŁAŃ:

1.5. Wzrost udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska

Zadania do realizacji w latach 2012-2015:

- 1.5.1. Doskonalenie systemu udostępniania społeczeństwu informacji o środowisku i jego ochronie przez organy administracji samorządowej.
1.5.2. Wspieranie rozwoju szkolnej edukacji w zakresie ochrony przyrody i środowiska.
1.5.3. Zapewnienie udziału pozarządowych organizacji ekologicznych we wszystkich gremiach podejmujących decyzje dotyczące ochrony środowiska.
1.5.4. Rozwój współpracy z mediami w zakresie upowszechniania informacji o środowisku i jego ochronie.

KIERUNEK DZIAŁAŃ:

1.6. Wzrost odpowiedzialności za szkody w środowisku

Zadania do realizacji w latach 2012-2015:

- 1.6.1. Uczestnictwo w szkoleniach na temat odpowiedzialności sprawcy za szkody w środowisku.

KIERUNEK DZIAŁAŃ:

1.7. Uwzględnianie aspektów ekologicznych w planach zagospodarowania przestrzennego

Zadania do realizacji w latach 2012-2015:

- 1.7.1. Uwzględnienie w studiach oraz planach zagospodarowania przestrzennego wymagań ochrony środowiska, gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej, w szczególności wynikających z opracowań ekofizjograficznych, prognoz oddziaływania na środowisko (wraz z poprawą jakości tych dokumentów).
1.7.2. Uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego wyników monitoringu środowiska, w szczególności w zakresie walorów przyrodniczych, jakości powietrza i wód oraz zagrożenia hałasem.

KIERUNEK DZIAŁAŃ:

1.8. Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa

Zadania do realizacji w latach 2012-2015:

Podkierunek: 1.8.1. Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa.

- 1.8.1.1. Podejmowanie akcji i działań na rzecz aktywnej ochrony środowiska w powiecie oraz upowszechnianie informacji o jego walorach przyrodniczych i kulturowych.

- I.8.1.2. Prowadzenie zajęć terenowych, „zielonych lekcji”, wykładów, prelekcji, prezentacji multimedialnych, pokazów filmów dla różnych grup odbiorców.
- I.8.1.3. Organizowanie konkursów, wystaw, akcji, kampanii i festynów ekologicznych.
- I.8.1.4. Popularyzacja wiedzy o środowisku i jego ochronie przez media, publikacje i Internet.
- I.8.1.5. Propagowanie sprzyjających ochronie środowiska zachowań konsumenckich.
- I.8.1.6. Promocja proekologicznych form gospodarowania, eko- i agroturystyki, zdrowej żywności i zdrowego trybu życia.

Podkierunek: I.8.2. Wspieranie działalności edukacyjnej prowadzonej przez samorządy i ich jednostki organizacyjne oraz ekologiczne organizacje pozarządowe.

- I.8.2.1. Wspieranie merytoryczne i finansowe działalności edukacyjnej prowadzonej przez samorządy i ich jednostki organizacyjne oraz ekologiczne organizacje pozarządowe.

Podkierunek: I.8.3. Opracowanie i realizacja lokalnych programów edukacyjnych uwzględniających specyfikę środowiska, lokalną tożsamość i tradycję kulturową, dla różnych grup odbiorców.

- I.8.3.1. Prowadzenie lokalnych programów edukacyjnych uwzględniających specyfikę środowiska, lokalną tożsamość i tradycję kulturową, dla różnych grup odbiorców.

Podkierunek: I.8.4. Rozwój infrastruktury terenowej służącej poznawaniu przyrody: ścieżek edukacyjnych, tras rowerowych i izb edukacyjnych.

- I.8.4.1. Budowa infrastruktury terenowej służącej poznawaniu przyrody: ścieżek edukacyjnych, tras rowerowych, izb edukacyjnych.

5.3.2. Priorytet: ochrona zasobów naturalnych

KIERUNEK DZIAŁAŃ:

II.1. Ochrona przyrody i krajobrazu

Zadania do realizacji w latach 2012-2015:

Podkierunek: II.1.1. Rozwój form ochrony przyrody

- II.1.1.1. Utrzymanie form ochrony przyrody w powiecie, w tym istniejących rezerwatów przyrody, obszarów chronionego krajobrazu, obszarów Natura 2000, pomników przyrody, użytków ekologicznych, ochrony gatunkowej roślin, zwierząt i grzybów.
- II.1.1.2. Wspieranie powiększania i powoływania nowych form ochrony przyrody w uzgodnieniu z samorządami lokalnymi.

Podkierunek: II.1.2. Zapewnienie integralności przyrodniczej regionu

- II.1.2.1. Wyznaczenie, utrzymanie i właściwe zagospodarowanie lądowych korytarzy ekologicznych, łączących obszary o charakterze węzłowym.
- II.1.2.2. Budowa przejść dla zwierząt na trasach komunikacyjnych.

- II.1.2.3. Zapewnienie ciągłości morfologicznej rzek, ze szczególnym uwzględnieniem tras migracji ryb.
- II.1.2.4. Zapewnienie ochrony i renaturalizacja zbiorowisk roślinnych towarzyszących ciekom wodnym, otaczających zbiorniki wodne i obszary podmokłe.

Podkierunek: II.1.3. Ochrona różnorodności przyrodniczej w krajobrazie rolniczym

- II.1.3.1. Promocja i realizacja programów rolnośrodowiskowych, wdrażanie na obszarach cennych przyrodniczo proekologicznych form gospodarowania.
- II.1.3.2. Wspieranie gospodarowania na ekstensywnie użytkowanych łąkach i pastwiskach.
- II.1.3.3. Powstrzymywanie sukcesji i ograniczanie zalesień na obszarach nieleśnych o wysokiej wartości przyrodniczej.
- II.1.3.4. Zachowanie i odtwarzanie śródpolnych remiz, zadrzewień, zakrzaczeń i małych zbiorników wodnych.
- II.1.3.5. Utrzymanie i tworzenie różnych form zadrzewień nierozzerwalnie związanych z przestrzenią krajobrazu kulturowego.

Podkierunek: II.1.4. Ochrona różnorodności przyrodniczej w krajobrazie zurbanizowanym

- II.1.4.1. Zachowanie, powiększanie i pielęgnacja terenów zielonych na obszarze zurbanizowanym, jako obszarów rekreacji i ostoj przyrodniczych.
- II.1.4.2. Wprowadzanie do zieleni miejskiej nasadzeń rodzimych gatunków drzew i krzewów przy stopniowej eliminacji gatunków obcych.

Podkierunek: II.1.5. Ograniczanie negatywnego wpływu rozwoju energetyki wiatrowej na przyrodę, mieszkańców, krajobraz przyrodniczy i kulturowy oraz obiekty zabytkowe.

- II.1.5.1. Przeprowadzanie wieloaspektowej analizy potencjalnych oddziaływań i określanie warunków lokalizacji nowych inwestycji.

KIERUNEK DZIAŁAŃ:

II.2. Rozwijanie trwale zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej

Zadania do realizacji w latach 2012-2015:

Podkierunek: II.2.1. Okresowe rewizje planów urządzania lasów, w celu zapewnienia racjonalnego użytkowania zasobów leśnych, kształtowania właściwej struktury gatunkowej i wiekowej drzewostanów, z zachowaniem bogactwa biologicznego siedlisk przyrodniczych, flory, fauny i grzybów.

- II.2.1.1. Przeprowadzanie rewizji planów urządzania lasów.

Podkierunek: II.2.2. Uzupełnianie i aktualizacja planów urządzania lasów niebędących w zarządzie Lasów Państwowych.

- II.2.2.1. Przeprowadzanie uzupełniania i aktualizacji planów urządzania lasów niebędących w zarządzie LP.

Podkierunek: II.2.3. Realizacja zadań wynikających z planów urządzania lasu oraz programów ochrony przyrody nadleśnictw.

- II.2.3.1. Zadania wynikające z planów urządzania lasu oraz programów ochrony przyrody nadleśnictw.

KIERUNEK DZIAŁAŃ:

II.3. Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi

Zadania do realizacji w latach 2012-2015:

Podkierunek: II.3.1. Ochrona przed deficytem wody.

- II.3.1.1. Realizacja projektów mających na celu zapewnienie odpowiedniej ilości zasobów wodnych na potrzeby ludności i gospodarki.
- II.3.1.2. Utrzymanie i modernizacja systemów melioracyjnych, w tym urządzeń piętrzących wodę, umożliwiających sterowanie odpływem i zmniejszenie nierównomierności przepływu cieków.
- II.3.1.3. Poprawa zdolności retencyjnych poprzez ochronę retencji naturalnej, budowę zbiorników retencyjnych raz instalowanie urządzeń regulujących odpływ wód.
- II.3.1.4. Utrzymanie i odnawianie urządzeń melioracji szczegółowych.
- II.3.1.5. Propagowanie zachowań sprzyjających oszczędzaniu wody.

Podkierunek: II.3.2. Ochrona przed powodzią.

- II.3.2.1. Wyznaczenie obszarów zalewowych tam, gdzie nie zostały jeszcze wyznaczone.
- II.3.2.2. Aktualizacja planów ochrony przeciwpowodziowej.

Podkierunek: II.3.3. Ochrona zasobów wód podziemnych.

- II.3.3.1. Ustanowienie obszarów ochrony słabo izolowanych zbiorników wód podziemnych i stref ochrony ujęć wód oraz ich właściwe użytkowanie.
- II.3.3.2. Likwidacja nieczynnych ujęć wody.

KIERUNEK DZIAŁAŃ:

II.4. Ochrona powierzchni ziemi

Zadania do realizacji w latach 2012-2015:

- II.4.1. Upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej oraz doskonalenie doradztwa rolniczego.
- II.4.2. Przeciwdziałanie erozji gleb poprzez wprowadzanie trwałej pokrywy roślinnej oraz stosowanie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych.
- II.4.3. Zapobieganie ruchom masowym ziemi i ich skutkom.
- II.4.4. Budowa urządzeń ograniczających erozję wodną.
- II.4.5. Przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych przez czynniki antropogenne, w szczególności zapobieganie dewastacji gleb hydrogenicznych.
- II.4.6. Waloryzacja terenów pod względem ich przydatności do produkcji zdrowej żywności.
- II.4.7. Promocja rolnictwa ekologicznego i rolnictwa integrowanego.
- II.4.8. Stosowanie urządzeń zabezpieczających glebę przed zanieczyszczeniem.

KIERUNEK DZIAŁAŃ:

II.5. Właściwe gospodarowanie zasobami geologicznymi

Zadania do realizacji w latach 2012-2015:

- II.5.1. Racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych, z wykorzystaniem BAT.
- II.5.2. Uzupełnienie rozpoznania zasobów kopalin w powiecie.
- II.5.3. Budowa i modernizacja sieci wodociągowych oraz stacji uzdatniania wody.
- II.5.4. Ograniczenie zużycia wody z ujęć podziemnych do celów przemysłowych.
- II.5.5. Eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalin.

KIERUNEK DZIAŁAŃ:

II.6. Działania związane z ochroną klimatu

Zadania do realizacji w latach 2012-2015:

- II.6.1. Wycofywanie z obrotu i stosowania substancji niszczących warstwę ozonową.
- II.6.2. Promocja wykorzystania odnawialnych źródeł energii w celu zapewnienia wzrostu udziału OZE w bilansie energii pierwotnej.
- II.6.3. Zwiększanie efektywności energetycznej gospodarki i ograniczanie zapotrzebowania na energię.
- II.6.4. Prowadzenie gospodarki leśnej w sposób zapewniający przyrost zasobności drzewostanów (kumulację dwutlenku węgla).

KIERUNEK DZIAŁAŃ:

II.7. Doskonalenie gospodarowania zasobami energetycznymi

Zadania do realizacji w latach 2012-2015:

- II.7.1. Sporządzanie przez poszczególne gminy projektów założeń do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe.

5.3.3. Priorytet: poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

KIERUNEK DZIAŁAŃ:

III.1. Ograniczanie środowiskowych zagrożeń dla zdrowia i życia

Zadania do realizacji w latach 2012-2015:

Podkierunek: III.1.1. Koordynacja działań z zakresu monitoringu zagrożeń dla zdrowia mieszkańców.

- III.1.1.1. Zbieranie i udostępnianie informacji na temat zagrożeń dla zdrowia społeczeństwa (zarówno nagłych, jak i długotrwałych).

Podkierunek: III.1.2. Sporządzanie powiatowych planów zarządzania ryzykiem wystąpienia awarii.

- III.1.2.1. Opracowanie/aktualizacja powiatowego planu zarządzania ryzykiem wystąpienia awarii.

Podkierunek: III.1.3. Analizowanie sytuacji dotyczącej stanu zaopatrzenia ludności w wodę do picia o dobrej jakości oraz, w miarę potrzeb, inicjowanie działań naprawczych.

- III.1.3.1. Monitorowanie i analiza stanu i jakości zaopatrzenia ludności w wodę do picia oraz inicjowanie działań naprawczych.

KIERUNEK DZIAŁAŃ:

III.2. Poprawa jakości powietrza

Zadania do realizacji w latach 2012-2015:

Podkierunek: III.2.1. Redukcja emisji SO₂, NO_x i pyłu drobnego z procesów wytwarzania energii.

- III.2.1.1. Likwidacja lokalnych kotłowni o dużej emisji i rozbudowa sieci ciepłowniczej.
- III.2.1.2. Zamiana kotłowni węglowych na obiekty niskoemisyjne.
- III.2.1.3. Instalowanie wysokosprawnych urządzeń ciepłowniczych i budowa nowoczesnych sieci ciepłowniczych.
- III.2.1.4. Instalowanie i modernizacja urządzeń ochrony powietrza.
- III.2.1.5. Rozbudowa sieci gazowej (przesyłowej i rozdzielczej).
- III.2.1.6. Zmniejszanie zapotrzebowania na energię: stosowanie energooszczędnych technologii w gospodarce, dokonywanie termomodernizacji budynków, wprowadzanie nowoczesnych systemów grzewczych w domach jednorodzinnych, zmniejszanie strat energii w systemach przesyłowych (elektroenergetycznych i ciepłych).

Podkierunek: III.2.2. Ograniczenie emisji ze środków transportu.

- III.2.2.1. Modernizacja taboru samochodowego i promocja korzystania z publicznych środków transportu.
- III.2.2.2. Poprawa jakości dróg i organizacji ruchu kołowego.

Podkierunek: III.2.3. Opracowanie gminnych planów zaopatrzenia w ciepło, z uwzględnieniem wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

- III.2.3.1. Przyjęcie gminnych planów zaopatrzenia w ciepło, z uwzględnieniem wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

KIERUNEK DZIAŁAŃ:

III.3. Poprawa jakości wód

Zadania do realizacji w latach 2012-2015:

- III.3.1. Budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków oraz rozbudowa sieci kanalizacyjnych.
- III.3.2. Osiąganie wymaganych prawem norm jakości ścieków oczyszczonych.
- III.3.3. Budowa systemów kanalizacji sanitarnej na terenach wiejskich, w miejscowościach zwodociągowanych, położonych na obszarach zlewni pojeziernych oraz skupiskach zabudowy rekreacyjnej zlokalizowanej nad jeziorami.
- III.3.4. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, na których budowa kanalizacji sanitarnej jest nieuzasadniona ekonomicznie.

- III.3.5. Wyposażenie istniejących sieci kanalizacji deszczowej w urządzenia podczyszczające oraz budowa systemów kanalizacji deszczowej na terenach zurbanizowanych.
- III.3.6. Uruchomienie działań zapisanych w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy oraz w programie wodnośrodowiskowym kraju.
- III.3.7. Wyposażenie zakładów sektora rolno-spożywczego w wysokosprawne oczyszczalnie ścieków.
- III.3.8. Wyposażenie jak największej liczby gospodarstw rolnych w zbiorniki na gnojowicę i płyty obornikowe, stosowanie zasad dobrej praktyki rolniczej.
- III.3.9. Utrzymywanie trwałej pokrywy roślinnej i ograniczanie zabudowy strefy brzegowej wód.

KIERUNEK DZIAŁAŃ:

III.4. Doskonalenie gospodarki odpadami

Zadania do realizacji w latach 2012-2015:

- III.4.1. Zapobieganie powstawaniu odpadów poprzez rozwój czystych technologii, zmniejszenie materiałochłonności produkcji, zmniejszanie masy opakowań, wydłużenie okresów życia produktów itp.
- III.4.2. Zmniejszenie strumienia odpadów kierowanych na składowiska poprzez doskonalenie systemu preselekcji (objęcie wszystkich wytwórców odpadów komunalnych na terenie powiatu systemem selektywnego odbioru odpadów), sortowania i odzysku odpadów komunalnych.
- III.4.3. Zwiększenie odzysku energii z odpadów komunalnych w sposób bezpieczny dla środowiska.
- III.4.4. Rekultywacja składowisk odpadów.
- III.4.5. Eliminacja kierowania na składowiska zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zużytych baterii i akumulatorów.
- III.4.6. Utrzymanie i rozwój sprawnego systemu zbierania wraków samochodów i demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji.
- III.4.7. Prowadzenie edukacji ekologicznej promującej zapobieganie powstawania odpadów, właściwe postępowanie z odpadami, prowadzenie skutecznej kampanii informacyjno-edukacyjnej w tym zakresie.
- III.4.8. Wzmocnienie kontroli podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów.

KIERUNEK DZIAŁAŃ:

III.5. Ograniczenie oddziaływania hałasu i pól elektromagnetycznych

Zadania do realizacji w latach 2012-2015:

Podkierunek: III.5.1. Uwzględnianie w planowaniu przestrzennym ochrony przed hałasem, stosownie do wymogów ustawy Prawo ochrony środowiska.

- III.5.1.1. Właściwe kształtowanie przestrzeni urbanistycznej w dokumentach planistycznych.

Podkierunek: III.5.2. Opracowanie programów ochrony przed hałasem na terenach, gdzie przekracza on wartość dopuszczalną i realizacja przedsięwzięć technicznych i organizacyjnych dla zmniejszenia poziomu hałasu.

- III.5.2.1. Opracowanie programów ochrony przed hałasem na terenach, gdzie przekracza on wartość dopuszczalną.
- III.5.2.2. Realizacja projektów technicznych i organizacyjnych dla zmniejszenia poziomu hałasu.

Podkierunek: III.5.3. Ograniczanie hałasu, zwłaszcza w osiedlach mieszkaniowych.

- III.5.3.1. Tworzenie stref wolnych od transportu.
- III.5.3.2. Ograniczenie prędkości ruchu.
- III.5.3.3. Tworzenie pasów zadrzewień.
- III.5.3.4. Budowa ekranów akustycznych.

Podkierunek: III.5.4. Wprowadzenie koniecznych zmian w inżynierii ruchu drogowego.

- III.5.4.1. Budowa obwodnic.
- III.5.4.2. Poprawa stanu nawierzchni ulic i dróg.
- III.5.4.3. Zapewnienie płynności ruchu.

Podkierunek: III.5.5. Stosowanie zabezpieczeń przed nadmiernym hałasem od urządzeń, maszyn, linii technologicznych.

- III.5.5.1. Instalowanie zabezpieczeń przed nadmiernym hałasem od urządzeń, maszyn, linii technologicznych.
- III.5.5.2. Wymiana na urządzenia o mniejszej emisji hałasu.

Podkierunek: III.5.6. Wprowadzanie ograniczeń emisji hałasu na obszarach i akwenach cennych przyrodniczo.

- III.5.6.1. Rozpoznanie i wprowadzenie ograniczeń emisji hałasu na obszarach i akwenach cennych przyrodniczo.

Podkierunek: III.5.7. Budowa tras rowerowych na terenach zurbanizowanych.

- III.5.7.1. Budowa tras rowerowych na terenach zurbanizowanych.

KIERUNEK DZIAŁAŃ:

III.6. Ograniczanie zagrożeń ze strony substancji chemicznych w środowisku

Zadania do realizacji w latach 2012-2015:

- III.6.1. Kontynuacja realizacji programu usuwania azbestu.
- III.6.2. Działania edukacyjne dotyczące odpowiedzialnego stosowania chemikaliów i postępowania z ich odpadami oraz propagowanie stosowania produktów z substancji ulegających biodegradacji.

6. HARMONOGRAM REALIZACJI I NAKŁADY

6.1. Harmonogram realizacji

Na podstawie celów oraz kierunków działań opisanych w poprzednim rozdziale, wyznaczono szczegółowe zadania programu ochrony środowiska dla powiatu bartoszyckiego, które będą realizowane w latach 2012-2015.

Tabela 29 przedstawia zestawienie zadań programu ochrony środowiska wraz z harmonogramem realizacji.

Tabela 29 Zadania programu ochrony środowiska dla powiatu bartoszyckiego

Kierunki działań	Zadanie	Podmioty realizujące	Harmonogram realizacji			
			2012	2013	2014	2015
PRIORYTET: DZIAŁANIA SYSTEMOWE						
I.1. Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w dokumentach strategicznych.	I.1.1. Opracowywanie prognoz oddziaływania na środowisko dla wszystkich dokumentów o charakterze strategicznym i zapewnienie udziału społeczeństwa w procesie OOS.	Samorząd powiatowy, samorządy gminne	■	■	■	■
	I.1.2. Działania edukacyjne dotyczące udziału społeczeństwa w procedurze oceny oddziaływania na środowisko.	Samorząd powiatowy, samorządy gminne, organizacje pozarządowe	■	■	■	■
I.2. Rozwój współpracy między powiatami i gminami dla realizacji celów Programu Ochrony Środowiska.	I.2.1. Uczestnictwo w inicjatywach związanych z międypowiatową współpracą w zakresie zagadnień objętych Programem Ochrony Środowiska.	Samorząd powiatowy	■	■	■	■
	I.2.2. Uczestnictwo w inicjatywach związanych z międzygminną współpracą w zakresie zagadnień objętych Programem Ochrony Środowiska.	Samorządy gminne	■	■	■	■
I.3. Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska, rozwój proekologicznej produkcji towarów oraz świadomych postaw konsumenckich zgodnie z zasadą rozwoju zrównoważonego.	I.3.1. Uwzględnianie zasad systemu „zielonych zamówień” w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego organizowanych przez wszystkie instytucje korzystające ze środków publicznych.	Samorząd powiatowy, samorządy gminne	■	■	■	■
	I.3.2. Prowadzenie działań edukacyjnych kształtujących zrównoważone wzorce konsumpcji.	Samorząd powiatowy i jego jednostki, samorządy gminne i ich jednostki, organizacje pozarządowe	■	■	■	■
I.4. Rozwój systemu ek zarzadzania - stymulowanie przystępowania przedsiębiorstw i instytucji do systemów zarządzania środowiskowego.	I.4.1. Działania edukacyjne dotyczące upowszechniania wśród społeczeństwa logo EMAS i normy ISO 14001, a także logo CP jako znaków jakości środowiskowej firmy będącej wytwórcą danego wyrobu lub świadczącej określoną usługę.	Samorząd powiatowy i jego jednostki, samorządy gminne i ich jednostki, organizacje pozarządowe	■	■	■	■
I.5. Wzrost udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska	I.5.1. Doskonalenie systemu udostępniania społeczeństwu informacji o środowisku i jego ochronie przez organy administracji samorządowej.	Samorząd powiatowy, samorządy gminne	■	■	■	■
	I.5.2. Wspieranie rozwoju szkolnej edukacji w zakresie ochrony przyrody i środowiska.	Samorząd powiatowy, samorządy gminne				

Kierunki działań	Zadanie	Podmioty realizujące	Harmonogram realizacji			
			2012	2013	2014	2015
	1.5.3. Zapewnienie udziału pozarządowych organizacji ekologicznych we wszystkich gremiach podejmujących decyzje dotyczące ochrony środowiska.	Samorząd powiatowy, samorządy gminne	■	■	■	■
	1.5.4. Rozwój współpracy z mediami w zakresie upowszechniania informacji o środowisku i jego ochronie.	Samorząd powiatowy, samorządy gminne	■	■	■	■
1.6. Wzrost odpowiedzialności za szkody w środowisku	1.6.1. Uczestnictwo w szkoleniach na temat odpowiedzialności sprawcy za szkody w środowisku.	Samorząd powiatowy, samorządy gminne	■	■	■	■
1.7. Uwzględnianie aspektów ekologicznych w planach zagospodarowania przestrzennego	1.7.1. Uwzględnienie w studiach oraz planach zagospodarowania przestrzennego wymagań ochrony środowiska, gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej, w szczególności wynikających z opracowań ekofizjograficznych, prognoz oddziaływania na środowisko (wraz z poprawą jakości tych dokumentów).	Samorządy gminne	■	■	■	■
	1.7.2. Uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego wyników monitoringu środowiska, w szczególności w zakresie walorów przyrodniczych, jakości powietrza i wód oraz zagrożenia hałasem.	Samorządy gminne	■	■	■	■
1.8. Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa	Podkierunek: 1.8.1. Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa.					
	1.8.1.1. Podejmowanie akcji i działań na rzecz aktywnej ochrony środowiska w powiecie oraz upowszechnianie informacji o jego walorach przyrodniczych i kulturowych.	Samorząd powiatowy i jego jednostki, samorządy gminne i ich jednostki, organizacje pozarządowe	■	■	■	■
	1.8.1.2. Prowadzenie zajęć terenowych, „zielonych lekcji”, wykładów, prelekcji, prezentacji multimedialnych, pokazów filmów dla różnych grup odbiorców.					
	1.8.1.3. Organizowanie konkursów, wystaw, akcji, kampanii i festynów ekologicznych.					
	1.8.1.4. Popularyzacja wiedzy o środowisku i jego ochronie przez media, publikacje i Internet					
	1.8.1.5. Propagowanie sprzyjających ochronie środowiska zachowań konsumenckich.					
	1.8.1.6. Promocja proekologicznych form gospodarowania, eko- i agroturystyki, zdrowej żywności i zdrowego trybu życia.					
	Podkierunek: 1.8.2. Wspieranie działalności edukacyjnej prowadzonej przez samorządy i ich jednostki organizacyjne oraz ekologiczne organizacje pozarządowe.					
	1.8.2.1. Wspieranie merytoryczne i finansowe działalności edukacyjnej prowadzonej przez samorządy i ich jednostki organizacyjne oraz ekologiczne organizacje pozarządowe.	Samorząd powiatowy, samorządy gminne	■	■	■	■
	Podkierunek: 1.8.3. Opracowanie i realizacja lokalnych programów edukacyjnych uwzględniających specyfikę środowiska, lokalną tożsamość i tradycję kulturową, dla różnych grup odbiorców.					
	1.8.3.1. Prowadzenie lokalnych programów edukacyjnych uwzględniających specyfikę środowiska, lokalną tożsamość i tradycję kulturową, dla różnych grup odbiorców.	Samorząd powiatowy i jego jednostki, samorządy gminne i ich jednostki, organizacje pozarządowe	■	■	■	■
	Podkierunek: 1.8.4. Rozwój infrastruktury terenowej służącej poznawaniu przyrody: ścieżek edukacyjnych, tras rowerowych i izb edukacyjnych.					
	1.8.4.1. Budowa infrastruktury terenowej służącej poznawaniu przyrody: ścieżek edukacyjnych, tras rowerowych, izb edukacyjnych.	Samorząd powiatowy, samorządy gminne, nadleśnictwa LP	■	■	■	■

Kierunki działań	Zadanie	Podmioty realizujące	Harmonogram realizacji			
			2012	2013	2014	2015
PRIORYTET: OCHRONA ZASOBÓW NATURALNYCH						
II.1. Ochrona przyrody i krajobrazu	Podkierunek: II.1.1. Rozwój form ochrony przyrody					
	II.1.1.1. Utrzymanie form ochrony przyrody w powiecie, w tym istniejących rezerwatów przyrody, obszarów chronionego krajobrazu, obszarów Natura 2000, pomników przyrody, użytków ekologicznych, ochrony gatunkowej roślin, zwierząt i grzybów.	Samorząd powiatowy, samorządy gminne, nadleśnictwa LP, RDOŚ	■	■	■	■
	II.1.1.2. Wspieranie powiększania i powoływania nowych form ochrony przyrody w uzgodnieniu z samorządami lokalnymi.					
	Podkierunek: II.1.2. Zapewnienie integralności przyrodniczej regionu					
	II.1.2.1. Wyznaczenie, utrzymanie i właściwe zagospodarowanie lądowych korytarzy ekologicznych, łączących obszary o charakterze węzłowym.	Samorząd powiatowy, samorządy gminne, nadleśnictwa LP, RDOŚ, zarządy dróg, GDDKiA, właściciele i użytkownicy gruntów, ZMiUW, RZGW				
	II.1.2.2. Budowa przejść dla zwierząt na trasach komunikacyjnych.		■	■	■	■
	II.1.2.3. Zapewnienie ciągłości morfologicznej rzek, ze szczególnym uwzględnieniem tras migracji ryb.					
	II.1.2.4. Zapewnienie ochrony i renaturalizacja zbiorowisk roślinnych towarzyszących ciekom wodnym, otaczających zbiorniki wodne i obszary podmokłe.					
	Podkierunek: II.1.3. Ochrona różnorodności przyrodniczej w krajobrazie rolniczym					
	II.1.3.1. Promocja i realizacja programów rolnośrodowiskowych, wdrażanie na obszarach cennych przyrodniczo proekologicznych form gospodarowania.	ARIMR, ODR, właściciele gruntów				
	II.1.3.2. Wspieranie gospodarowania na ekstensywnie użytkowanych łąkach i pastwiskach.		■	■	■	■
	II.1.3.3. Powstrzymywanie sukcesji i ograniczanie zalesień na obszarach nieleśnych o wysokiej wartości przyrodniczej.					
	II.1.3.4. Zachowanie i odtwarzanie śródpolnych remiz, zadrzewień, zakrzaczeń i małych zbiorników wodnych.					
	II.1.3.5. Utrzymanie i tworzenie różnych form zadrzewień nierozzerwalnie związanych z przestrzenią krajobrazu kulturowego.					
	Podkierunek: II.1.4. Ochrona różnorodności przyrodniczej w krajobrazie zurbanizowanym					
	II.1.4.1. Zachowanie, powiększanie i pielęgnacja terenów zielonych na obszarach zurbanizowanych, jako obszarów rekreacji i ostoje przyrodniczych.	Samorządy gminne i ich jednostki	■	■	■	■
	II.1.4.2. Wprowadzanie do zieleni miejskiej nasadzeń rodzimych gatunków drzew i krzewów przy stopniowej eliminacji gatunków obcych.					
	Podkierunek: II.1.5. Ograniczanie negatywnego wpływu rozwoju energetyki wiatrowej na przyrodę, mieszkańców, krajobraz przyrodniczy i kulturowy oraz obiekty zabytkowe.					
	II.1.5.1. Przeprowadzanie wieloaspektowej analizy potencjalnych oddziaływań i określanie warunków lokalizacji nowych inwestycji.	Samorząd powiatowy, samorządy gminne	■	■	■	■

Kierunki działań	Zadanie	Podmioty realizujące	Harmonogram realizacji			
			2012	2013	2014	2015
II.2. Rozwijanie trwale zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej	Podkierunek: II.2.1. Okresowe rewizje planów urządzania lasów, w celu zapewnienia racjonalnego użytkowania zasobów leśnych, kształtowania właściwej struktury gatunkowej i wiekowej drzewostanów, z zachowaniem bogactwa biologicznego siedlisk przyrodniczych, flory, fauny i grzybów.					
	II.2.1.1. Przeprowadzanie rewizji planów urządzania lasów.	RDLP, właściciele gruntów, samorządy	■	■	■	■
	Podkierunek: II.2.2. Uzupełnianie i aktualizacja planów urządzania lasów niebędących w zarządzie Lasów Państwowych.					
	II.2.2.1. Przeprowadzanie uzupełniania i aktualizacji planów urządzania lasów niebędących w zarządzie LP.	właściciele gruntów	■	■	■	■
	Podkierunek: II.2.3. Realizacja zadań wynikających z planów urządzania lasu oraz programów ochrony przyrody nadleśnictw.					
	II.2.3.1. Zadania wynikające z planów urządzania lasu oraz programów ochrony przyrody nadleśnictw	RDLP, właściciele gruntów, samorządy	■	■	■	■
II.3. Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi	Podkierunek: II.3.1. Ochrona przed deficytem wody.					
	II.3.1.1. Realizacja projektów mających na celu zapewnienie odpowiedniej ilości zasobów wodnych na potrzeby ludności i gospodarki.	RZGW, ZMiUW, samorządy gminne i ich jednostki organizacyjne, spółki komunalne	■	■	■	■
	II.3.1.2. Utrzymanie i modernizacja systemów melioracyjnych, w tym urządzeń piętrzących wodę, umożliwiających sterowanie odpływem i zmniejszenie nierównomierności przepływu cieków.	RZGW, ZMiUW, samorządy gminne, właściciele gruntów	■	■	■	■
	II.3.1.3. Poprawa zdolności retencyjnych poprzez ochronę retencji naturalnej, budowę zbiorników retencyjnych raz instalowanie urządzeń regulujących odpływ wód.	RZGW, ZMiUW, samorządy gminne i ich jednostki organizacyjne	■	■	■	■
	II.3.1.4. Utrzymanie i odnawianie urządzeń melioracji szczegółowych.	RZGW, ZMiUW, samorządy gminne, właściciele gruntów	■	■	■	■
	II.3.1.5. Propagowanie zachowań sprzyjających oszczędzaniu wody.	Samorząd powiatowy i jego jednostki, samorządy gminne i ich jednostki, spółki komunalne, organizacje pozarządowe	■	■	■	■
	Podkierunek: II.3.2. Ochrona przed powodzią					
	II.3.2.1. Wyznaczenie obszarów zalewowych tam, gdzie nie zostały jeszcze wyznaczone.	Starosta powiatu bartoszyckiego, RZGW, komitety przeciwpowodziowe, KZGW, Powiatowe CZK, RZGW, ZMiUW	■	■	■	■
	II.3.2.2. Aktualizacja planów ochrony przeciwpowodziowej.		■	■	■	■
	Podkierunek: II.3.3. Ochrona zasobów wód podziemnych.					
	II.3.3.1. Ustanowienie obszarów ochrony słabo izolowanych zbiorników wód podziemnych i stref ochrony ujęć wód oraz ich właściwe użytkowanie.	PSH, RZGW, właściciele ujęć, samorządy, WIOŚ	■	■	■	■
	II.3.3.2. Likwidacja nieczynnych ujęć wody.		■	■	■	■
II.4. Ochrona powierzchni ziemi	II.4.1. Upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej oraz doskonalenie doradztwa rolniczego.	ODR, ARIMR, organizacje pozarządowe, jednostki certyfikujące, właściciele gospodarstw rolnych, właściciele i użytkownicy gruntów, Starosta powiatu bartoszyckiego,				
	II.4.2. Przeciwdziałanie erozji gleb poprzez wprowadzanie trwałej pokrywy roślinnej oraz stosowanie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych.		■	■	■	■
	II.4.3. Zapobieganie ruchom masowym ziemi i ich skutkom.					
	II.4.4. Budowa urządzeń ograniczających erozję wodną.					

Kierunki działań	Zadanie	Podmioty realizujące	Harmonogram realizacji			
			2012	2013	2014	2015
	II.4.5. Przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-biotnych przez czynniki antropogenne, w szczególności zapobieganie dewastacji gleb hydrogenicznych.					
	II.4.6. Waloryzacja terenów pod względem ich przydatności do produkcji zdrowej żywności.					
	II.4.7. Promocja rolnictwa ekologicznego i rolnictwa integrowanego.					
	II.4.8. Stosowanie urządzeń zabezpieczających glebę przed zanieczyszczeniem.					
II.5. Właściwe gospodarowanie zasobami geologicznymi	II.5.1. Racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych, z wykorzystaniem BAT.	Samorządy gminne i ich jednostki, spółki komunalne, samorząd powiatowy, Państwowy Instytut Geologiczny				
	II.5.2. Uzupełnienie rozpoznania zasobów kopalin w powiecie.					
	II.5.3. Budowa i modernizacja sieci wodociągowych oraz stacji uzdatniania wody.		■	■	■	■
	II.5.4. Ograniczenie zużycia wody z ujęć podziemnych do celów przemysłowych.					
	II.5.5. Eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalin.					
II.6. Działania związane z ochroną klimatu	II.6.1. Wycofywanie z obrotu i stosowania substancji niszczących warstwę ozonową.	Organizacje handlowe, właściciele urządzeń z substancjami	■	■	■	■
	II.6.2. Promocja wykorzystania odnawialnych źródeł energii w celu zapewnienia wzrostu udziału OZE w bilansie energii pierwotnej.	Samorząd powiatowy i jego jednostki, samorządy gminne i ich jednostki, spółki komunalne, organizacje pozarządowe	■	■	■	■
	II.6.3. Zwiększanie efektywności energetycznej gospodarki i ograniczanie zapotrzebowania na energię.	Właściciele podmiotów gospodarczych, samorząd powiatowy i jego jednostki, samorządy gminne i ich jednostki, spółki komunalne	■	■	■	■
	II.6.4. Prowadzenie gospodarki leśnej w sposób zapewniający przyrost zasobności drzewostanów (kumulację dwutlenku węgla).	RDLP	■	■	■	■
II.7. Doskonalenie gospodarowania zasobami energetycznymi	II.7.1. Sporządzaniem przez poszczególne gminy projektów założeń do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe.	samorządy gminne	■	■		
PRIORYTET: POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO						
III.1. Ograniczanie środowiskowych zagrożeń dla zdrowia i życia	Podkierunek: III.1.1. Koordynacja działań z zakresu monitoringu zagrożeń dla zdrowia mieszkańców.					
	III.1.1.1. Zbieranie i udostępnianie informacji na temat zagrożeń dla zdrowia społeczeństwa (zarówno nagłych, jak i długotrwałych).	PSSE w Bartoszykach, WIOŚ	■	■	■	■
	Podkierunek: III.1.2. Sporządzanie powiatowych planów zarządzania ryzykiem wystąpienia awarii.					
	III.1.2.1. Opracowanie/aktualizacja powiatowego planu zarządzania ryzykiem wystąpienia awarii.	Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego	■	■	■	■
	Podkierunek: III.1.3. Analizowanie sytuacji dotyczącej stanu zaopatrzenia ludności w wodę do picia o dobrej jakości oraz, w miarę potrzeb, inicjowanie działań naprawczych.					
	III.1.3.1. Monitorowanie i analiza stanu i jakości zaopatrzenia ludności w wodę do picia oraz inicjowanie działań naprawczych.	PSSE w Bartoszykach, WIOŚ, samorządy gminne	■	■	■	■

Kierunki działań	Zadanie	Podmioty realizujące	Harmonogram realizacji			
			2012	2013	2014	2015
III.2. Poprawa jakości powietrza	Podkierunek: III.2.1. Redukcja emisji SO ₂ , NO _x i pyłu drobnego z procesów wytwarzania energii.					
	III.2.1.1. Likwidacja lokalnych kotłowni o dużej emisji i rozbudowa sieci ciepłowniczej.	Samorządy gminne i ich jednostki organizacyjne, samorząd powiatowy, spółki komunalne, właściciele i użytkownicy budynków, podmioty gospodarcze, Polskie Sieci Energetyczne, odbiorcy energii, PGNiG				
	III.2.1.2. Zamiana kotłowni węglowych na obiekty niskoemisyjne.					
	III.2.1.3. Instalowanie wysokosprawnych urządzeń ciepłowniczych i budowę nowoczesnych sieci ciepłowniczych.					
	III.2.1.4. Instalowanie i modernizacja urządzeń ochrony powietrza.					
	III.2.1.5. Rozbudowa sieci gazowej (przesyłowej i rozdzielczej).		■	■	■	■
	III.2.1.6. Zmniejszanie zapotrzebowania na energię: stosowanie energooszczędnych technologii w gospodarce, dokonywanie termomodernizacji budynków, wprowadzanie nowoczesnych systemów grzewczych w domach jednorodzinnych, zmniejszanie strat energii w systemach przesyłowych (elektroenergetycznych i ciepłych).					
	Podkierunek: III.2.2. Ograniczenie emisji ze środków transportu.					
	III.2.2.1. Modernizacja taboru samochodowego i promocja korzystania z publicznych środków transportu.	Samorządy gminne, samorząd powiatowy, spółki komunalne, PKS, zarządy dróg, GDDKiA, Policja	■	■	■	■
	III.2.2.2. Poprawa jakości dróg i organizacji ruchu kołowego.					
	Podkierunek: III.2.3. Opracowanie gminnych planów zaopatrzenia w ciepło, z uwzględnieniem wykorzystania odnawialnych źródeł energii.					
III.3. Poprawa jakości wód	III.2.3.1. Przyjęcie gminnych planów zaopatrzenia w ciepło, z uwzględnieniem wykorzystania odnawialnych źródeł energii.	Samorządy gminne	■	■		
	III.3.1. Budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków oraz rozbudowa sieci kanalizacyjnych.	Samorządy gminne i ich jednostki organizacyjne, spółki komunalne,	■	■	■	■
	III.3.2. Osiąganie wymaganych prawem norm jakości ścieków oczyszczonych.	Samorządy gminne i ich jednostki organizacyjne, spółki komunalne,	■	■	■	■
	III.3.3. Budowa systemów kanalizacji sanitarnej na terenach wiejskich, w miejscowościach zwodociagowanych, położonych na obszarach zlewni pojeziernych oraz skupiskach zabudowy rekreacyjnej zlokalizowanej nad jeziorami.	Samorządy gminne i ich jednostki organizacyjne, spółki komunalne,	■	■	■	■
	III.3.4. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, na których budowa kanalizacji sanitarnej jest nieuzasadniona ekonomicznie.	Właściciele nieruchomości, samorządy gminne i ich jednostki organizacyjne, spółki komunalne,	■	■	■	■
	III.3.5. Wyposażenie istniejących sieci kanalizacji deszczowej w urządzenia podczyszczające oraz budowa systemów kanalizacji deszczowej na terenach zurbanizowanych.	Samorządy gminne i ich jednostki organizacyjne, samorząd powiatowy, spółki komunalne, zarządy dróg, GDDKiA	■	■	■	■
	III.3.6. Uruchomienie działań zapisanych w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy oraz w programie wodnośrodowiskowym kraju.	KZGW, RZGW, WIOŚ, IMGW,	■	■	■	■
	III.3.7. Wyposażenie zakładów sektora rolno-spożywczego w wysokosprawne oczyszczalnie ścieków.	Właściciele zakładów	■	■	■	■
	III.3.8. Wyposażenie jak największej liczby gospodarstw rolnych w zbiorniki na gnojowicę i płyty obornikowe, stosowanie zasad dobrej praktyki rolniczej.	Właściciele gospodarstw	■	■	■	■
	III.3.9. Utrzymywanie trwałej pokrywy roślinnej i ograniczanie zabudowy strefy brzegowej wód.	Właściciele gruntów	■	■	■	■

Kierunki działań	Zadanie	Podmioty realizujące	Harmonogram realizacji			
			2012	2013	2014	2015
III.4. Doskonalenie gospodarki odpadami	III.4.1. Zapobieganie powstawaniu odpadów poprzez rozwój czystych technologii, zmniejszenie materiałochłonności produkcji, zmniejszanie masy opakowań, wydłużenie okresów życia produktów itp.	Samorządy gminne, podmioty działające w gospodarce odpadami, organizacje pozarządowe, WIOŚ				
	III.4.2. Zmniejszenie strumienia odpadów kierowanych na składowiska poprzez doskonalenie systemu preselekcji (objęcie wszystkich wytwórców odpadów komunalnych na terenie powiatu systemem selektywnego odbioru odpadów), sortowania i odzysku odpadów komunalnych.					
	III.4.3. Zwiększenie odzysku energii z odpadów komunalnych w sposób bezpieczny dla środowiska.					
	III.4.4. Rekultywacja składowisk odpadów.		■	■	■	■
	III.4.5. Eliminacja kierowania na składowiska zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zużytych baterii i akumulatorów.					
	III.4.6. Utrzymanie i rozwój sprawnego systemu zbierania wraków samochodów i demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji.					
	III.4.7. Prowadzenie edukacji ekologicznej promującej zapobieganie powstawania odpadów, właściwe postępowanie z odpadami, prowadzenie skutecznej kampanii informacyjno-edukacyjnej w tym zakresie.					
III.5. Ograniczenie oddziaływania hałasu i pól elektromagnetycznych	III.4.8. Wzmocnienie kontroli podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów.					
	Podkierunek: III.5.1. Uwzględnianie w planowaniu przestrzennym ochrony przed hałasem, stosownie do wymogów ustawy Prawo ochrony środowiska.					
	III.5.1.1. Właściwe kształtowanie przestrzeni urbanistycznej w dokumentach planistycznych.	Samorządy gminne	■	■	■	■
	Podkierunek: III.5.2. Opracowanie programów ochrony przed hałasem na terenach, gdzie przekracza on wartość dopuszczalną i realizacja przedsięwzięć technicznych i organizacyjnych dla zmniejszenia poziomu hałasu.					
	III.5.2.1. Opracowanie programów ochrony przed hałasem na terenach, gdzie przekracza on wartość dopuszczalną.	Samorząd powiatowy	■	■	■	■
	III.5.2.2. Realizacja projektów technicznych i organizacyjnych dla zmniejszenia poziomu hałasu.	Samorząd powiatowy, samorządy gminne	■	■	■	■
	Podkierunek: III.5.3. Ograniczanie hałasu, zwłaszcza w osiedlach mieszkaniowych.		■	■	■	■
	III.5.3.1. Tworzenie stref wolnych od transportu.	samorządy gminne, spółki komunalne, zarządy dróg, GDDKiA,				
	III.5.3.2. Ograniczenie prędkości ruchu.		■	■	■	■
	III.5.3.3. Tworzenie pasów zadrzewień.					
	III.5.3.4. Budowa ekranów akustycznych.					
	Podkierunek: III.5.4. Wprowadzenie koniecznych zmian w inżynierii ruchu drogowego.					
	III.5.4.1. Budowa obwodnic.	samorząd powiatowy, samorządy gminne, spółki komunalne, zarządy dróg, GDDKiA,				
	III.5.4.2. Poprawa stanu nawierzchni ulic i dróg.		■	■	■	■
	III.5.4.3. Zapewnienie płynności ruchu.					

Kierunki działań	Zadanie	Podmioty realizujące	Harmonogram realizacji			
			2012	2013	2014	2015
	Podkierunek: III.5.5. Stosowanie zabezpieczeń przed nadmiernym hałasem od urządzeń, maszyn, linii technologicznych.					
	III.5.5.1. Instalowanie zabezpieczeń przed nadmiernym hałasem od urządzeń, maszyn, linii technologicznych.	Właściciele urządzeń, samorządy gminne	■	■	■	■
	III.5.5.2. Wymiana na urządzenia o mniejszej emisji hałasu.					
	Podkierunek: III.5.6. Wprowadzanie ograniczeń emisji hałasu na obszarach i akwenach cennych przyrodniczo.					
	III.5.6.1. Rozpoznanie i wprowadzenie ograniczeń emisji hałasu na obszarach i akwenach cennych przyrodniczo.	Samorządy gminne	■	■	■	■
	Podkierunek: III.5.7. Budowa tras rowerowych na terenach zurbanizowanych.					
III.6. Ograniczanie zagrożeń ze strony substancji chemicznych w środowisku	III.5.7.1. Budowa tras rowerowych na terenach zurbanizowanych.	Samorządy gminne, spółki komunalne, zarządy dróg	■	■	■	■
	III.6.1. Kontynuacja realizacji programu usuwania azbestu.	Samorządy gminne, władający wyrobami z azbestu	■	■	■	■
	III.6.2. Działania edukacyjne dotyczące odpowiedzialnego stosowania chemikaliów i postępowania z ich odpadami oraz propagowanie stosowania produktów z substancji ulegających biodegradacji.	Samorząd powiatowy i jego jednostki, samorządy gminne i ich jednostki, organizacje pozarządowe	■	■	■	■

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

6.2. Nakłady

Oszacowanie wysokości nakładów na realizację programu ochrony środowiska dla powiatu bartoszyckiego w większości przypadków było możliwe jedynie dla zadań, które będą realizowane przez samorządy lub ich jednostki organizacyjne.

Tabela 30 przedstawia koszty realizacji zadań z wyłączeniem zadań, dla których w chwili obecnej nie jest możliwe oszacowanie nakładów). Koszty zostały ustalone na podstawie aktualnych budżetów jednostek samorządu terytorialnego, wieloletnich planów inwestycyjnych, lokalnych planów rewitalizacji, historycznych danych dotyczących nakładów ponoszonych na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska oraz założeń własnych.

Część zadań realizowanych przez samorządy będzie wykonywana przez pracowników odpowiednich urzędów w ramach normalnych obowiązków służbowych, koszty te pominięto w szacunkach.

Możliwe do ustalenia koszty realizacji programu w latach 2012-2015 wyniosą ok. 23 285 tys. PLN. Nakłady pieniężne na realizację zadań przez samorząd powiatowy wyniosą 17 800 PLN.

Tabela 30 Nakłady na realizację programu ochrony środowiska dla powiatu bartoszyckiego

Kierunki działań	Zadanie	Podmioty ponoszące nakłady	Nakłady 2012-2015
Priorytet: działania systemowe			
I.1. Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w dokumentach strategicznych.	I.1.1. Opracowywanie prognoz oddziaływania na środowisko dla wszystkich dokumentów o charakterze strategicznym i zapewnienie udziału społeczeństwa w procesie OOS.	Samorząd powiatowy,	10 000
		Samorządy gminne	60 000,00
	I.1.2. Działania edukacyjne dotyczące udziału społeczeństwa w procedurze oceny oddziaływania na środowisko.	Samorząd powiatowy,	800,00
		Samorządy gminne,	2 400,00
I.3. Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska, rozwój proekologicznej produkcji towarów oraz świadomych postaw konsumenckich zgodnie z zasadą rozwoju zrównoważonego.	I.3.2. Prowadzenie działań edukacyjnych kształtujących zrównoważone wzorce konsumpcji.	Samorząd powiatowy i jego jednostki,	800,00
		Samorządy gminne i ich jednostki	2 400,00
I.4. Rozwój systemu Ekozarządzania - stymulowanie przystępowania przedsiębiorstw i instytucji do systemów zarządzania środowiskowego.	I.4.1. Działania edukacyjne dotyczące upowszechniania wśród społeczeństwa logo EMAS i normy ISO 14001, a także logo CP jako znaków jakości środowiskowej firmy będącej wytwórcą danego wyrobu lub świadczącej określoną usługę	Samorząd powiatowy i jego jednostki,	800,00
		Samorządy gminne i ich jednostki	2 400,00
I.5. Wzrost udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska	I.5.2. Wspieranie rozwoju szkolnej edukacji w zakresie ochrony przyrody i środowiska.	Samorząd powiatowy,	1 000,00
		Samorządy gminne	2 400,00
I.6. Wzrost odpowiedzialności za szkody w środowisku	I.6.1. Uczestnictwo w szkoleniach na temat odpowiedzialności sprawcy za szkody w środowisku.	Samorząd powiatowy,	1 000,00
		samorządy gminne	3 000,00
I.8. Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa	I.8.1.1. Podejmowanie akcji i działań na rzecz aktywnej ochrony środowiska w powiecie oraz upowszechnianie informacji o jego walorach przyrodniczych i kulturowych.	Samorząd powiatowy i jego jednostki,	1 000,00
	I.8.1.2. Prowadzenie zajęć terenowych, „zielonych lekcji”, wykładów, prelekcji, prezentacji multimedialnych, pokazów filmów dla różnych grup odbiorców.		
	I.8.1.3. Organizowanie konkursów, wystaw, akcji, kampanii i festynów ekologicznych.		
	I.8.1.4. Popularyzacja wiedzy o środowisku i jego ochronie przez media, publikacje i Internet.		
	I.8.1.5. Propagowanie sprzyjających ochronie środowiska zachowań konsumenckich.		
	I.8.1.6. Promocja proekologicznych form gospodarowania, eko- i agroturystyki, zdrowej żywności i zdrowego trybu życia.		
	I.8.2.1. Wspieranie merytoryczne i finansowe działalności edukacyjnej prowadzonej przez samorządy i ich jednostki organizacyjne oraz ekologiczne organizacje pozarządowe.	samorządy gminne i ich jednostki	6 000,00
	I.8.3.1. Prowadzenie lokalnych programów edukacyjnych uwzględniających specyfikę środowiska, lokalną tożsamość i tradycję kulturową, dla różnych grup odbiorców.		

Kierunki działań	Zadanie	Podmioty ponoszące nakłady	Nakłady 2012-2015
Priorytet: Ochrona zasobów naturalnych			
II.1. Ochrona przyrody i krajobrazu	II.1.4.1. Zachowanie, powiększanie i pielęgnacja terenów zielonych na obszarach zurbanizowanych, jako obszarów rekreacji i ostoje przyrodniczych.	Samorządy gminne i ich jednostki	2 932 800,00
	II.1.4.2. Wprowadzanie do zieleni miejskiej nasadzeń rodzimych gatunków drzew i krzewów przy stopniowej eliminacji gatunków obcych.		
II.3. Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi	II.3.1.4. Utrzymanie i odnawianie urządzeń melioracji szczegółowych.	Samorządy gminne	100 000,00
	II.3.1.5. Propagowanie zachowań sprzyjających oszczędzaniu wody.	Samorząd powiatowy i jego jednostki,	800,00
		Samorządy gminne i ich jednostki, spółki komunalne	2 400,00
II.5. Właściwe gospodarowanie zasobami geologicznymi	II.5.3. Budowa i modernizacja sieci wodociągowych oraz stacji uzdatniania wody.	Samorządy gminne i ich jednostki, spółki komunalne	1 852 800,00
II.6. Działania związane z ochroną klimatu	II.6.2. Promocja wykorzystania odnawialnych źródeł energii w celu zapewnienia wzrostu udziału OZE w bilansie energii pierwotnej.	Samorząd powiatowy i jego jednostki,	800,00
		Samorządy gminne i ich jednostki, spółki komunalne	2 400,00
II.7. Doskonalenie gospodarowania zasobami energetycznymi	II.7.1. Sporządzanie przez poszczególne gminy projektów założeń do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe.	Samorządy gminne	10 000,00
Priorytet: Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego			
III.2. Poprawa jakości powietrza	III.2.1.1. Likwidacja lokalnych kotłowni o dużej emisji i rozbudowa sieci ciepłowniczej.	Samorządy gminne i ich jednostki organizacyjne, samorząd powiatowy, spółki komunalne, właściciele i użytkownicy budynków	6 318 140,00
	III.2.1.2. Zamiana kotłowni węglowych na obiekty niskoemisyjne.		
	III.2.1.3. Instalowanie wysokosprawnych urządzeń ciepłowniczych i budowę nowoczesnych sieci ciepłowniczych.		
	III.2.1.4. Instalowanie i modernizacja urządzeń ochrony powietrza.		
	III.2.1.6. Zmniejszanie zapotrzebowania na energię: stosowanie energooszczędnych technologii w gospodarce, dokonywanie termomodernizacji budynków, wprowadzanie nowoczesnych systemów grzewczych w domach jednorodzinnych, zmniejszanie strat energii w systemach przesyłowych (elektroenergetycznych i ciepłych).		
	III.2.3.1. Przyjęcie gminnych planów zaopatrzenia w ciepło, z uwzględnieniem wykorzystania odnawialnych źródeł energii.	Samorządy gminne	48 000,00

Kierunki działań	Zadanie	Podmioty ponoszące nakłady	Nakłady 2012-2015
III.3. Poprawa jakości wód	III.3.1.Budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków oraz rozbudowa sieci kanalizacyjnych.	Samorządy gminne i ich jednostki, spółki komunalne,	6 434 500,00
	III.3.3.Budowa systemów kanalizacji sanitarnej na terenach wiejskich, w miejscowościach zwodociagowanych, położonych na obszarach zlewni pojeziernych oraz skupiskach zabudowy rekreacyjnej zlokalizowanej nad jeziorami.	Samorządy gminne i ich jednostki organizacyjne, spółki komunalne,	
	III.3.4.Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, na których budowa kanalizacji sanitarnej jest nieuzasadniona ekonomicznie.	Właściciele nieruchomości, samorządy gminne i ich jednostki organizacyjne, spółki komunalne,	
	III.3.5.Wyposażenie istniejących sieci kanalizacji deszczowej w urządzenia podczyszczające oraz budowa systemów kanalizacji deszczowej na terenach zurbanizowanych.	Samorządy gminne i ich jednostki organizacyjne, samorząd powiatowy, spółki komunalne	
III.4. Doskonalenie gospodarki odpadami	III.4.1.Zapobieganie powstawaniu odpadów poprzez rozwój czystych technologii, zmniejszenie materiałochłonności produkcji, zmniejszanie masy opakowań, wydłużenie okresów życia produktów itp.	Samorządy gminne, podmioty działające w gospodarce odpadami, organizacje pozarządowe, WIOŚ	2 863 000,00
	III.4.2.Zmniejszenie strumienia odpadów kierowanych na składowiska poprzez doskonalenie systemu preselekcji (objęcie wszystkich wytwórców odpadów komunalnych na terenie powiatu systemem selektywnego odbioru odpadów), sortowania i odzysku odpadów komunalnych.		
	III.4.4.Rekultywacja składowisk odpadów.		
	III.4.5.Eliminacja kierowania na składowiska zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zużytych baterii i akumulatorów.		
	III.4.7.Prowadzenie edukacji ekologicznej promującej zapobieganie powstawania odpadów, właściwe postępowanie z odpadami, prowadzenie skutecznej kampanii informacyjno-edukacyjnej w tym zakresie.		
III.6. Ograniczanie zagrożeń ze strony substancji chemicznych w środowisku	III.6.1.Kontynuacja realizacji programu usuwania azbestu.	Samorządy gminne, władający wyrobami z azbestu	2 622 294,00
	III.6.2.Działania edukacyjne dotyczące odpowiedzialnego stosowania chemikaliów i postępowania z ich odpadami oraz propagowanie stosowania produktów z substancji ulegających biodegradacji.	Samorząd powiatowy i jego jednostki,	800,00
		Samorządy gminne i ich jednostki,	2 400,00
Razem			23 285 134

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

7. KONTROLA REALIZACJI PROGRAMU

7.1. Procedury kontroli

Zgodnie z wymogiem art. 18 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska, Zarząd Powiatu będzie co 2 lata dokonywać oceny realizacji programu i przygotowywać raporty z wykonania programu. Raporty te będą przedstawione Radzie Powiatu.

Ocena realizacji programu będzie zawierać:

- kontrolę zgodności wykonania zadań wyszczególnionych w niniejszym programie z harmonogramem realizacji programu na lata 2012-2015;
- ocenę realizacji celów i działań określonych w programie opartą na wskaźnikach realizacji programu.

Jednak, aby w pełni zabezpieczyć zgodną z planem realizację zadań, powiatowy koordynator d/s realizacji programu będzie dokonywał okresowej kontroli realizacji. W trakcie spotkań z gminnymi koordynatorami (nie rzadziej niż raz do roku) będzie zbierał informacje dotyczące stanu realizacji poszczególnych zadań. Informacje zbierane od gminnych koordynatorów będą w szczególności dotyczyły wydatkowanych środków i/lub efektów zrealizowanych działań. Ponadto, koordynator powiatowy będzie gromadził informacje od pozostałych instytucji, odpowiedzialnych za wdrażanie zadań programu. Uzyskane informacje będą przez powiatowego koordynatora zapisywane w formie krótkich raportów, które będą także zawierać dane na temat stanu realizacji zadań własnych powiatu. Koordynator będzie porównywał zebrane informacje z założeniami niniejszego programu oraz ze wskaźnikami realizacji programu.

W razie znaczących opóźnień w realizacji programu, powiatowy koordynator będzie informował o tym fakcie oraz o przyczynach opóźnień Zarząd Powiatu, a ten – w miarę możliwości – podejmie stosowne działania.

Ocena realizacji programu zostanie sporządzona na podstawie informacji zgromadzonych przez koordynatora powiatowego.

7.2. Wskaźniki realizacji programu

Tabela 31 przedstawia wskaźniki realizacji celów programu, wraz z terminami ich osiągnięcia.

Tabela 31 Wskaźniki realizacji programu ochrony środowiska dla powiatu bartoszyckiego

Cele	Wskaźniki	Jednostka miary	Planowana wartość wskaźnika na koniec okresu	Źródło informacji o wskaźnikach
PRIORYTET I: Działania systemowe				
Uwzględnianie zagadnień ochrony środowiska we wszystkich aspektach funkcjonowania społeczeństwa, administracji i gospodarki	Liczba dokumentów poddanych strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko	szt.	≥7	Starostwo, Urzędy Miast i Gmin
	Liczba przeprowadzonych działań edukacyjnych w latach 2012-2015	szt.	≥28	Starostwo, Urzędy Miast i Gmin
PRIORYTET II: Zapewnienie ochrony i racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych				
Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych	Liczba nasadzeń drzew (poza lasami) w okresie 2012-2015	szt.	≥2000	GUS
	Rezerwy przyrody	ha	≥351	GUS
	Obszary chronionego krajobrazu	ha	≥25 737,1	GUS
	Użytki ekologiczne	ha	≥119,1	GUS
	Lesistość	% pow. powiatu	≥23,1	GUS
	Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na 1 odbiorcę	m ³ /rok	≤33,4	GUS
	Roczna liczba przekroczeń standardów sanitarnych wody wodociągowej	szt.	≤5	PSSE
	Udział gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych	% powierzchni użytków rolnych	≤40%	GUS, OSCh-R
PRIORYTET III: Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego				
Wysoka jakość wszystkich komponentów środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego	Roczna emisja zanieczyszczeń z zakładów szczególnie uciążliwych (średnia z lat 20012-2015)	Mg/rok	pył ≤ 57 zan. gazowe ≤ 27 000 CO ₂ ≤ 26 000	GUS
	Liczba zrealizowanych projektów dotyczących OZE	szt.	≥5	Starostwo, Urzędy Miast i Gmin
	Ludność korzystająca z sieci gazowej	% ogółu ludności	≥43%	GUS
	Stężenie zanieczyszczeń w ściekach oczyszczonych w oczyszczalniach komunalnych	mg/l pon. 2 000 RLM	BZT ₅ – 40 ChZT – 150 zawiesina – 50 azot ogólny – 30 fosfor ogólny – 5	Eksploatatorzy oczyszczalni ścieków
		mg/l 2000-15 000 RLM	BZT ₅ – 25 ChZT – 125 zawiesina – 35 azot ogólny – 15 fosfor ogólny – 2	
		mg/l pow. 15 000 RLM	BZT ₅ – 15 ChZT – 125 zawiesina – 35 azot ogólny – 15 fosfor ogólny – 2	
	Ludność korzystająca z kanalizacji	% ogółu ludności	≥66,1%	GUS
	Ilość zebranych odpadów komunalnych	tys. Mg/rok	≥11,2	GUS
	Liczba budynków mieszkalnych objęta zbiórką odpadów komunalnych	szt.	≥6000	GUS
	Brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych	% liczby punktów pomiarowych	100%	WIOŚ, PMŚ

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

7.3. Procedury weryfikacji programu

Zgodnie z art. 17 ust. 1 i art. 14 ust. 2 prawa ochrony środowiska powiatowe programy ochrony środowiska powinny być sporządzane na 4 lata z uwzględnieniem perspektywy na kolejne 4 lata. Tak więc najpóźniej w 2015 roku zostaną podjęte prace nad aktualizacją „Programu ochrony środowiska dla powiatu bartoszyckiego” na lata 2016-2019 z uwzględnieniem perspektywy do 2023 r.

Aktualizacja będzie uwzględniać wyniki ocen realizacji programu, zawarte w raporcie przygotowanym przez Zarząd Powiatu.

Niezależnie od obligatoryjnej aktualizacji, „Powiatowy program ochrony środowiska dla powiatu bartoszyckiego” będzie mógł być weryfikowany w miarę uściślenia i zwiększania zakresu dostępnych danych. Weryfikacji w pierwszym rzędzie mogą zostać poddane aktualne wskaźniki realizacji zadań programu.

Konieczność weryfikacji programu będzie zgłaszana Zarządowi Powiatu przez powiatowego koordynatora d/s realizacji programu. Zweryfikowana wersja programu zostanie poddana takiej samej procedurze uchwalania, jak wersja niniejsza.

8. WYTYCZNE DO SPORZĄDZENIA GMINNYCH PROGRAMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA

Przy sporządzaniu gminnych programów ochrony środowiska należy kierować przyjętymi w niniejszym dokumencie celami i kierunkami działań.

Tabela 32 przedstawia szczegółowe wytyczne do sporządzania gminnych programów ochrony środowiska dla gmin powiatu bartoszyckiego. Realizacja wymienionych zadań obligatoryjnie powinna zostać uwzględniona w programach poszczególnych gmin (z uwzględnieniem specyfiki i uwarunkowań poszczególnych gmin).

Tabela 32 Wytyczne do sporządzania gminnych programów ochrony środowiska

Kierunki działań	Zadanie	Podmioty realizujące	Harmonogram realizacji			
			2012	2013	2014	2015
PRIORYTET: DZIAŁANIA SYSTEMOWE						
I.1. Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w dokumentach strategicznych.	I.1.1. Opracowywanie prognoz oddziaływania na środowisko dla wszystkich dokumentów o charakterze strategicznym i zapewnienie udziału społeczeństwa w procesie OOS.	Samorządy gminne	■	■	■	■
	I.1.2. Działania edukacyjne dotyczące udziału społeczeństwa w procedurze oceny oddziaływania na środowisko.	Samorządy gminne, organizacje pozarządowe	■	■	■	■

Kierunki działań	Zadanie	Podmioty realizujące	Harmonogram realizacji			
			2012	2013	2014	2015
I.2. Rozwój współpracy między gminami dla realizacji celów Programu Ochrony Środowiska.	I.2.1. Uczestnictwo w inicjatywach związanych z międzygminną współpracą w zakresie zagadnień objętych Programem Ochrony Środowiska.	Samorządy gminne	■	■	■	■
I.3. Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska, rozwój proekologicznej produkcji towarów oraz świadomych postaw konsumentów zgodnie z zasadą rozwoju zrównoważonego.	I.3.1. Uwzględnianie zasad systemu „zielonych zamówień” w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego organizowanych przez wszystkie instytucje korzystające ze środków publicznych.	Samorządy gminne	■	■	■	■
	I.3.2. Prowadzenie działań edukacyjnych kształtujących zrównoważone wzorce konsumpcji.	Samorządy gminne i ich jednostki, organizacje pozarządowe	■	■	■	■
I.4. Rozwój systemu ek zarządzania – stymulowanie przystępowania przedsiębiorstw i instytucji do systemów zarządzania środowiskowego.	I.4.1. Działania edukacyjne dotyczące upowszechniania wśród społeczeństwa logo EMAS i normy ISO 14001, a także logo CP jako znaków jakości środowiskowej firmy będącej wytwórcą danego wyrobu lub świadczącej określoną usługę.	Samorządy gminne i ich jednostki, organizacje pozarządowe	■	■	■	■
I.5. Wzrost udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska	I.5.1. Doskonalenie systemu udostępniania społeczeństwu informacji o środowisku i jego ochronie przez organy administracji samorządowej.	Samorządy gminne	■	■	■	■
	I.5.2. Wspieranie rozwoju szkolnej edukacji w zakresie ochrony przyrody i środowiska.	Samorządy gminne				
	I.5.3. Zapewnienie udziału pozarządowych organizacji ekologicznych we wszystkich gremiach podejmujących decyzje dotyczące ochrony środowiska.	Samorządy gminne	■	■	■	■
	I.5.4. Rozwój współpracy z mediami w zakresie upowszechniania informacji o środowisku i jego ochronie.	Samorządy gminne	■	■	■	■
I.6. Wzrost odpowiedzialności za szkody w środowisku	I.6.1. Uczestnictwo w szkoleniach na temat odpowiedzialności sprawcy za szkody w środowisku.	Samorządy gminne	■	■	■	■
I.7. Uwzględnianie aspektów ekologicznych w planach zagospodarowania przestrzennego	I.7.1. Uwzględnienie w studiach oraz planach zagospodarowania przestrzennego wymagań ochrony środowiska, gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej, w szczególności wynikających z opracowań ekofizjograficznych, prognoz oddziaływania na środowisko (wraz z poprawą jakości tych dokumentów).	Samorządy gminne	■	■	■	■
	I.7.2. Uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego wyników monitoringu środowiska, w szczególności w zakresie walorów przyrodniczych, jakości powietrza i wód oraz zagrożenia hałasem.	Samorządy gminne	■	■	■	■
I.8. Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa	Podkierunek: I.8.1. Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa.					
	I.8.1.1. Podejmowanie akcji i działań na rzecz aktywnej ochrony środowiska oraz upowszechnianie informacji o jego walorach przyrodniczych i kulturowych.	Samorządy gminne i ich jednostki, organizacje pozarządowe	■	■	■	■
	I.8.1.2. Prowadzenie zajęć terenowych, „zielonych lekcji”, wykładów, prelekcji, prezentacji multimedialnych, pokazów filmów dla różnych grup odbiorców.					
	I.8.1.3. Organizowanie konkursów, wystaw, akcji, kampanii i festynów ekologicznych.					
	I.8.1.4. Popularyzacja wiedzy o środowisku i jego ochronie przez media, publikacje i Internet.					
	I.8.1.5. Propagowanie sprzyjających ochronie środowiska zachowań konsumentów.					
	I.8.1.6. Promocja proekologicznych form gospodarowania, eko- i agroturystyki, zdrowej żywności i zdrowego trybu życia.					
	Podkierunek: I.8.2. Wspieranie działalności edukacyjnej prowadzonej przez samorządy i ich jednostki organizacyjne oraz ekologiczne organizacje pozarządowe.					

Kierunki działań	Zadanie	Podmioty realizujące	Harmonogram realizacji			
			2012	2013	2014	2015
	I.8.2.1. Wspieranie merytoryczne i finansowe działalności edukacyjnej prowadzonej przez samorządy i ich jednostki organizacyjne oraz ekologiczne organizacje pozarządowe.	Samorządy gminne	■	■	■	■
	Podkierunek: I.8.3. Opracowanie i realizacja lokalnych programów edukacyjnych uwzględniających specyfikę środowiska, lokalną tożsamość i tradycję kulturową, dla różnych grup odbiorców.					
	I.8.3.1. Prowadzenie lokalnych programów edukacyjnych uwzględniających specyfikę środowiska, lokalną tożsamość i tradycję kulturową, dla różnych grup odbiorców.	Samorządy gminne i ich jednostki, organizacje pozarządowe	■	■	■	■
	Podkierunek: I.8.4. Rozwój infrastruktury terenowej służącej poznawaniu przyrody: ścieżek edukacyjnych, tras rowerowych i izb edukacyjnych.					
	I.8.4.1. Budowa infrastruktury terenowej służącej poznawaniu przyrody: ścieżek edukacyjnych, tras rowerowych, izb edukacyjnych.	Samorządy gminne, nadleśnictwa LP	■	■	■	■
PRIORYTET: OCHRONA ZASOBÓW NATURALNYCH						
II.1. Ochrona przyrody i krajobrazu	Podkierunek: II.1.1. Rozwój form ochrony przyrody					
	II.1.1.1. Utrzymanie form ochrony przyrody w gminach, w tym istniejących rezerwatów przyrody, obszarów chronionego krajobrazu, obszarów Natura 2000, pomników przyrody, użytków ekologicznych, ochrony gatunkowej roślin, zwierząt i grzybów.	Samorządy gminne, nadleśnictwa LP, RDOŚ	■	■	■	■
	II.1.1.2. Powiększanie i powoływanie nowych form ochrony przyrody.					
	Podkierunek: II.1.1. Zapewnienie integralności przyrodniczej regionu					
	II.1.2.1. Wyznaczenie, utrzymanie i właściwe zagospodarowanie lądowych korytarzy ekologicznych, łączących obszary o charakterze węzłowym.	Samorządy gminne, nadleśnictwa LP, RDOŚ, zarządy dróg, GDDKiA, właściciele i użytkownicy gruntów, ZMIUW, RZGW	■	■	■	■
	II.1.2.2. Budowa przejść dla zwierząt na trasach komunikacyjnych.					
	II.1.2.3. Zapewnienie ciągłości morfologicznej rzek, ze szczególnym uwzględnieniem tras migracji ryb.					
	II.1.2.4. Zapewnienie ochrony i renaturalizacja zbiorowisk roślinnych towarzyszących ciekom wodnym, otaczających zbiorniki wodne i obszary podmokłe.					
	Podkierunek: II.1.3. Ochrona różnorodności przyrodniczej w krajobrazie rolniczym					
	II.1.3.1. Promocja i realizacja programów rolnośrodowiskowych, wdrażanie na obszarach cennych przyrodniczo proekologicznych form gospodarowania.	ARiMR, ODR, właściciele gruntów	■	■	■	■
	II.1.3.2. Wspieranie gospodarowania na ekstensywnie użytkowanych łąkach i pastwiskach.					
	II.1.3.3. Powstrzymywanie sukcesji i ograniczanie zalesień na obszarach nieleśnych o wysokiej wartości przyrodniczej.					
	II.1.3.4. Zachowanie i odtwarzanie śródpołnych remiz, zadrzewień, zakrzaczeń i małych zbiorników wodnych.					
	II.1.3.5. Utrzymanie i tworzenie różnych form zadrzewień nierozdzielnie związanych z przestrzenią krajobrazu kulturowego.					
	Podkierunek: II.1.4. Ochrona różnorodności przyrodniczej w krajobrazie zurbanizowanym					
	II.1.4.1. Zachowanie, powiększanie i pielęgnacja terenów zielonych na obszarach zurbanizowanych, jako obszarów rekreacji i ostoji przyrodniczych.	Samorządy gminne i ich jednostki (zadanie II.1.4.2. nie dotyczy gmin wiejskich)	■	■	■	■

Kierunki działań	Zadanie	Podmioty realizujące	Harmonogram realizacji			
			2012	2013	2014	2015
	II.1.4.2. Wprowadzanie do zieleni miejskiej nasadzeń rodzimych gatunków drzew i krzewów przy stopniowej eliminacji gatunków obcych.					
	Podkierunek: II.1.5. Ograniczanie negatywnego wpływu rozwoju energetyki wiatrowej na przyrodę, mieszkańców, krajobraz przyrodniczy i kulturowy oraz obiekty zabytkowe.					
	II.1.5.1. Przeprowadzanie wieloaspektowej analizy potencjalnych oddziaływań i określanie warunków lokalizacji nowych inwestycji.	Samorządy gminne	■	■	■	■
II.2. Rozwijanie trwale zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej	Podkierunek: II.2.1. Okresowe rewizje planów urządzania lasów, w celu zapewnienia racjonalnego użytkowania zasobów leśnych, kształtowania właściwej struktury gatunkowej i wiekowej drzewostanów, z zachowaniem bogactwa biologicznego siedlisk przyrodniczych, flory, fauny i grzybów.					
	II.2.1.1. Przeprowadzanie rewizji planów urządzania lasów.	RDLP, właściciele gruntów, samorządy	■	■	■	■
	Podkierunek: II.2.2. Uzupełnianie i aktualizacja planów urządzania lasów niebędących w zarządzie Lasów Państwowych.					
	II.2.2.1. Przeprowadzanie uzupełniania i aktualizacji planów urządzania lasów niebędących w zarządzie LP.	właściciele gruntów	■	■	■	■
	Podkierunek: II.2.3. Realizacja zadań wynikających z planów urządzania lasu oraz programów ochrony przyrody nadleśnictw.					
	II.2.3.1. Zadania wynikające z planów urządzania lasu oraz programów ochrony przyrody nadleśnictw	RDLP, właściciele gruntów, samorządy	■	■	■	■
II.3. Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi	Podkierunek: II.3.1. Ochrona przed deficytem wody.					
	II.3.1.1. Realizacja projektów mających na celu zapewnienie odpowiedniej ilości zasobów wodnych na potrzeby ludności i gospodarki.	RZGW, ZMiUW, samorządy gminne i ich jednostki organizacyjne, spółki komunalne	■	■	■	■
	II.3.1.2. Utrzymanie i modernizacja systemów melioracyjnych, w tym urządzeń piętrzących wodę, umożliwiających sterowanie odpływem i zmniejszenie nierównomierności przepływu cieków.	RZGW, ZMiUW, samorządy gminne, właściciele gruntów	■	■	■	■
	II.3.1.3. Poprawa zdolności retencyjnych poprzez ochronę retencji naturalnej, budowę zbiorników retencyjnych raz instalowanie urządzeń regulujących odpływ wód.	RZGW, ZMiUW, samorządy gminne i ich jednostki organizacyjne	■	■	■	■
	II.3.1.4. Utrzymanie i odnawianie urządzeń melioracji szczegółowych.	RZGW, ZMiUW, samorządy gminne, właściciele gruntów	■	■	■	■
	II.3.1.5. Propagowanie zachowań sprzyjających oszczędzaniu wody.	Samorządy gminne i ich jednostki, spółki komunalne, organizacje pozarządowe	■	■	■	■
	Podkierunek: II.3.2. Ochrona zasobów wód podziemnych.					
	II.3.2.1. Ustanowienie obszarów ochrony słabo izolowanych zbiorników wód podziemnych i stref ochrony ujęć wód oraz ich właściwe użytkowanie.	PSH, RZGW, właściciele ujęć, samorządy, WIOŚ	■	■	■	■
	II.3.2.2. Likwidacja nieczynnych ujęć wody.		■	■	■	■
II.4. Ochrona powierzchni ziemi	II.4.1. Upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej oraz doskonalenie doradztwa rolniczego.	ODR, ARiMR, organizacje pozarządowe, jednostki certyfikujące, właściciele gospodarstw rolnych, właściciele i użytkownicy gruntów,	■	■	■	■
	II.4.2. Przeciwdziałanie erozji gleb poprzez wprowadzanie trwałej pokrywy roślinnej oraz stosowanie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych.					
	II.4.3. Zapobieganie ruchom masowym ziemi i ich skutkom.					
	II.4.4. Budowa urządzeń ograniczających erozję wodną.					

Kierunki działań	Zadanie	Podmioty realizujące	Harmonogram realizacji			
			2012	2013	2014	2015
	II.4.5. Przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych przez czynniki antropogenne, w szczególności zapobieganie dewastacji gleb hydrogenicznych.					
	II.4.6. Wałoryzacja terenów pod względem ich przydatności do produkcji zdrowej żywności.					
	II.4.7. Promocja rolnictwa ekologicznego i rolnictwa integrowanego.					
	II.4.8. Stosowanie urządzeń zabezpieczających glebę przed zanieczyszczeniem.					
II.5. Właściwe gospodarowanie zasobami geologicznymi	II.5.1. Racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych, z wykorzystaniem BAT.	Samorządy gminne i ich jednostki, spółki komunalne, samorząd powiatowy, Państwowy Instytut Geologiczny				
	II.5.2. Uzupelnienie rozpoznania zasobów kopalin.					
	II.5.3. Budowa i modernizacja sieci wodociągowych oraz stacji uzdatniania wody.		■	■	■	■
	II.5.4. Ograniczenie zużycia wody z ujęć podziemnych do celów przemysłowych.					
	II.5.5. Eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalin.					
II.6. Działania związane z ochroną klimatu	II.6.1. Wycofywanie z obrotu i stosowania substancji niszczących warstwę ozonową.	Organizacje handlowe, właściciele urządzeń z substancjami	■	■	■	■
	II.6.2. Promocja wykorzystania odnawialnych źródeł energii w celu zapewnienia wzrostu udziału OZE w bilansie energii pierwotnej.	Samorządy gminne i ich jednostki, spółki komunalne, organizacje pozarządowe	■	■	■	■
	II.6.3. Zwiększanie efektywności energetycznej gospodarki i ograniczanie zapotrzebowania na energię.	Właściciele podmiotów gospodarczych, samorządy gminne i ich jednostki, spółki komunalne	■	■	■	■
	II.6.4. Prowadzenie gospodarki leśnej w sposób zapewniający przyrost zasobności drzewostanów (kumulację dwutlenku węgla).	RDLP	■	■	■	■
II.7. Doskonalenie gospodarowania zasobami energetycznymi	II.7.1. Sporządzaniem przez poszczególne gminy projektów założeń do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe.	samorządy gminne	■	■		
PRIORYTET: POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO						
III.1. Ograniczanie środowiskowych zagrożeń dla zdrowia i życia	Podkierunek: III.1.1. Analizowanie sytuacji dotyczącej stanu zaopatrzenia ludności w wodę do picia o dobrej jakości oraz, w miarę potrzeb, inicjowanie działań naprawczych.					
	III.1.1.1. Monitorowanie i analiza stanu i jakości zaopatrzenia ludności w wodę do picia oraz inicjowanie działań naprawczych.	PSSE w Bartoszykach, WIOŚ, samorządy gminne	■	■	■	■
III.2. Poprawa jakości powietrza	Podkierunek: III.2.1. Redukcja emisji SO ₂ , NO _x i pyłu drobnego z procesów wytwarzania energii.					
	III.2.1.1. Likwidacja lokalnych kotłowni o dużej emisji i rozbudowa sieci ciepłowniczej.	Samorządy gminne i ich jednostki organizacyjne, spółki komunalne, właściciele i użytkownicy budynków, podmioty gospodarcze, Polskie Sieci Energetyczne, odbiorcy energii, PGNiG				
	III.2.1.2. Zamykanie kotłowni węglowych na obiekty niskoemisyjne.					
	III.2.1.3. Instalowanie wysokosprawnych urządzeń ciepłowniczych i budowę nowoczesnych sieci ciepłowniczych.					
	III.2.1.4. Instalowanie i modernizacja urządzeń ochrony powietrza.					
	III.2.1.5. Rozbudowa sieci gazowej (przesyłowej i rozdzielczej).		■	■	■	■
	III.2.1.6. Zmniejszanie zapotrzebowania na energię: stosowanie energooszczędnych technologii w gospodarce, dokonywanie termomodernizacji budynków, wprowadzanie nowoczesnych systemów grzewczych w domach jednorodzinnych, zmniejszanie strat energii w systemach przesyłowych (elektroenergetycznych i ciepłych).					

Kierunki działań	Zadanie	Podmioty realizujące	Harmonogram realizacji			
			2012	2013	2014	2015
	Podkierunek: III.2.2. Ograniczenie emisji ze środków transportu.					
	III.2.2.1. Modernizacja taboru samochodowego i promocja korzystania z publicznych środków transportu.	samorządy gminne, spółki komunalne, PKS, zarządy dróg, GDDKiA, Policja	■	■	■	■
	III.2.2.2. Poprawa jakości dróg i organizacji ruchu kołowego.					
	Podkierunek: III.2.3. Opracowanie gminnych planów zaopatrzenia w ciepło, z uwzględnieniem wykorzystania odnawialnych źródeł energii.					
III.3. Poprawa jakości wód	III.2.3.1. Przyjęcie gminnych planów zaopatrzenia w ciepło, z uwzględnieniem wykorzystania odnawialnych źródeł energii.	Samorządy gminne	■	■		
	III.3.1. Budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków oraz rozbudowa sieci kanalizacyjnych.	Samorządy gminne i ich jednostki organizacyjne, spółki komunalne,	■	■	■	■
	III.3.2. Osiąganie wymaganych prawem norm jakości ścieków oczyszczonych.	Samorządy gminne i ich jednostki organizacyjne, spółki komunalne,	■	■	■	■
	III.3.3. Budowa systemów kanalizacji sanitarnej na terenach wiejskich, w miejscowościach zwodociągowanych, położonych na obszarach zlewni pojeziernych oraz skupiskach zabudowy rekreacyjnej zlokalizowanej nad jeziorami.	Samorządy gminne i ich jednostki organizacyjne, spółki komunalne,	■	■	■	■
	III.3.4. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, na których budowa kanalizacji sanitarnej jest nieuzasadniona ekonomicznie.	Właściciele nieruchomości, samorządy gminne i ich jednostki organizacyjne, spółki komunalne,	■	■	■	■
	III.3.5. Wyposażenie istniejących sieci kanalizacji deszczowej w urządzenia podczyszczające oraz budowa systemów kanalizacji deszczowej na terenach zurbanizowanych.	Samorządy gminne i ich jednostki organizacyjne, spółki komunalne, zarządy dróg, GDDKiA	■	■	■	■
	III.3.6. Uruchomienie działań zapisanych w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy oraz w programie wodnośrodowiskowym kraju.	KZGW, RZGW, WIOŚ, IMGW,	■	■	■	■
	III.3.7. Wyposażenie zakładów sektora rolno-spożywczego w wysokosprawne oczyszczalnie ścieków.	Właściciele zakładów	■	■	■	■
	III.3.8. Wyposażenie jak największej liczby gospodarstw rolnych w zbiorniki na gnojowicę i płyty obornikowe, stosowanie zasad dobrej praktyki rolniczej.	Właściciele gospodarstw	■	■	■	■
	III.3.9. Utrzymywanie trwałej pokrywy roślinnej i ograniczanie zabudowy strefy brzegowej wód.	Właściciele gruntów	■	■	■	■
III.4. Doskonalenie gospodarki odpadami	III.4.1. Zapobieganie powstawaniu odpadów poprzez rozwój czystych technologii, zmniejszenie materiałochłonności produkcji, zmniejszanie masy opakowań, wydłużenie okresów życia produktów itp.	Samorządy gminne, podmioty działające w gospodarce odpadami, organizacje pozarządowe, WIOŚ				
	III.4.2. Zmniejszenie strumienia odpadów kierowanych na składowiska poprzez doskonalenie systemu preselekcji (objęcie wszystkich wytwórców odpadów komunalnych systemem selektywnego odbioru odpadów), sortowania i odzysku odpadów komunalnych.					
	III.4.3. Zwiększenie odzysku energii z odpadów komunalnych w sposób bezpieczny dla środowiska.		■	■	■	■
	III.4.4. Rekultywacja składowisk odpadów.					
	III.4.5. Eliminacja kierowania na składowiska zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zużytych baterii i akumulatorów.					
	III.4.7. Prowadzenie edukacji ekologicznej promującej zapobieganie powstawania odpadów, właściwe postępowanie z odpadami, prowadzenie skutecznej kampanii informacyjno-edukacyjnej w tym zakresie.					

Kierunki działań	Zadanie	Podmioty realizujące	Harmonogram realizacji			
			2012	2013	2014	2015
	III.4.8. Wzmocnienie kontroli podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów.					
III.5. Ograniczenie oddziaływania hałasu i pól elektromagnetycznych	Podkierunek: III.5.1. Uwzględnianie w planowaniu przestrzennym ochrony przed hałasem, stosownie do wymogów ustawy Prawo ochrony środowiska.					
	III.5.1.1. Właściwe kształtowanie przestrzeni urbanistycznej w dokumentach planistycznych.	Samorządy gminne	■	■	■	■
	Podkierunek: III.5.2. Opracowanie programów ochrony przed hałasem na terenach, gdzie przekracza on wartość dopuszczalną i realizacja przedsięwzięć technicznych i organizacyjnych dla zmniejszenia poziomu hałasu.					
	III.5.2.1. Realizacja projektów technicznych i organizacyjnych dla zmniejszenia poziomu hałasu.	Samorządy gminne	■	■	■	■
	Podkierunek: III.5.3. Ograniczanie hałasu, zwłaszcza w osiedlach mieszkaniowych.		■	■	■	■
	III.5.3.1. Tworzenie stref wolnych od transportu.	samorządy gminne, spółki komunalne, zarządy dróg, GDDKiA,				
	III.5.3.2. Ograniczenie prędkości ruchu.		■	■	■	■
	III.5.3.3. Tworzenie pasów zadrzewień.					
	III.5.3.4. Budowa ekranów akustycznych.					
	Podkierunek: III.5.4. Wprowadzenie koniecznych zmian w inżynierii ruchu drogowego.					
	III.5.4.1. Budowa obwodnic.	Samorządy gminne, spółki komunalne, zarządy dróg, GDDKiA,	■	■	■	■
	III.5.4.2. Poprawa stanu nawierzchni ulic i dróg.					
	III.5.4.3. Zapewnienie płynności ruchu.					
	Podkierunek: III.5.5. Stosowanie zabezpieczeń przed nadmiernym hałasem od urządzeń, maszyn, linii technologicznych.					
	III.5.5.1. Instalowanie zabezpieczeń przed nadmiernym hałasem od urządzeń, maszyn, linii technologicznych.	Właściciele urządzeń, samorządy gminne	■	■	■	■
	III.5.5.2. Wymiana na urządzenia o mniejszej emisji hałasu.					
	Podkierunek: III.5.6. Wprowadzanie ograniczeń emisji hałasu na obszarach i akwenach cennych przyrodniczo.					
	III.5.6.1. Rozpoznanie i wprowadzenie ograniczeń emisji hałasu na obszarach i akwenach cennych przyrodniczo.	Samorządy gminne	■	■	■	■
	Podkierunek: III.5.7. Budowa tras rowerowych na terenach zurbanizowanych.					
	III.5.7.1. Budowa tras rowerowych na terenach zurbanizowanych.	Samorządy gminne, spółki komunalne, zarządy dróg	■	■	■	■
III.6. Ograniczanie zagrożeń ze strony substancji chemicznych w środowisku	III.6.1. Kontynuacja realizacji programu usuwania azbestu.	Samorządy gminne, władający wyrobami z azbestu	■	■	■	■
	III.6.2. Działania edukacyjne dotyczące odpowiedzialnego stosowania chemikaliów i postępowania z ich odpadami oraz propagowanie stosowania produktów z substancji ulegających biodegradacji.	Samorządy gminne i ich jednostki, organizacje pozarządowe	■	■	■	■

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

PRZEWODNICZĄCY RADY

Mariusz Pilaś